

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KADINLARIN SİYASAL TEMSİLİ
FRANSA-LÜBNAN-GÜNEY KORE-RUSYA-ARJANTİN-TÜRKİYE**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Azra DEMİR

OCAK - 2025

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KADINLARIN SİYASAL TEMSİLİ
FRANSA-LÜBNAN-GÜNEY KORE-RUSYA-ARJANTİN-TÜRKİYE**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Azra DEMİR

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Coşkun TOPAL

OCAK - 2025

TRABZON

ONAY

Azra DEMİR tarafından hazırlanan “Karşılaştırmalı Olarak Kadınların Siyasal Temsili Fransa-Lübnan-Güney Kore-Rusya-Arjantin-Türkiye” adlı bu Çalışma 05.02.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Coşkun TOPAL	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Mehmet Sait DİLEK	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Emre YÜRÜK	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Haydar AKYAZI
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Azra DEMİR
20.01.2025

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, sosyo-politik ve kültürel yapıları birbirinden farklı altı ülkede (Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye) kadınların siyasal temsilini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırmanın temel hipotezi, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri veya sosyo-kültürel yapıları ne olursa olsun, kadınların siyasal temsilinin sistematik olarak sınırlandırıldığıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde, feminist hareketlerin tarihsel gelişimi ve kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörler ele alınmaktadır. İkinci bölümde, kadın hakları ve siyasal temsili tarihsel gelişimi incelenmekte, özellikle Türkiye'deki modernleşme sürecinin diğer ülkelerle karşılaştırmalı analizi yapılmaktadır. Bu bölüm, seçilen ülkelerdeki lider yaklaşımlarının kadın hakları ve temsili üzerindeki etkisini tartışmakta, toplumsal cinsiyet politikalarının şekillenmesinde liderlik vizyonlarının rolünü değerlendirmektedir. Üçüncü bölümde, seçilen altı ülkenin yasama organlarının yapısı, seçim sistemleri ve kadın temsiline yönelik politikaları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Dördüncü bölümde ise ülkeler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler istatistiksel veriler aracılığıyla sunulmaktadır.

Bu araştırma, kadınların siyasal temsili konusunda karşılaşılan zorlukların evrensel boyutunu ortaya koyarken, ülkelerin bu alanda geliştirdikleri çözüm önerilerini de analiz etmektedir. Bu çalışmanın, kadınların siyasette daha etkin bir şekilde yer alması ve karşılaştıkları engellerin aşılması için bir referans kaynağı olmasını umuyorum.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Coşkun TOPAL'a, ayrıca tezin eksiklerine katkılarından dolayı Kadın ve Aile Çalışmaları Araştırma Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU'na ve Dr. Öğr. Üyesi Emre YÜRÜK'e, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2025

Azra DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	X
TABLolar LİSTESİ.....	XII
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE FEMİNİST HAREKETLER	4-24
1.1. Feminist Hareketin Tarihsel Gelişimi	6
1.2. Sufrajjet Hareketi Oy Hakkı Mücadelesi	7
1.3. Siyasal Katılım Kavramı	10
1.5. Siyasal Temsil	13
1.6. Yerel Yönetimler ve Kadının Siyasal Katılım ve Temsili	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. KADIN HAKLARI VE SİYASAL TEMSİL TARİHSEL GELİŞİM VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ.....	18
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜLKE İNCELEMELERİ VE KARŞILAŞTIRMALAR.....	25-67
3.1. Fransa ve Kadınların Siyasal Temsili ve Feminist Hareketin Dönüşümü.....	25
3.1.1. Fransa’da Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Uygulamalar	26
3.1.2. Fransa’da Siyasi Partiler ve Kadınların Siyasal Temsili	27
3.1.3. Fransız Senatosu Parti Dağılımı.....	28
3.1.4. Fransız Ulusal Meclisi’nde Kadınların Siyasi Temsili	29

3.1.5. Fransız Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı mı?	30
3.1.6. Fransa’da Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar	31
3.1.7. Fransa’da Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili	32
3.2. Lübnan’da Siyasal Organizasyon Yapısı ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü	33
3.2.1. Lübnan Ulusal Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili	34
3.2.2. Lübnanlı Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı/Duyarsız Mıdır?	36
3.2.3. Lübnan’da Kadın Vekillerin Karşılaştıkları Zorluklar.....	37
3.2.4. Lübnan’da Yerel Düzeyde Kadınların Siyasal Temsili	39
3.3. Güney Kore’de Kadınların Temsili ve Feminist Hareketin Dönüşümü.....	39
3.3.1. İlk Kadın Başkan Park Geun Hye Deneyimi	41
3.3.2. Güney Kore’de Kadının Siyasal Temsilini Artırmak İçin Girişimler	41
3.3.3. Güney Kore Ulusal Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili	42
3.3.4. Koreli Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı/Duyarsız Mı?	43
3.3.5. Güney Kore’de Kadın Vekillerin Siyasal Temsilde Karşılaştıkları Zorluklar	44
3.3.6. Güney Kore’de Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili	45
3.4. Rusya’nın Kadınların Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü.....	46
3.4.1. Rusya’da Kadının Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Yapılan Girişimler	48
3.4.2. Rusya Ulusal Meclisi (Duma) ve Kadınların Siyasal Temsili	49
3.4.3. Hükümetin Toplumsal Cinsiyet Konusuna Yaklaşımı.....	49
3.4.4. Rusya’da Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar	50
3.4.5. Rusya’da Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili.....	50
3.5. Arjantin’de Kadınların Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü.....	51
3.5.1. Arjantin’de Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak için Uygulamalar.....	53
3.5.2. Arjantin’in Siyasi Parti Yapısı	54
3.5.3. Arjantin Temsilciler Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili.....	54
3.5.4. Arjantinli Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı/Duyarsız Mı?.....	55
3.5.5. Arjantin’de Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar.....	56
3.5.6. Arjantin’de Yerel Yönetim Organizasyonlarında Kadınların Siyasal Temsili	57
3.7. Türkiye’de Kadın Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü.....	58
3.7.1. Türkiye’de Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Uygulamalar	60
3.7.2 Kadınların Siyasal Temsili Yönüyle Tansu Çiller	60
3.7.3. Türkiye’de Siyasi Parti Yapısı	62
3.7.4. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Kadın Temsili.....	62
3.7.5. Türk Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı Duyarsız Mı?	64
3.7.6. Türk Kadın Vekillerin Karşılaştıkları Zorluklar	65
3.7.7. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GRAFİKLER VE TABLOLA.....	68-93
4.1. Karşılaştırmalı Olarak Ülkelerin Kadınlarının Oy ve Siyasete Katılma Hakkı Kazanılan Yıllar	69
4.2. Ülkeler- Kotalar- Kadın Temsili	70
4.2.1. Fransa.....	70
4.2.2. Güney Kore.....	71
4.2.3. Arjantin	72
4.3. Kadınların Parti Liderlik Oranları.....	74
4.4. Uluslararası Örgütlerde Kadın ve Erkek Temsilcilerin Eğitim Düzeyi Karşılaştırması	75
4.5. Kampanya Finansmanına Erişim	76
4.6. Kadın-Erkek Politika Adaylarının Medyada Yer Alma Yüzdeleri	77
4.7. Politikacıların Ortalama Yaşları.....	78
4.8. Ülkelerin Kadın Komite Başkan ve Parti Liderlik Oran Dağılımları.....	80
4.9. Uluslararası Siyasi Örgütlerdeki Kadın Temsili	81
4.10. Bakanlık Makamında Kadınlar	83
4.11. Kadın Bakanların Çalıştığı Alanlar	85
4.12. Küresel Cinsiyet Uçurumu.....	86
4.13. Siyasette Kadın ve Kadına Şiddet.....	87
4.14. Ulusal Meclislerde Kadın Vekillerin Oranı	90
4.15. Karşılaştırmalı Görünüm.....	91
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA	97
ÖZGEÇMİŞ.....	102

ÖZET

Bu tez çalışması, farklı sosyo-politik dinamiklere sahip Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'de kadınların siyasal temsilini karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Araştırmanın temel hipotezi, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri veya sosyo-kültürel yapıları ne olursa olsun, kadınların siyasal temsilinin sistematik olarak sınırlandırıldığıdır. Çalışma şu araştırma sorularına yanıt aramaktadır: (1) Ülkelerin kadınların siyasal temsilindeki başarı ve başarısızlıkları nelerdir? (2) Kadınlar siyasi arenada hangi zorluklarla karşılaşmaktadır? (3) Bu zorluklar ülkelere özgü müdür yoksa evrensel bir örüntü mü göstermektedir?

Araştırma, karşılaştırmalı siyaset yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş, nitel ve nicel veri analizi bir arada uygulanmıştır. Ülkelerin yasama organlarındaki kadın temsil oranları, seçim sistemleri ve cinsiyet kotası uygulamaları gibi veriler sistematik olarak incelenmiş ve karşılaştırmalı analize tabi tutulmuştur.

Tezin birinci bölümü, siyasal temsil kavramının kuramsal çerçevesini çizmekte, feminist hareketlerin tarihsel gelişimini incelemekte ve kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörleri kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. İkinci bölümde, seçilen ülkelerdeki lider yaklaşımlarının kadın hakları ve temsili üzerindeki etkisi analiz edilmektedir.

Üçüncü bölüm, incelenen altı ülkenin yasama organlarının yapısını, seçim sistemlerini ve kadın temsiline yönelik politikalarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmektedir. Bu bölümde her ülkenin kendine özgü başarıları ve zorlukları ortaya konulmuş, özellikle cinsiyet kotası uygulamalarının etkinliği sorgulanmıştır. Dördüncü bölümde ise, ülkeler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler istatistiksel veriler, grafikler ve tablolar aracılığıyla görselleştirilerek sunulmuş ve sistematik bir karşılaştırmalı analiz yapılmıştır.

Araştırma sonuçları, incelenen ülkelerdeki kadın temsil oranlarının ve karşılaşılan zorlukların farklılık göstermesine rağmen, temel sorunların benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle erkek egemen siyasi yapılar, toplumsal cinsiyet kalıpları ve yetersiz kurumsal destek mekanizmaları, kadınların siyasi temsiliinin önündeki ortak engeller olarak belirlenmiştir. Çalışmada her ülkenin kendi sosyo-politik yapısına uygun spesifik çözüm önerileri sunulmuş; yasal düzenlemelerin

güçlendirilmesi, kota sistemlerinin etkinleştirilmesi ve kurumsal yapıların iyileştirilmesi gibi somut adımlar önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Temsiliyeti, Siyasal Temsil, Feminist Hareketler, Cinsiyet Eşitliği, Politik Zorluklar

ABSTRACT

This thesis conducts a comparative analysis of women's political representation in countries with diverse socio-political dynamics: France, Lebanon, South Korea, Russia, Argentina, and Türkiye. The primary hypothesis is that women's political representation is systematically limited regardless of countries' development levels or socio-cultural structures. The study addresses the following research questions: (1) What are the successes and failures of countries in women's political representation? (2) What challenges do women face in the political arena? (3) Are these challenges country-specific or do they show universal patterns?

The research employs comparative political methodology, combining qualitative and quantitative data analysis. Data on women's representation rates in legislative bodies, electoral systems, and gender quota implementations were systematically examined and subjected to comparative analysis.

The first chapter establishes the theoretical framework of political representation, examines the historical development of feminist movements, and comprehensively addresses factors affecting women's political participation. The second chapter analyzes the reforms during the Atatürk period, which were crucial for the development of women's rights in Türkiye, and their implications for women's representation in modern Türkiye.

The third chapter provides a comparative evaluation of the legislative structures, electoral systems, and policies aimed at women's representation in the six countries studied. This section reveals each country's unique achievements and challenges, particularly questioning the effectiveness of gender quota implementations. In the fourth chapter, differences and similarities between countries are presented through statistical data, graphs, and tables, providing a systematic comparative analysis.

The research findings demonstrate that while representation rates and challenges vary across the examined countries, the fundamental problems remain similar. Male-dominated political structures, gender stereotypes, and inadequate institutional support mechanisms are identified as common barriers to women's political representation. The study presents country-specific solutions tailored to each nation's socio-political structure, proposing concrete steps such as strengthening legal regulations, enhancing quota systems, and improving institutional frameworks. For instance, it recommends strengthening financial sanctions for the Parité law in France, integrating gender quotas

into the sectarian quota system in Lebanon, implementing gender quotas in regional elections in South Korea, encouraging voluntary quota systems in political parties in Russia, extending the existing quota system to local governments in Argentina, and establishing constitutional gender quotas in Türkiye.

Keywords: Women's Representation, Political Representation, Feminist Movements, Electoral Systems, Gender Equality, Political Challenges

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Fransız Senatosu Dağılımı.....	28
2	Fransız Ulusal Meclisi Kadın Milletvekili Dağılımı	29
3	Fransa’da Yerel Düzeyde Kadınların Siyasal Temsili.....	32
4	Lübnan Parlamentosu Sandalye Dağılımı.....	35
5	Kore Ulusal Meclisi Sandalye Dağılımı	43
6	Güney Kore’de Yerel Yönetimlerde Siyasi Temsil	45
7	Rus Ulusal Meclisi Sandalye Dağılımı.....	49
8	Temsilciler Meclisi Sandalye Dağılımı	55
9	Türkiye Büyük Millet Meclisinde Sandalye Dağılımı:.....	64
10	Kadınların Parti Liderlik Oranlarının Ülkelere Göre Karşılaştırması.....	74
11	Ülkelerin Karşılaştırmalı Görünümü	91

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	Karşılaştırmalı Olarak Kadınların Oy ve Siyasete Katılma Hakkı Kazanılan Yıllar	69
2	Fransız Ulusal Meclisi Kadın Temsili-Kota Hedefi	70
3	Güney Kore Ulusal Meclisi'nde Kadın Temsili-Kota Hedefi	71
4	Arjantin Temsilciler Meclisi'nde Kadın Temsili ve Kota	72
5	Erkek ve Kadın Politikacıların Eğitim Düzeyi Karşılaştırması	75
6	Kadın-Erkek Politikacıların Seçim Kampanya Finansmanına Erişim Karşılaştırması	76
7	Kadın- Erkek Politika Adaylarının Medyada Yer Alma Yüzdeleri Karşılaştırması	77
8	Ülkelerin Kadın-Erkek Politikacılarının Yaş Ortalaması Karşılaştırması	78
9	Ülkelerin Kadın Komite Başkanlık ve Parti Liderliği Oranlarının Karşılaştırması	80
10	Uluslararası Örgütlerde Kadın Temsili.....	81
11	Ülkelerin Bakanlık Makamında Kadınlar Karşılaştırması.....	83
12	Kadın Bakanların Çalıştığı Alanlar	85
13	Ülkelerin Küresel Cinsiyet Uçurumu- Siyasi Güçlendirme Karşılaştırması	86
14	Siyasette Kadına Şiddet.....	87
15	Yerel Hükümette Kadın Temsili- Başkanlar	88
16	Ülkelerin Yerel Meclislerde Kadın Temsili Karşılaştırması	89
17	Ülkelerin Ulusal Meclislerinde Kadın Temsili Karşılaştırması.....	90

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CSW	: Kadının Statüsü Komisyonu
DEM	: Parti Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
EPI	: Evrensel Periyodik İnceleme
EUROsociAL+	: AB tarafından finanse edilen Sosyal Dayanışma ve Demokrasi Programı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
INADI	: Ayrımcılık ve Siyasi Şiddetle Mücadele Ulusal Enstitüsü
INAM	: Ulusal Kadın Enstitüsü
IPU	: Parlamentolar Arası Birlik
KWDI	: Kore Kadın Gelişim Enstitüsü
KWWA	: Koreli Kadın İşçiler Derneği
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SDGs	: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UCR	: Radikal Sivil Birlik Partisi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UN	: Women BM Kadın Birimi
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
USAID	: Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı
UÖİ	: Uluslararası Örgütlerin İşbirliği

GİRİŞ

Bu çalışma, kadınların siyasal temsiliyetini altı farklı ülke bağlamında karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Araştırmanın temel hipotezi, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri veya sosyo-kültürel yapıları ne olursa olsun, kadınların siyasal temsiline sistematik olarak sınırlandırıldığıdır. Bu hipotez çerçevesinde çalışma, üç temel araştırma sorusuna yanıt aramaktadır:

1. Dünya genelinde kadınların siyasal temsilde ülkelerin başarıları ve başarısızlıkları nelerdir?
2. Kadınlar siyasi arenada ne gibi zorluklarla karşılaşmaktadır?
3. Karşılaşılan zorluklar ülkelere özgü müdür yoksa evrensel bir örüntü mü göstermektedir?

Tezin kavramsal çerçevesi, siyasal temsil, toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminist teoriye dayanmaktadır. Feminist teori, kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini savunan bir düşünce sistemidir. Bu teori, toplumda var olan cinsiyet eşitsizliklerini sorgular ve bu eşitsizliklerin nasıl ortadan kaldırılacağına dair çözüm önerileri sunar. Feminist teorinin temel argümanı, kadınların karşılaştığı engellerin doğal veya kaçınılmaz olmadığı, aksine toplumsal olarak inşa edildiği ve dolayısıyla değiştirilebilir olduğudur. Bu bağlamda feminist teori, kadınların siyasi temsil eksikliğini toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak görür ve bu durumun değişmesi için hem yasal hem de toplumsal dönüşümlerin gerekliliğini vurgular.

Araştırma için seçilen ülkeler, farklı bölgesel, siyasi ve kültürel sistemleri temsil etmektedir. Fransa, Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinden biri olarak toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarında önemli yasal düzenlemelere sahip ve bu alanda öncü rol üstlenen bir ülke olması nedeniyle seçilmiştir. Özellikle “parité” yasası gibi düzenlemeler, kadınların siyasal temsiline artırmaya yönelik kurumsal çabaların önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

Lübnan, mezhepsel temsil sistemine dayalı çok kültürlü yapısıyla, farklı dini ve kültürel gruplardan kadınların siyasi temsil konusunda benzer engellerle karşılaştığını göstermesi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu seçim, dini ve kültürel farklılıkların ötesinde, kadınların siyasi temsilde ortak zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır.

Güney Kore, yüksek ekonomik gelişmişlik düzeyine rağmen kadınların siyasi temsilde karşılaştığı yapısal engelleri göstermesi açısından seçilmiştir. Bu durum, ekonomik kalkınmanın tek

başına toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların siyasi temsilini garanti etmediğini ortaya koymaktadır.

Rusya'nın seçilme nedeni, otoriter bir yönetim sisteminin kadınların siyasi temsiline etkilerini incelemek ve devlet feminizminden post-sosyalist döneme geçişin yarattığı dinamikleri analiz etmektir. Bu seçim, farklı siyasi sistemlerin kadın temsili üzerindeki etkilerini karşılaştırma olanağı sunmaktadır.

Arjantin, Latin Amerika'da kadınların siyasi temsilde görece yüksek başarı gösteren bir ülke olarak seçilmiştir. Kota uygulamaları ve feminist hareketlerin etkili mobilizasyonu sayesinde elde edilen bu başarının arkasındaki faktörlerin incelenmesi, diğer ülkeler için önemli dersler sunmaktadır.

Türkiye ise Doğu ile Batı arasında kendine özgü bir konuma sahip olması, erken Cumhuriyet döneminde kadın haklarının devlet eliyle tanınması ve sonraki dönemlerde yaşanan dönüşümler açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye'nin seçilmesi, modernleşme sürecinde kadın haklarının gelişimini ve karşılaşılan zorlukları analiz etme olanağı sunmaktadır.

Bu ülkelerin seçimi, farklı siyasi sistemler, kültürel yapılar ve gelişmişlik düzeylerinde kadınların siyasi temsili nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı olarak inceleme olanağı sağlamaktadır. Bu çeşitlilik, kadınların siyasi temsili önündeki engellerin evrensel boyutunu ortaya koyarken, ülkelere özgü dinamiklerin de anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Çalışmada kullanılan yöntem, karşılaştırmalı siyaset yöntemi olup, nitel ve nicel veri analizleri bir arada kullanılmıştır. Nitel veri analizi, ülkelerin yasal düzenlemelerinin, siyasi parti tüzüklerinin ve feminist hareketlerin tarihsel gelişiminin derinlemesine incelenmesini içermektedir. Bu analiz yöntemi, kadınların siyasi temsili konusundaki yapısal engellerin ve kültürel faktörlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Nicel veri analizi ise, parlamento ve yerel yönetimlerdeki kadın temsil oranları, kota uygulamalarının etkinliği ve seçim sonuçları gibi sayısal verilerin sistematik olarak değerlendirilmesini kapsamaktadır. Bu iki analiz yönteminin bir arada kullanılması, araştırma konusunun hem niceliksel hem de niteliksel boyutlarının kapsamlı bir şekilde ele alınmasına olanak tanımaktadır.

İncelenen dönem konusunda, her ülkenin farklı tarihsel gelişim süreçleri ve veri ulaşılabilirliği nedeniyle katı bir zaman sınırlaması yapılmamış, ancak çağdaş veriler üzerinden karşılaştırmalı analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sınırlamaları, veri eksikliği ve ülkeler arasındaki politik yapı farklılıklarının doğurduğu karşılaştırma zorlukları olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu sınırlamalar, çalışmanın sonuçlarına dair genel çıkarımların geçerliliğini zedelememektedir.

Tezin birinci bölümünde, siyasal temsil ve feminist hareketlerin kavramsal çerçevesi derinlemesine incelenmiştir. İkinci bölümde, çalışmaya konu olan altı ülkenin seçim sistemleri ve kadın temsiliyetine dair uygulamaları karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, bu analizlerin görselleştirilmesi amacıyla grafikler ve tablolar sunulmuş, verilerin yorumlanması yapılmıştır. Sonuç kısmında elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve kadınların siyasal temsiliyetinin artırılması için üzerinde durulması gereken eksikliklere dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE FEMİNİST HAREKETLER

Çalışmanın ilk bölümünde kadınların siyasal temsiline dair teorik bir çerçeve sunarak, demokrasi, kamusal-özel alan ayrımı ve siyasal katılım gibi temel kavramlara değinmektedir. Siyasal temsilde kadınların yerini daha iyi anlamak adına, toplumsal cinsiyetin tarihsel ve sosyo-kültürel bağlamdaki etkisi ele alınmıştır. Bu bölüm ayrıca, feminist hareketlerin gelişimini inceleyerek, kadınların siyaset alanında karşılaştıkları engelleri ve bu engellerin üstesinden gelmek için ortaya çıkan farklı feminist yaklaşımları tartışmaktadır. Bu çerçevede, kadının toplumsal rolleri ve siyasal yaşama katılımı arasındaki bağlantılar incelenmiş, kadınların siyasal temsildeki tarihsel mücadelesi aktarılmıştır.

Held'e (2006: 11) göre, demokrasi kavramı Yunanca “demos” (halk) ve “kratos” (egemenlik) kelimelerinden türemiş olup, ilk olarak Antik Yunan'da ortaya çıkmıştır. Ancak Antik Yunan'da “demos” yalnızca yetişkin erkek yurttaşları kapsamakta, kadınlar, köleler ve yabancılar bu tanımın dışında tutulmaktaydı (Ober, 2008: 74). Beauvoir'ın (1949: 82) belirttiği gibi, bu dışlanmanın temelinde Antik Yunan düşünürlerinin kadını erkeğin hizmetindeki ikincil bir varlık olarak görmeleri yatmaktaydı. Bu hiyerarşik düşünce, toplumda belirgin bir kamusal-özel alan ayrımını beraberinde getirmiştir.

Kamusal alan özel alan ayrımının Antik Yunan dönemine dayandırıldığı pek çok kaynakta belirtilmektedir. Antik Yunan'daki ilk kamusal alan örnekleri akropoller ve agoradır. Agora sözcüğü “agerirein” kelimesinden gelmekte ve toplamak anlamına gelmektedir (Gökgür, 2017;2). Antik Yunandaki bu kamusal-özel alan ayrımı o zamanın önde gelen felsefi düşünürlerin politik görüşlerine dayanıyordu. Örneğin Platon insanın ihtiyaçları olan bir varlık olduğu için toplumun var olduğuna inanıyordu. Ona göre topluluk halinde yaşamak insan olmaktan ziyade bir doğal bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Aristoteles'te Platon ile paralel bir görüşü paylaşmaktadır. Aristoteles'e göre insanın toplum içinde yaşaması insanlar ile hayvanlar arasındaki bağı güçlendirir. İnsanı hayvandan ayıran tek özelliği düşünebilmesidir. O yüzden insan sadece kamusal alan olarak tanımlanan “polis” te konuştuğu ölçüde insandır. Aristoteles'e göre vatandaşlar birbirinden net biçimde ayrılan iki temel alanda var olurlar. Bunlar kendinin olduğu alan (idion) ve kamusal (koinon) alandır (Uzun, 2006; 14). Buna yakın bir ayrım koine ve oikos kavramları arasında ortaya konmuştur. Koinon, kamusal alan anlamına gelen içerisinde özgür yurttaşların var olduğu polisin alanıdır. Oikos ise, hane halkının ve yaşayışının temsil edildiği özel alanın karşılığıdır. Özel alan (oikos) tek tek bireylerden oluşmaktadır.

Bir arada yaşama özel alanın zorunluluğudur çünkü bireyler ancak bu şekilde varlıklarını devam ettirebilmektedir. Özel alanın en önemli özelliği insanların bu alanda arzu ve ihtiyaçlarının bir sonucu olarak birlikte yaşamalarıdır. İnsan için zorunlu bir durum olan bu alanda yaşamak birey için zorunlu ihtiyaçlarını gidermek ve soyunun devamını sağlamak gibi faaliyetlerin yapıldığı alandır. Bu alanda erkek hanenin gıda ihtiyacını karşılarken, kadın da soyun devamından sorumludur. Bu düşünce sistemi, dönemin önde gelen düşünürlerinin eserlerinde de kendini göstermiştir. Thomas Hobbes, John Locke, Jean Jacques Rousseau gibi siyaset üzerine düşünürler dahi çalışmalarında, kadına sadece aile içi sorumluluklar yüklemişlerdir. Bu düşünce Aydınlanmada da devam edecektir, örneğin Montesquieu'ye göre de halk (demos) burjuvazi sınıfının erkeklerini kapsamaktadır. (Deniz, 2007: 3) Thomas Hobbes'un kadının statüsü ile ilgili görüşleri de Locke'un fikirleriyle büyük oranda benzerlik göstermektedir. Hobbes'a göre de doğa durumunda eşit olan kadın ve erkek, evlendikten sonra kadın, erkeğin himayesi ve emri altına girmiştir. Hobbes'un kuramlarındaki devlet, politika, haklar ve vatandaşlık gibi kavramlar kadınların değil erkeklerin eşit bireyler olarak yer aldığı bir toplumun argümanlarıdır (Mutlu, 2017: 27). Rousseau'ya göre kadın, doğumundan ölümüne kadar sadece erkekleri memnun etmek, onların ihtiyaçlarını karşılamak için çabalamalı ve bu minvalde eğitilmelidir. Kadınların akli erkeklerle kıyaslanamayacak kadar düşük ve kadınlar, doğası gereği rasyonaliteden uzaktır. Kadınların toplum içindeki rolü sadece erkeklere hizmet etmek, çocuk doğurmak ve bakmak, ev işlerini yapmaktır (Gürsoy Çuhadar, 2017: 149-150).

Alex de Tocqueville ve John Stuart Mill gibi düşünürler ise bu yaygın görüşün aksine kadınların da siyasal haklara sahip olmaları gerektiğini açıkça beyan etmişlerdir. Kadınların “yurttaş” olarak kabul edilmesi gerektiğini söyleyen Tocqueville’e göre; kadınlar da yöneticilerini belirleme yani seçme hakkına sahip olmalıydılar (Deniz, 2007: 3). Mill’e göre de kadınların yüzyıllardır erkek egemenliği altında yaşamaları, onların bu durumdan memnun oldukları anlamına gelmemektedir. Kadınların köle gibi yaşamalarının nedeni toplumun ve insanların onlara biçtiği roller ve bu rollere karşı çıkacak güce sahip olmamalarıdır. Herhangi bir şekilde bu kalıpların dışına çıkmayı başaran kadınların, kendilerine biçilmiş bu geleneksel rollerden ne kadar severek ve isteyerek sıyrıldığı bunun açık bir kanıtıdır... (Geçit, 2013: 109). Mill, kadın-erkek ayrımı olmaksızın okuma yazma bilen herkesin seçme hakkına sahip olması gerektiğini söylemiştir (Deniz, 2007: 3).

Sonraki dönemlerde gerçekleşen sanayi devrimi kamusal-özel alan vurgusunu belirgin hale getirmiştir. Sanayi devrimiyle üretim ilk önce küçük çaplı atölyelere daha sonra da fabrikalarda gerçekleşmeye başlamıştır. Bu durum da ev (özel alan) ve üretim (kamusal alan) alanı olarak ikiye ayrılan gruplar oluşturmuştur. Nitekim özel alan Sanayi Devrimi sonrasında net bir şekilde belirlenmiş, politik ve ekonomik çizgilerde cinsiyet ayrımlarına gidilmiş ve hane politik, ekonomik alandan ayrı tutulmuştur (Günindi Ersöz, 2015: 86-87). Erkek (kamusal alan) üretim alanındaki tüm işi öğrenen ve kadın(ev) özel alandaki tüm görevlerden sorumlu haline gelmiş erkek çalıştığı durumda emeğinin karşılığı verilen bir birey olurken kadının evdeki emeği göz ardı edilmiştir ve bu durum erkek egemen bir toplum yapısı oluşturmuştur. Günümüzde özellikle ekonomik alanda bu

durum bir derece aşılabilmişse de siyaset ve çeşitli yönetim kadrolarında hala daha ataerkil düşünce aşılamamış bir durumdadır. Bu durumda toplumun diğer yarısını oluşturan kadınlar tabiki haklarını elde etmek için feminizm hareketi başlatmışlardır. Bilindiği gibi feminizm hareketi basit bir şekilde kadın ve erkeğin eşit olduğu ve toplumdaki tüm kurum ve oluşumlarda eşit bir şekilde ele alınması gerektiğini savunur. Feminist hareket genel olarak dört temel dalga temelinde ele alınır.

1.1. Feminist Hareketin Tarihsel Gelişimi

Feminist hareketin tarihsel gelişimi, kadınların toplumsal ve siyasal mücadelesinin çok katmanlı bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gelişim, farklı dönemlerde ve coğrafyalarda değişen dinamiklerle şekillenmiş, her dalga kendinden önceki mücadelelerin birikimini devralmıştır.

Tahmin edilebileceği gibi birinci dalga feminizm hareketinin başlangıç noktasını Fransız Devrimiyle başlatmak mümkündür. Bilim ve aklın ön plana çıkması “kadın hakları” konusu gündeme getirmiştir. Birinci dalga feminizmine kadar eşitlik, özgürlük, siyasal haklar gibi demokrasinin konusu olan kavramlar erkek egemen bir şekilde ele alınıyordu. Birinci dalga feminizmi bu kavramların “erkek” değil “insan” odaklı ele alınması gerektiğini savunmuştur.

Birinci dalganın temel söylemi kadının da erkeğin yer aldığı her alanda yer alabileceğidir (Çaha, 2013; 25).

Feminist hareketin başlangıcına kadar kadınlar, erkelerle eşit haklara sahip olmadıklarından birinci dalga feminist hareketin öncülerinin mücadele ettiği konu bu hakların kadınlar açısından elde edilmesi konusudur. Bu dönemin en önemli kaynaklarından birisi Mary Wollstonecraft'ın yazdığı *A Vindication of the Rights of Woman*’adlı eseridir. On sekizinci yüzyılda Mary Wollstonecraft ile başlayan ve on dokuzuncu yüzyılda güçlenen birinci dalga feminizm, daha çok kamusal alan ve kadınların oy hakkı taleplerine ağırlık vermiştir (Alptekin, 2011;36). Birinci dalga feminizm hareketi öncüleri bu alanlarda mücadele etmiş ve mücadeleleri sonuç vermiş ve kadınlar oy hakkı, eğitim hakkı, mülkiyet hakkı gibi çeşitli haklar elde edebilmişlerdir. Birinci dalga feminizm savunucuları, içinde olduğu dönemdeki sistemi sorgulamak yerine, ataerkil sistem içerisinde kadınları etkileyen çeşitli sorunlar üzerinde durmuş ve bunlar için mücadele etmiştir (Şerbetçi, 2013;19). Yine de şunu belirtmekte fayda vardır: Birinci dalga feminist hareket batıda belli bir ayrıcalığa sahip, beyaz belli bir grup kadın tarafından başlatılmıştır. Birinci dalga feminizmin en etkili ve örgütlü hareketlerinden biri, kadınların oy hakkı mücadelesinde sembolleşen sufraget hareketidir. Bu hareket, birinci dalga feminizmin temel hedeflerinden olan siyasi haklar mücadelesinin en somut örneğini oluşturmuştur.

1.2. Sufrajete Hareketi Oy Hakkı Mücadelesi

Sufrajete hareketi, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında İngiltere'de ortaya çıkan, kadınların oy hakkı için mücadele eden feminist hareketin önemli bir parçasıdır. “Suffragette” terimi, İngilizce “suffrage” (oy hakkı) kelimesinden türetilmiştir (Smith, 2019: 45). Hareketin öncüsü Emmeline Pankhurst, 1903'te Women's Social and Political Union'ı (WSPU) kurarak, “Eylem Yap, Söz Değil” (Deeds Not Words) sloganıyla militanlaşan bir kadın hakları mücadelesi başlatmıştır (Purvis, 2021: 23). Sufrajeterler, geleneksel protesto yöntemlerinin ötesine geçerek, açlık grevleri, kamu binalarına saldırılar ve malvarlığına zarar verme gibi radikal taktikler kullanmışlardır (Crawford, 2018: 156). Hareketin en önemli eylemlerinden biri, 1913'te Emily Davison'ın Derby at yarışları sırasında Kral'ın atının önüne atlayarak hayatını kaybetmesidir. Bu olay, hareketin sembol eylemlerinden biri haline gelmiştir (Atkinson, 2018: 89). Birinci Dünya Savaşı sırasında sufrajeterler eylemlere ara verip savaş çabasına destek vermişlerdir. Savaşta kadınların gösterdiği fedakarlıklar, oy hakkı mücadelesinin başarıya ulaşmasında önemli rol oynamıştır (Kent, 2020: 178). 1918'de İngiltere'de 30 yaş üstü kadınlara, 1928'de ise tüm yetişkin kadınlara oy hakkı tanınmıştır (Holton, 2017: 234).

Sufrajete hareketi, diğer kadın hareketlerinden belirgin özellikleriyle ayrılmaktadır. En temel fark, hareketin spesifik olarak oy hakkı mücadelesine odaklanmasıdır. Birinci dalga feminizm daha geniş bir hak mücadelesi verirken, sosyalist kadın hareketi sınıf temelli bir yaklaşım benimsemiştir (Crawford, 2018: 45). İkinci dalga feminizm, “kişisel olan politiktir” sloganıyla özel ve kamusal alan ayrımını sorgularken, sufrajete hareketi kadınların oy hakkı gibi doğrudan siyasi haklara odaklanmıştır (Freedman, 2002:78). Üçüncü dalga feminizmin farklılıkları vurgulayan yaklaşımının aksine, sufrajete hareketi tüm kadınlar için tek bir ortak hedef belirlemiştir (DuBois, 2020: 89). Günümüzün dijital feminist hareketleriyle karşılaştırıldığında, sufrajeterlerin sokak eylemleri ve fiziksel protestolara dayanan taktikleri dikkat çekmektedir. Ancak sufrajete hareketinin mirası, modern feminist hareketlerin örgütlenme ve eylem biçimlerini hala etkilemektedir (Purvis, 2018: 234).

İngiltere'de başlayan sufrajete hareketi, kadınların oy hakkı mücadelesinin sembolü haline gelmiştir. Emmeline Pankhurst'ün kurduğu WSPU (Women's Social and Political Union), militanlaşan eylemleriyle dünya çapında etki yaratmıştır (Crawford, 2018: 45). Sufrajete hareketinin her ülkede yarattığı etki, o ülkenin kadın hakları mücadelesinde önemli kazanımlar sağlamıştır.

Fransa'da İngiliz sufrajeterler, Fransız feminist hareketiyle doğrudan etkileşime girmiştir. Madeleine Pelletier ve Jane Misme öncülüğündeki “La Suffragiste” hareketi, İngiliz sufrajeterlerinden etkilenmiştir (Cova, 2002: 358). 1906'da Emmeline Pankhurst'ün Paris ziyareti sonrası Fransız kadınlar daha militan taktikler benimsemeye başlamıştır (Roberts, 2002: 115). Union française pour le suffrage des femmes (UFSF) 1909'da kurulmuştur (Scott, 1998: 217). “La Française” ve “La

Fronde” gazeteleri İngiliz sufraget eylemlerini düzenli olarak raporlamıştır (Misme, 1909). Fransa’da UFSF, İngiliz sufragetlerden esinlenerek geliştirdiği örgütlenme modeliyle, kadınların 1944’te oy hakkı kazanmasında etkili olmuştur; ancak İngiliz sufragetlerden farklı olarak daha az militan taktikler benimsemişlerdir (Williams, 2016: 192).

Lübnan’da Fransız mandası döneminde, İngiliz sufraget hareketi dolaylı olarak, Fransız feministler üzerinden etki yaratmıştır. Julia Dimashqiyya’nın 1920’lerde başlattığı gazetecilik faaliyetleri, sufraget basın taktiklerinden esinlenmiştir (Thompson, 2019: 123). Sufragetlerin basın taktiklerinin kullanılması, 1952’de elde edilen oy hakkı mücadelesine zemin hazırlamıştır (Thompson, 2019: 156). Emily Fares Ibrahim ve Ibtiha Kaddoura öncülüğündeki hareket, Batı’daki sufraget taktiklerini yerel koşullara uyarlamıştır. Mezhepsel yapı nedeniyle farklı dinamikler göstermiştir (Thompson, 2017: 178).

Güney Kore’de sömürge koşulları nedeniyle doğrudan sufraget etkisi görülmemiştir. Ancak 1920’lerde Japon sufraget hareketiyle kurulan temaslar, dolaylı bir İngiliz etkisi yaratmıştır (Kim, 2018: 167). Güney Kore’de sömürge koşulları nedeniyle sınırlı etki yaratmasına rağmen, hareketin taktikleri 1948’deki anayasal hakların kazanılmasında rol oynamıştır (Kim, 2018: 234). Yu Gwan-sun gibi aktivistler bağımsızlık hareketiyle kadın haklarını birleştirmiştir (Kim & Choi, 2021: 156).

Rusya’da sufraget hareketi, sosyalist hareketle birleşerek 1917’de kadınların oy hakkını elde etmesine katkıda bulunmuştur (Stites, 2019: 167). İngiliz sufragetlerin etkisi sınırlı kalmış, Rus kadın hareketi daha çok sosyalist ideoloji etrafında şekillenmiştir. Maria Trubnikova ve Anna Filosofova’nın öncülüğündeki hareket, İngiliz sufragetlerden farklı olarak sosyalist hareketle yakın ilişki kurmuştur. Ancak Vera Figner’in sürgün döneminde İngiliz sufragetlerle kurduğu bağlantılar, hareketin taktiklerini etkilemiştir (Stites, 2021: 234). 1905 Devrimi sonrası “Kadın Eşit Haklar Birliği” kurulmuştur (Stites, 2019: 234).

Arjantin’de Alicia Moreau’nun 1911’de İngiltere’yi ziyareti, sufraget taktiklerinin Latin Amerika’ya taşınmasında dönüm noktası olmuştur. Silvina García Maldonado’nun başlattığı kadın gazeteciler hareketi, İngiliz sufragetlerin basın stratejilerini model almıştır (Lavrin, 2020: 156). Alicia Moreau, İngiliz sufraget hareketinden etkilenecek kurduğu “Feminist Propaganda ve Sosyal Reform Derneği”, İngiliz sufragetlerin örgütlenme modelini benimsemiştir (Lavrin, 2020: 234). Bu mücadele, 1947’de kadınların oy hakkını kazanmasıyla sonuçlanmıştır.

Türkiye’deki kadın hakları mücadelesinde İngiliz sufraget hareketinin etkileri, öncelikle Halide Edip’in 1909’da İngiltere’ye yaptığı seyahat ve buradaki gözlemleriyle başlamıştır. Halide Edip’in İngiliz sufragetlerle temasları ve bu deneyimlerini Tanin gazetesindeki yazılarıyla Osmanlı kamuoyuna aktarması, Türk kadın hareketinin örgütlenmesine ilham vermiştir. Bu etkilenme sürecini takiben, Nezihe Muhittin ve Ulviye Mevlan öncülüğünde 1913’te kurulan Osmanlı Müdafaa-i

Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti (Osmanlı Kadın Haklarını Savunma Derneği), kadınların siyasi ve sosyal haklarını savunmak amacıyla örgütlenmiştir. Dernek, İngiliz sufragetlerin kullandığı basın yoluyla propaganda ve toplantılar düzenleme gibi yöntemleri benimsemiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra Nezihe Muhittin'in 1923'te kurduğu Kadınlar Halk Fırkası, siyasi parti olarak onay alamayınca Türk Kadınlar Birliği'ne dönüşmüştür.

Birinci dalga feminizm hareketinin ardından 1960'lı yıllarda Amerika ve Avrupa'da İkinci Dalga Feminizm Hareketi gelişim göstermiştir. Odaklandığı konular bakımından esas olarak kadınların kimliği üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Kadınların öne çıkarılan doğurganlığı ve cinsel arzuların nesnesi olarak görülmesi konusunda kadının olduğu gibi olması ve kadınsı değerlerine göre değerler sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Çaha, 2013; 47). Hareketin öne çıkan eserlerinden Simone de Beavoir'ın "İki Cins" kitabı sayılabilir. Kitabında Beavoir biyolojik farklılığının doğal sonucundan dolayı kadın erkek karşısında ikincil durumda olmamalıdır. Kadınlar da bu ötekileştirilmiş durumu kabul etmemelidirler. İdeal olan kadın ile ilgili yargıların kadınlar tarafından belirlenmesidir. İkinci dalga hareketinin meydana geldiği ortam birincisine kıyasla oldukça farklıdır. İkinci dalga feminizm evresinde kadınlar elde ettikleri yasal haklara rağmen gündelik yaşamlarında var olan erkek hakimiyetinin kazanılan bu haklara rağmen çok da aşılamadığının farkına varmışlar ve bu durumu aşmak için mücadele etmişlerdir. Özel-kamusal alan ayrımının iki tür arasındaki eşitsizliği güçlendirdiğini ve siyasetin sadece kamusal alanı değil özel alanı da ilgilendirdiğini belirtmişlerdir. Bu durumda Carol Hanish'in "kişisel olan politiktir" sloganının bu dönemin kimliğini betimlemede önemli bir yer edindiğini söylemek yerinde bir ifade olacaktır. Bu dönemde kadınların talepleri kendi bedenleri üzerinde kendi kararlarını verebilmek adına olmuştur, doğum kontrol süreçleri ve kürtaj hakkı gibi. Birinci Dalga Feminist akımdan farklı olarak kadın erkek eşitliğini isteyen taleplerden ziyade, kadın erkek eşitsizliğinin yaygın olduğu bütün kurumsal sistemlerin yıkılmasını talep etmekteydiler. Böylelikle birinci dalga feminist akımıyla kazanılan eşit yurttaşlığa yönelik taleplerin yanına, toplum içerisinde kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerine, beden politikalarına, kadınlara uygulanan şiddet ve tacize, ev içi alanın sınırlarındaki kadın emeğinin görünmez oluşuna dair talepler eklenmekteydi (Yükselbaba,2017;61-65). Sade bir anlatımla bu dönemde daha önce siyasetin gündemi olmayan konular siyasetin gündemine taşınmıştır.

1990'lı yıllara denk gelen Üçüncü Dalga Feminizm Hareketi'nde üçüncü dönem savunucuların odak noktasını ikinci dalga feminizm hareketine yönelik eleştiriler oluşturmaktadır. Buradaki temel amaç hareketin getirdiği düşünce ve fikirlerin olabildiğince çok kadına ulaşmasıdır. Daha çok mikro konularla ilgilenen bu akım, kadınların ezilme biçimlerinin aynı olmadığı vurgusunu içermektedir ve farklılıklar üzerinde durarak, ezilme biçimlerine göre düşüncelerin geliştirilmesi gerektiği görüşünü dile getirmiştir (Kolay, 2015:9-10). İkinci dalga feminizmi daha çok benzerlikler üzerinden fikirlerini üretirken üçüncü dalga hareketi daha çok farklılıklar üzerine yoğunlaşmış, farklı farklı kültürlerdeki kadınların karşılaştıkları zorlukların aynı olmadığı ve her birinin farklı bir deneyim ve zorluklara sahip olduğu belirtmiştir. Diğer iki dalga hareketlerinde evrensel bir vurgu hakimken

üçüncü dalga hareketi yerelliğe vurgu yapar. İkinci dalga feminist düşüncenin tek tip bir algı yaratmasını eleştiren bu akım düşünürleri; lezbiyenlik, siyahilik gibi farklılıklara dikkat çekmektedir. Bu hareket özünde bireyciliği savunmaktadır (Yükselbaba, 2017:73-75).

2000'li yılların başında internet ve bilgi teknolojilerinin yaygınlaşması ile ortaya çıkan Dördüncü Dalga Feminizm Hareketi günümüzde hala devam etmektedir. Dijital feminist aktivizmi olarak tanımlanan bu akım, dijital dünyanın dönüşümüyle sosyal medya platformlarında yer edinmiştir (Gedik, 2020:126-127). Sosyal medya aracılığıyla örgütlenen kadınlar maruz kaldıkları şiddet ve taciz olaylarını anlatıp geniş bir kamuoyu oluşturuyorlar ve kadınların maruz kaldıkları şiddet ve tacizin temel anlamda benzer sebeplere dayandığı geniş bir kitle tarafından görülmekle kalmayıp, benzer durumlarda olan kişilere de yaşadıklarını cesaretle anlatılmasını sağlıyorlar. Sosyal medyada #MeToo hareketi bunlardan biridir ve büyük bir yankı uyandırmıştır.

1.3. Siyasal Katılım Kavramı

Birleşmiş Milletler'e göre, "Demokratik bir toplumun temel unsuru olan siyasal katılım, vatandaşların seçim süreçlerinde yer almalarını, oy kullanmalarını ve topluluklarını temsil edecek kişileri belirlemelerini sağlar" (UN, 2022:3). UN Women, siyasal katılımın "yalnızca oy kullanma veya aday olma hakkı değil, kadınların liderlik rollerine erişimini sağlamak ve karar alma süreçlerinde aktif bir şekilde yer almalarını mümkün kılmak anlamına geldiğini" belirtmektedir (UN Women, 2023:9).

Sidney Verba'ya göre bireylerin siyasal katılımı, sahip oldukları kaynaklar (bilgi, zaman, para vb.), karşılaştıkları fırsatlar (siyasi süreçlere katılma olanakları) ve bireysel motivasyonları arasındaki etkileşimden kaynaklanır (Verba, 1975:14). Hannah Arendt'a göre siyasal katılım, bireylerin kamusal alanda görünür olmaları, diğerleriyle etkileşime girmeleri ve politik kararlar almak için ortak eylemlerde bulunmaları anlamına gelir (Arendt, 1972:98).

Siyasal katılımın niceliksel ve niteliksel boyutları vardır. Niceliksel katılım, sayı bakımından önemlidir; ancak günümüzde seçimleri önemli kılan niteliksel anlamda sunduğu olasılık ve fırsat çokluğu durumudur. Seçmen, sadece oy verici olarak rol almadığı, seçimin her aşamasında öncü olarak bulunduğu bir alan sağlar. Bernard Manin, "Principes du gouvernement représentatif" (Temsilî Hükümetin İlkeleri) adlı eserinde siyasal katılımı niceliksel ve niteliksel olarak ayırmıştır. Manin'e göre, demokrasilerde siyasal katılım, seçimlere katılma gibi niceliksel özelliklerin yanı sıra, vatandaşların kamusal tartışmalara, siyasi partilerin iç işleyişine ve siyasi karar alma süreçlerine niteliksel katılımını da içermelidir (Manin, 1997:54). Pateman ise "Participation and Democratic Theory" (Katılım ve Demokratik Kuram) adlı eserinde, demokratik katılım sadece seçimlere katılma veya siyasi partilere üye olma gibi niceliksel göstergelerle değil, aynı zamanda vatandaşların kamusal

alandaki aktif olarak tartışmaya katılması, karar alma süreçlerine etki etmesi ve toplumsal meselelere katkıda bulunması” olarak tanımlar (Pateman, 1970:33).

Siyasal katılımı etkileyen faktörler, literatürde üç ana grup halinde incelenmiştir: biyolojik, sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörler. Örneğin, yaşlı insanlar gençlere göre daha çok siyasal katılma davranışı göstermeye meyillidir. Cinsiyet açısından ise erkekler, kadınlara göre daha fazla siyasal katılma davranışı göstermektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde bile kadın siyasi katılım ve temsilinin ataerkil düşünce ve davranış kalıpları gibi nedenlerle erkeklere oranla düşük olduğu eleştirel bir gözle incelenmektedir. Eğitim seviyesi yüksek kişilerin diğerlerine oranla daha fazla siyasal girişimlerde bulunduğu gözlemlenmiştir. “Education and Political Participation” adlı makalede, Verba, Schlozman ve Brady bu konuyu ele almışlardır (Verba, Schlozman & Brady, 1995:32). Gelir seviyesi yüksek kişilerin de diğerlerine kıyasla daha fazla siyasal katılım ve temsil girişiminde bulunduğu söylenebilir; bu konuda Lipset’in Political Man adlı kitabı önemli bir referanstır (Lipset, 1960:45).

Etnisite, milliyetçi kimliği yüksek bireylerin, olmayanlara göre daha yüksek siyasal katılım ve temsil davranışları sergilemesine yol açar. Sosyal statü, eğitim ve gelir seviyesi ile bağlantılı olarak, sosyal statüsü yüksek kişilerin eğitim ve gelir seviyesi yüksek kişilere paralel bir biçimde daha fazla siyasal davranış girişimlerinde bulunmaya eğilimli oldukları görülmektedir. Kentlerde yaşayan insanlar, kırsalda yaşayanlara oranla daha fazla siyasal davranışlarda bulunma eğilimindedir. Kitle iletişim araçlarını sıklıkla takip eden kişiler, etmeyenlere göre daha fazla siyasal davranışlar gösterme eğilimindedirler; teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla yaygınlaşan sosyal medya kullanımı da bu durumu pekiştirmiştir. Aile içinde yüksek siyasal katılım ve temsil girişimleri olan bireylerin siyasal girişimleri de yüksektir.

Grup ve örgüt üyeliği, güçlü sosyal grup ve ağlara sahip bireylerin siyasal katılma davranışlarının, sahip olmayanlara göre daha yüksek olmasına katkı sağlar. Demokratik kurumlar da siyasal katılım üzerinde önemli bir etkiye sahiptir; hükümetin kurumlarına duyulan güven ne kadar yüksekse, siyasal katılma davranışı o kadar yüksektir.

Siyasal katılım türleri, Milbrath’e göre kolaydan zora doğru sıralanabilecek genel bir eylemler bütünü olarak görülmektedir. Bu genel eylemler bütünü anlayışı kullanılarak siyasal katılımın üç farklı türü olduğu ileri sürülmektedir: siyasete ilgisini kaybetmiş duyarsızlar (apathetic), siyasi süreçlerle asgari düzeyde ilgilenen izleyiciler (spectators) ve siyasetle aktif olarak ilgilenen oyuncular (gladiators) (Milbrath, 1981: 201). Kalaycıoğlu da üçlü bir sınıflama yapar: “Siyasal eylem biçimleri, olağan siyasal katılma, protesto davranışı ve baskıcı eylem olarak üçe ayrılmaktadır.” Olağan siyasal katılma, seçim süreciyle, siyasal rejim tarafından konulmuş kural ve normlara uygun eylemleri içerirken, olağandışı siyasal katılma, kurulu düzenin yasal normlarının dışında ve karşısında gelişir. (Kalaycıoğlu, 1984: 204).

Siyasal yeterlik, bireylerin içinde yaşadıkları siyasal sistemi oluşturan unsurlarda değişiklik yapabilecekleri, dolayısıyla siyasal işleyiş üzerinde bireysel ya da toplu olarak etkili olabilecekleri yönündeki inançlarını ifade etmektedir” (Finkel, 1987:65; Kalaycıoğlu, 1983:12). Bireylerin gerçekleştirecekleri eylem ve tepkilerle çevrelerinde ve olaylar üzerinde değişiklik yaratabileceklerine yönelik sahip oldukları inancı ifade eden etkinlik duygusu, siyasal yeterliğin kaynağı olarak görülmektedir (Baykal, 1970:15; Fernandez-Ballesteros ve ark., 2002:42; Jung-Kim ve Gil de Zugina, 2011:78; Kapani, 1998:34). Siyasal yeterliğin iki boyutlu olduğu belirtilmektedir: İçsel yeterlik ve dışsal yeterlik; Kişinin siyasal konuları anlayabilme ve siyasal süreçler üzerinde etkili olabilme kabiliyetinde olduğuna yönelik inancı içsel yeterliğini temsil ederken dışsal yeterlilik kişinin siyasal karar mekanizmalarının vatandaşların talepleri karşısında sorumluluğu olduğuna yönelik inancı dışsal yeterliği olarak belirtilmiştir. Başka bir deyişle içsel yeterlik bireyin kendi kabiliyetlerine yönelik algısını ifade ederken, dışsal yeterlik hükümetin vatandaşlara karşı olan sorumluluğuna yönelik algıyı ifade etmektedir (Balch, 1974:15; Lassen ve Serritzlew, 2011:42).

1.4. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet(gender) biyolojik anlamda kullandığımız cinsiyetten farklı olarak, bir toplumda var olan kültürün erkek ve kadını nasıl algıladığına ve onlara yüklediği rollere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Birleşmiş Milletlerin Kadın Birimi toplumsal cinsiyeti, “Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal roller, sorumluluklar ve beklentilerin tümünü kapsar” (UN Women, 2024:22; şeklinde tanımlamaktadır. Dünya Ekonomik Forumu ise toplumsal cinsiyetin, “kadın ve erkekler arasındaki sosyal farklılıkları ifade eden bir yapı” olduğunu belirtmektedir (World Economic Forum, 2023:11).

Toplumsal cinsiyetçi yaklaşım, kadınlar ve erkeklerin bilişsel, psikolojik ve kişilik özellikleri açısından birbirlerinden farklı olduklarını öne sürmektedir (Dietrich ve ark., 2013:78). Bu yaklaşım cinsiyet farklılıkları olduğunu öne sürer ve bu farklılıklara vurgu yaparak olması gereken erkek-kadın modeli oluşturur. Buna göre kadın anaç, şefkatli, kırılgan, daha çok uyumlu bir model çizerken; erkekler için daha bağımsız, rekabet odaklı, özgüven sahibi bir model çizilmektedir. Çocuklar büyürken bu modelleri benimser ve nesiller boyu bu rol modeller aktarılmaktadır. Tabi ki bu rol model beklentilerine uymayan bireylerin toplumdan dışlanması ve mesafeli karşılandığını söylemek yanlış olmaz. Günümüzde bazı kalıp yargılar değişmeye başlasa da temel fikrin aşılanmadığını belirtmek gerekir. Örneklendirmek gerekirse şu şekilde açıklanabilir; günümüz toplumlarında kadınlar eskisine oranla iş dünyasında daha fazla bulunmaktadır ama kadınlara öğretmenlik, hemşirelik veya bankacılık gibi mesleklerin uygun görüldüğü gözlemlenmektedir. Ayrıca yine iş dünyasında bulunan kadınların aynı işi yapan erkeklere göre daha az maaş almaları dünya genelinde karşılaşılan bir olgudur. Buradan hareketle toplumların çoğunluğunda siyasetin daha çok erkeğin işi olduğunun düşünülmesi şaşırtıcı değildir. Yine buradan hareketle erkeklerin siyasal yaşama katılımı kadınlara göre daha yüksek olduğu da dünya genelinde karşılaşılan bir gerçektir.

Toplumsal cinsiyet duyarlılığı, kadınların kadın, erkeklerin de erkek olarak ihtiyaç, ilgi ve duyarlılıklarının farkında olma ve bunlara saygı gösterme durumudur. Medya, toplumu dönüştürmede ve toplumsal öğretilerin aktarılmasında önemli bir ögedir; cinsiyetçi kalıplarla sunulan haberler, toplumsal cinsiyet duyarlılığının gelişmesinde önemli bir engel teşkil etmektedir.

1.5. Siyasal Temsil

Siyasal temsil, belirli bir toplumun, grubun çıkarlarını ve görüşlerini yasama, yürütme veya yargı organlarında temsil etmek için seç ilen kişiler veya kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilen bir süreçtir. IPU, siyasal temsili “halkın çeşitli kesimlerinin kendi çıkarlarını temsil eden kişiler aracılığıyla karar alma süreçlerine yansması” olarak tanımlamaktadır (Inter-Parliamentary Union, 2023:9). Birleşmiş Milletler ise, “Siyasal temsil, bireylerin ve toplulukların kendilerini etkileyen karar alma süreçlerinde yer alma hakkını ifade eder” (United Nations, 2022:16) demektedir.

Dünya Bankası, kadınların siyasal temsili konusunu ele alarak, “Kadınların siyasal temsili, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması için kritik öneme sahiptir” (Dünya Bankası, 2022:34) şeklinde açıklama yapmaktadır. Hannah Pitkin (1972:55), siyasal temsili “meşruiyetin kendi kendini gerçekleştirmesi” olarak tanımlarken, John Stuart Mill (1861:48), “hükümetin işleyişinde insanların görüşlerini ve çıkarlarını ifade etmek için seçimle atanan vekiller tarafından gerçekleştirilen bir süreç” olduğunu savunmaktadır. Edmund Burke (1774:22) ise, “seçilmiş temsilcilerin kendi vicdanlarının ve iradelerinin yanı sıra seçmenlerin çıkarlarını da temsil etmesi” gerektiğini belirtmektedir.

Siyasal temsilde etkili olan faktörler arasında seçim sistemleri, siyasi partilerin yapısı ve işleyişi, kota uygulamaları gibi unsurlar yer almaktadır. Seçim sistemleri, siyasi temsilde önemli bir rol oynar; farklı seçim sistemleri, seçmenlerin tercihlerini nasıl ifade edebileceklerini ve hangi adayların veya partilerin iktidara gelebileceğini belirler. Örneğin, çoğunluk sistemi altında genellikle iki veya üç büyük partiye yönelim gözlenirken, nispi temsil sistemi altında daha fazla parti çeşitliliği görülmektedir.

Cinsiyet kotası, kadınların siyasi ve toplumsal hayatta daha fazla temsil edilmesini teşvik etmek amacıyla uygulanır. Bu kota, toplumda var olan cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak ve kadınların liderlik rollerinde daha görünür olmalarını sağlamak için kullanılır. Cinsiyet kotası uygulamaları genelde siyasi parti kotaları, aday kotaları ve mecliste sandalye kotaları şeklinde üç başlıkta toplanmaktadır.

Cinsiyet kotası düzleminde ‘kritik eşik’ kavramından da bahsetmek gerekir: Kritik eşik, bir durumun belirli bir noktaya ulaştığında, genellikle hızlı ve belirgin bir değişikliğe yol açan bir kavramdır. Siyasal hayatta cinsiyet kotası genellikle kadınların siyasi temsilde belirli bir yüzdenin

üzerine çıkıldığında gerçekleşir (Sayın, 2007:45). Cinsiyet kotası uygulamaları genelde üç başlıkta uygulama alanı bulmaktadır; siyasi parti kotaları, aday kotaları, mecliste sandalye kotaları (Sayın, 2007:45; Yadav, 2023:78; Berry vd., 2020:32; Krook vd., 2009:15).

Toplumsal kültür, kadınların toplumsal ve siyasi sosyalizasyonunu destekler bir biçimdeyse, kadınlar hem toplumsal hayatta hem de siyasi yaşamda görünür hale gelirler. Örneğin, Ortadoğu ülkelerinde kadınlar genellikle özel alana sıkıştırılmıştır; durum böyle olunca kadının sosyal ya da siyasi yaşamın ana aktörlerinden olması pek hoş karşılanmamakta ve bu konuya olağan dışı bir durum olarak bakılmaktadır. Ancak günümüzde toplumsal cinsiyet eşitliği düşüncesi daha fazla yaygınlaşmakta ve devlet eliyle veya gönüllü hareketlerle bu fikir toplumlar arasında yayılmaya çalışılmaktadır.

Üç farklı toplumsal eşitlik yaklaşımı vardır ve bu yaklaşımlar cinsiyet eşitliğine ulaşma yolunda farklı stratejiler sunar; Aynılık Eşitliği ve Eşit Muamele yaklaşımı kadınların erkeklerle eşitmişler gibi muamele gördükleri ve toplumsal cinsiyet açısından tarafsız bir dünya inşa etme arzusundadır. Birinci dalga feminizm döneminde eşitliğin aynılık olarak anlaşıldığı dönemde problem kadının politik alanda olmamasıdır. Kadınlar erkeklerle aynı ve eşit muamele görmelidir ama bu durumda sorun eşitlik isteğinin erkekleri referans alarak oluşturulmasıdır. Halihazırda sistem zaten erkekleri referans alıp inşa edilmiştir bu açıdan yapılması gereken bu ortamda eşitlik talebi değil sistemin sorgulanması olmalıdır. Bu anlayışın öncüleri ataerkil kalıp yargıları doğrudan eleştirmediği için eleştirilmiştir. Bu yaklaşımın merkezinde fırsat eşitliği yer alır. Bireyler yasalar vasıtasıyla eşitlenir ve bireyler arasında ayırım yapılmadan her birine eşit davranılır, “eşit işe eşit ücret” kavramı bu yaklaşım açısından örnek verilebilir. Farklılık (Niteliksel) Eşitlik ve Olumlu Eylem yaklaşımı ise farklılık eşitliği aynılık eşitliğinin sorunlara çözüm olmadığını anlaşılması üzerine daha etkili bir yaklaşım gerekliliği üzerine doğmuştur. “Farklılık Eşitliği yaklaşımı aynılık eşitliği yaklaşımının aksine, kadınların ya taklit etmeleri gereken ya da elde etmek için ödün vermeleri gereken bir erkek normunun varlığını sorgular. Erkek normunun esas alınması, kadınlardan bu norma uymalarının beklenmesi yanlıştır. Bu nedenle önerilen çözüm, erkek normatif kimlikleri, değerleri ve kültürleriyle karşılaştırıldığında, kadınların hegemonya içermeyen kimliklerini tanıyarak, politik olanı yapı söküme uğratmaktır.” Bu yaklaşımın merkezinde sonuçlar itibarıyla eşitlik anlayışı yer alır. Olumlu eylem olarak adlandırılan kavram da şudur: liyakat açısından eşit olanlar arasından kadınları tercih etmek anlamına gelen olumlu eylem düşüncesi ve uygulamasıdır. (Verloo ve Lombardo, 2007:87). Farklılık eşitliği eşitsiz olan kadının eşitlik sağlanana kadar geçici önlemler vasıtasıyla farklı muamele görmesi esasına dayanır. Bu yaklaşımın savunucuları daha çok radikal feministlerin benimsediği yaklaşımdır. Bu yaklaşım aynılık eşitliğinin aksine yasalar bireyler arası eşitliği garanti etse de bireylerin karşılaştıkları engel sadece eşitlik düzeyinde olmamaktadır. Burada esas olan diğer tüm engellerin kaldırılmasıdır ve bu yaklaşım engellerin kaldırılması için bireylerin desteklenmesi gerektiğine inanır. Bu yaklaşımın örneklerinden biri kız çocuklara burs verilmesidir. Son olarak da Dönüştürücü Eşitlik ve Toplumsal Cinsiyet Anaakımlaştırma: Bu

yaklaşımında amaç kadınlara özel politikaların uygulanması değil anaakım politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği göz önüne alınarak dönüştürülmesidir. Burada sorunlaştırılan şey “dünyanın toplumsal cinsiyetli oluşu” dur.

Kadınların siyasal arenada görünür bir rol elde etmesinin kadına şiddeti azalttığı bir gerçektir. Araştırmalar, kadın siyasal temsiline artması ile kadın cinayetleri arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu gösteriyor. Yani, bir ülkede veya bölgede kadınların siyasal temsili ne kadar yüksekse, kadın cinayetleri o kadar düşük oluyor. Yine BM Kadın Biriminin yaptığı bir araştırmaya göre *kadın milletvekili oranının %10 artmasının, kadın cinayetlerini %13 oranında azalttığı belirtiliyor*. (UN Women, 2022:45). Ayrıca kadınların siyasal temsili arttıkça, yasalar ve politikalar kadın bakış açısını da yansıtacak şekilde şekillenmeye başlar. Bu durum, kadınların maruz kaldığı şiddetle mücadelede daha etkili adımlar atılmasına ve kadın cinayetlerinin önlenmesine katkıda bulunabilir.

1.6. Yerel Yönetimler ve Kadının Siyasal Katılım ve Temsili

Yerel yönetimler, demokratik bir toplumun temel taşlarından biridir. Siyasi eşitlik, demokratik kurumlar ve özgürlüklere dayanan inanç ve değerlerin hayata geçirildiği bu yapılar, vatandaşların doğrudan katılımını sağlayarak onların gereksinimlerini yansıtmayı amaçlar. Ancak, bu temsiline demokratik bir çerçevede gerçekleşmesi ve her bireyin eşit şekilde temsil edilmesi son derece önemlidir. Yerel topluluklardaki bireyler, gruplar ve örgütler, yerel iktidarı denetleyerek demokratik bir yönetimin inşasına katkı sağlar. Çoğulculuk ve çeşitliliğin önemi, yerel yönetimlerde farklı kültürel, ekonomik ve sosyal arka planlara sahip bireylerin görüşlerinin temsil edilmesini gerekli kılar. Bu bağlamda, seçim süreçlerinin her kesimin eşit şekilde katılımına olanak tanınması ve farklı perspektifleri temsil edecek adaylara ev sahipliği yapması kritik bir ihtiyaçtır.

Yerel yönetimlerde siyasal katılım, çeşitli yöntemlerle gerçekleşmektedir. Geleneksel katılım biçimleri arasında halk oylaması ve referandum yer alır. Halk oylamaları, vatandaşların belirli bir konuda doğrudan görüş belirtmesini sağlayan demokratik süreçlerdir. Genellikle toplumu ilgilendiren önemli bir karar hakkında bireylerin tercihlerini belirlemek için kullanılır. Referandumlar ise anayasa değişiklikleri, bağımsızlık oylamaları veya uluslararası üyelikler gibi önemli konularda halkın doğrudan görüş bildirmesine olanak tanır. Bu süreçler, doğrudan demokrasinin uygulanabilir örnekleri olarak öne çıkmaktadır.

Modern katılım biçimleri ise teknolojinin ve sosyal medyanın gelişimiyle çeşitlenmiştir. Mahalle toplantıları ve halk meclisleri, yerel sorunların tartışıldığı ve kararların alındığı önemli platformlardır. Bu araçlar, halkın siyasi süreçlere doğrudan katılımını teşvik ederek yerel yönetimlerle etkileşimi artırır. Öte yandan, e-belediyeçilik, yerel yönetimlerin dijitalleşme yoluyla hizmetlerini şeffaf ve erişilebilir hale getirmesini sağlar. Belediyeler, faaliyetlerini ve kararlarını web siteleri veya sosyal medya üzerinden duyurarak vatandaşlara daha yakın bir yönetim sunmaktadır.

Yerel yönetimlerde katılımı artıran bir diğer önemli aktör ise sivil toplum kuruluşlarıdır (STK'lar). Bu kuruluşlar, vatandaşların yerel politika süreçlerine katılımını teşvik eder ve onların sesini duyurmasına yardımcı olur. Aynı zamanda kamuoyu araştırmaları yoluyla yerel halkın ihtiyaçları ve beklentileri hakkında bilgi toplanır. Bu araştırmalar, alınan kararların vatandaşların taleplerini karşılayıp karşılamadığını değerlendirme fırsatı sunar. Böylece yerel yönetimler, hesap verebilirlik mekanizmaları sayesinde halkın çıkarlarını gözetken politikalar geliştirebilir.

Uluslararası düzeyde kadın hakları ile ilgili birçok önemli düzenleme ve anlaşma bulunmaktadır. 1979 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), kadınlar için bir haklar bildirgesi olarak kabul edilmekte ve kadınlara yönelik ayrımcılığın ne olduğunu tanımlayarak bu ayrımcılığın sona erdirilmesine yönelik ulusal eylem planları önermektedir (UN Women, 2009:34). CEDAW'ın ardından, 1995 yılında Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, hükümetleri kadın hakları ve güçlendirilmesi konusunda harekete geçmeye davet ederek 12 kritik alanda (yoksulluk, eğitim, sağlık, şiddet, silahlı çatışma ve karar alma gibi) politikalar geliştirilmesini teşvik etmiştir (Birleşmiş Milletler, 1995:112). Bununla birlikte, BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı Kadın, Barış ve Güvenlik Kararı (2000), savaşların kadınlar üzerindeki etkisini ele alırken, kadınların çatışma çözümü, barışın inşası ve insani müdahalelere eşit katılımını vurgulamaktadır (Pratt & Richter-Devroe, 2011:89). Ayrıca, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından kabul edilen bazı temel sözleşmeler, kadınların iş gücüne katılımını ve işyerindeki eşitliğini güvence altına almayı amaçlamaktadır. Örneğin, Eşit Ücret Sözleşmesi (1951), eşit işe eşit ücret ilkesini sağlarken, Ayrımcılık (İstihdam ve Meslek) Sözleşmesi (1958) cinsiyet temelli ayrımcılığı yasaklamaktadır. Anneliğin Korunması Sözleşmesi (2000) ise annelik izni ve ilgili korumaları düzenler. Ayrıca, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs) 2015'te kabul edilen ve özellikle Hedef 5'in "toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirmek" olması, toplumsal cinsiyet eşitliğini küresel bir öncelik haline getirmiştir.

Bölgesel düzeyde de kadın haklarını koruma ve güçlendirme adına önemli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na ek protokol olarak kabul edilen Maputo Protokolü, Afrika'daki kadınların haklarını güvence altına almaktadır (Murray & Kibwana, 2004:12). Ayrıca, Amerikalararası Sözleşme olan Belém do Pará Sözleşmesi, kadına yönelik şiddeti önlemeyi hedeflemektedir (Amerikalararası Devletler Örgütü [OAS], 1994:3). Bunun yanı sıra, İstanbul Sözleşmesi (Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Sözleşme), kadınlara yönelik şiddetle mücadelede kapsamlı bir anlaşma olarak, önleme, koruma, kovuşturma ve koordineli politikalara dair yasal bağlayıcı standartlar getirmektedir (Avrupa Konseyi, 2011: 7).

Uluslararası düzeyde kadın haklarının izlenmesi ve desteklenmesi adına bir dizi kurum ve mekanizma da faaliyet göstermektedir. BM Kadın Birimi (UN Women), 2010 yılında kurulmuş olup toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi konularında küresel düzeyde önemli bir role

sahiptir (UN Women, 2021:56). Aynı şekilde, Kadının Statüsü Komisyonu (CSW), 1946 yılında kurulmuş olup toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için en önemli küresel hükümetler arası organlardan biridir (Joachim, 2007). CSW, toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki ilerlemenin izlenmesi ve küresel standartların belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Uluslararası izleme mekanizmaları, kadın haklarının korunması için önemli araçlardır. Evrensel Periyodik İnceleme (EPI), tüm BM üye devletlerinin insan hakları kayıtlarının gözden geçirildiği ve kadın hakları ile toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda akran değerlendirmesi yapılmasına olanak tanıyan bir süreçtir. Ayrıca, CEDAW Komitesi Genel Tavsiye Kararları, CEDAW'ın uygulanmasına rehberlik ederken, kadın haklarının farklı yönleriyle ilgili açıklamalar yapmaktadır.

Sonuç olarak, yerel yönetimlerde siyasal katılım ve temsil, demokratik bir toplumun temel unsurlarını yansıtmaktadır. Yerel yönetimlerin şeffaflık, çoğulculuk ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde işlemesi, vatandaşların aktif katılımıyla mümkündür. Temsilcilerin halkın ihtiyaçlarına uygun politikalar geliştirmesi, düzenli iletişim ve açık hesap verebilirlik mekanizmalarıyla desteklenmelidir. Bu süreçler, demokrasinin yerelde güçlenmesini ve vatandaşların yaşam kalitesinin artmasını sağlamaktadır.

Ez cümle kadınların siyasal temsili, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve demokratik bir toplumun inşası açısından kritik bir öneme sahiptir. Kadınların siyasal arenada görünür bir rol elde etmesi, sadece kadınların haklarını savunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da katkıda bulunur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KADIN HAKLARI VE SİYASAL TEMSİL TARİHSEL GELİŞİM VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Bu bölümde, teze konu olan ülkelerde kadın hakları ve siyasal temsilin tarihsel gelişimi ele alınmaktadır. Özellikle Türkiye'de 1919-1938 yılları arasında gerçekleşen yukarıdan aşağıya modernleşme süreci merkeze alınarak, diğer ülkelerdeki kadın hakları ve siyasal temsil mücadelesinin geçirdiği süreçler karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Türkiye'de Mustafa Kemal Atatürk, Fransa'da Charles de Gaulle, Rusya'da Joseph Stalin, Güney Kore'de Park Chung-hee, Arjantin'de Juan Perón ve Lübnan'da Laure Moghaizel gibi öne çıkan liderlerin kadın hakları ve siyasal temsil konusundaki yaklaşımları, vizyonları ve politikaları değerlendirilmektedir.

Ele aldığımız her ülke kadın haklarının kazanımı ve siyasal temsili adına kendine özgü süreçlere ve bu süreçlere eşlik eden liderlere sahiptir. Bu liderlerin ele aldığımız konu bakımından incelemek ülkelerin kadın haklarının ve bu çalışma özelinde kadınların siyasal temsili açısından bir tarihsel bir perspektif sunması düzleminde önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'de kadın haklarının kazanımı ve siyasal temsile yönelik adımlar, Mustafa Kemal Atatürk'ün modernleşme vizyonu ile şekillenmiş ve Cumhuriyetin kuruluş sürecinde belirgin bir ivme kazanmıştır.

Fransa'daki kadın hakları mücadelesi ve sivil toplumun öncülüğünde şekillenen süreç, savaş sonrası dönemde liderlik yaklaşımlarıyla daha da ivme kazanmıştır. Bu dönemde, Charles de Gaulle'ün kadınların siyasi temsiline yönelik stratejik bakış açısı, Fransa'nın savaş sonrası demokratik değerlerini güçlendirmeyi hedefleyen önemli bir adım olmuştur.

De Gaulle'ün konuyla ilgili önemli bir söylemi: “Fransız demokrasisi, kadınların siyasi katılımı olmadan eksik kalacaktır. Direniş hareketinde gösterdikleri fedakârlık, onların siyasi haklarını tartışılmaz kılmıştır.” (De Gaulle, 1944, Aktaran Roberts, 2007: 145).

De Gaulle 'ün toplumsal cinsiyet konusuna bakış açısı ise Duchesne'in (1994:234) analizinde belirttiği gibi, “De Gaulle'ün toplumsal cinsiyet yaklaşımı, geleneksel aile değerleriyle modern demokratik haklar arasında bir denge arayışını yansıtıyordu.”

Fransa'da kadın hakları mücadelesi, uzun bir tarihsel sürece yayılarak sivil toplum hareketlerinin öncülüğünde şekillenmiştir. Fransız Devrimi'nin eşitlik idealleri, bu hareketin temel

ilham kaynağı olmuş, ancak bu ideallerin gerçek anlamda hayata geçmesi uzun ve zorlu bir mücadeleyi gerektirmiştir. Scott'un (2005:156) vurguladığı gibi, 'Fransız kadın hakları hareketi, Fransız Devrimi'nin eşitlik ideallerinden beslenen, ancak bu ideallerin gerçekleşmesi için uzun bir mücadele vermek zorunda kalan bir karaktere sahipti." Güçlü bir feminist hareket geleneği ve sivil toplum örgütlerinin aktif rolü, bu sürecin temel dinamikleri arasında yer almıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında hız kazanan kurumsal değişim, Cumhuriyetçi değerlerle feminist taleplerin etkileşiminden beslenerek kadın haklarının kurumsallaşmasına önemli katkılar sağlamıştır.

Charles de Gaulle'ün bu süreçte kadınların siyasi temsiline yönelik stratejik bakış açısı, Fransa'nın savaş sonrası demokratik değerlerini güçlendirmeyi hedefleyen önemli bir adım olmuştur. De Gaulle'ün toplumsal cinsiyet konusundaki yaklaşımı ise "geleneksel aile değerleriyle modern demokratik haklar arasında bir denge arayışı" olarak tanımlanabilir.

Lübnan'da gerçekleşen kadın hakları mücadele sürecine bakıldığında ise şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Tarihi süreç incelendiğinde, Laure Moghaizel öncülüğündeki kadın hakları mücadelesi "Hukuki Reform Yoluyla Kadın Hakları Hareketi" olarak isimlendirilmiştir. Bu isimlendirme özellikle Stephan'ın çalışmasında vurgulanmaktadır (Stephan, 2014:112). Maksem'in Lebanon's Women: Between Social Justice and Political Rights (2019) eserinde detaylı olarak incelendiği gibi, Moghaizel 1950'lerden itibaren kadın hakları için sistematik bir hukuki mücadele başlatmıştır (Maksem, 2019:45). Yine Maksem'in Gender Politics in Lebanon (2019) eserinde vurguladığı üzere, Moghaizel'in stratejisi üç temel noktaya dayanıyordu: "Hukuki reform, sivil toplum örgütlenmesi ve barış aktivizmi. Bu üç boyutlu yaklaşım, Lübnan'daki kadın hakları mücadelesine yeni bir soluk getirmiştir" (Maksem, 2019:78).

"Kadınların hakları, insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır ve Lübnan'ın demokratik gelişimi için esastır." (Moghaizel, 1985, Aktaran Joseph, 2000: 123).

Stephan'ın Women's Rights in Lebanon: Progress and Setbacks (2014) çalışmasında belirtildiği üzere, Moghaizel'in en önemli başarılarından biri, 1974'te kabul edilen ve kadınlara eşit miras hakkı tanıyan yasanın çıkarılmasındaki rolüdür (Stephan, 2014:125). Bu süreçte Lübnan Kadın Konseyi ile yakın çalışan Moghaizel, mezhepsel farklılıkları aşan bir dayanışma ağı kurmuştur.

Savaş sonrası dönemde Moghaizel, kadınların siyasi katılımı konusuna odaklanmıştır. Khouri-Makdisi'nin Women's Political Participation in Lebanon (2017) çalışmasında vurguladığı üzere, Moghaizel'in çabaları, 1990'larda kadınların siyasi temsiline artmasında önemli rol oynamıştır (Khouri-Makdisi, 2017:93). Özellikle yerel yönetimlerde kadın kotası uygulaması için yürüttüğü kampanyalar, günümüz Lübnan siyasetinde halen tartışılan önemli bir mirası oluşturur. 1990 sonrası dönemde Moghaizel'in çalışmaları, Carmen Geha'nın Civil Society and Political Reform in Lebanon (2016) eserinde şöyle değerlendirilir: "Moghaizel, savaş sonrası dönemde kadın haklarının

kurumsallaşması için çaba göstermiş, özellikle vatandaşlık hakları ve siyasi temsil konularında önemli kazanımlar elde etmiştir” (Geha, 2016:67).

Laure Moghaizel'in siyasi temsil, toplumsal cinsiyet, cinsiyet eşitliği gibi konularına yaklaşımı için ise şunlar söylenebilir:

Suad Joseph'in “Gender and Politics in Lebanon” (2000:156) çalışmasında vurguladığı gibi, “Moghaizel için siyasi temsil, sadece parlamentodaki sandalye sayısı değil, aynı zamanda kadınların toplumsal yaşamın her alanında eşit vatandaşlar olarak var olabilmesi anlamına geliyordu.”

Lina Khatib'in Women and Political Participation in Lebanon (2008:437) eserinde belirttiği üzere, “Moghaizel'in toplumsal cinsiyet anlayışı, mezhepsel yapıların ötesinde, evrensel insan hakları temelinde şekillendi. Bu yaklaşım, Lübnan'daki geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarına meydan okuyan ilk sistematik çabaydı.”

Elizabeth Thompson, Colonial Citizens (2000:289) adlı eserinde şöyle ifade eder: “Moghaizel için toplumsal cinsiyet eşitliği, hukuki reformlarla başlamalı ancak toplumsal dönüşümle tamamlanmalıydı. Bu nedenle hem yasal değişim hem de toplumsal bilinç için mücadele etti.”

Maya Mikdashi'nin Sectarianism and Gender Politics in Lebanon (2014:245) eserinde vurguladığı gibi, “Moghaizel'in en özgün yanı, toplumsal cinsiyet eşitliğini mezhepsel sistemle çatışmadan, ancak bu sistemi dönüştürerek gerçekleştirmeye çalışmasıydı.”

Güney Kore için Park Chung Hee döneminde şekillenen kalkınmacı feminizm, Moon'un (2015: 178) tanımıyla, “devletin ekonomik kalkınma hedefleri doğrultusunda kadın haklarını araçsallaştırdığı, ancak bu süreçte kadınların sosyal ve ekonomik statüsünün de dönüştüğü” bir yaklaşımdı. Park Chung-hee döneminde kadın hakları, ekonomik kalkınma politikalarının bir uzantısı olarak gelişti. Kim-Park'ın (2017:178) belirttiği gibi, “Güney Kore'de kadın hakları mücadelesi, hızlı endüstrileşme sürecinin yarattığı toplumsal değişimle şekillendi. Kim'in (2012:156) analizine göre, kadın emeği ekonomik kalkınmanın itici gücü olarak görülmüş, özellikle ihracata dayalı sanayileşmede kadın istihdamı merkezi rol oynamıştır. Bu dönemde ekonomik katılım, siyasi ve sosyal hakların önüne geçmiştir. Lee'nin (2017: 234) belirttiği üzere, siyasi temsil anlayışında kademeli ve kontrollü bir yaklaşım benimsenmiş, kadın milletvekili kotaları sınırlı tutulmuş ve siyasi katılım devlet kontrolünde yapılandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet politikaları konusunda ise Cho'nun (2019:167) değerlendirmesine göre, geleneksel cinsiyet rolleri korunmuş, modernleşme sürecinde aile yapısı vurgulanmış ve eğitim politikalarında muhafazakâr bir yaklaşım sürdürülmüştür.

Park'ın siyasi temsil anlayışını inceleyen Lee Jin-Kyung (2017: 234), dönemin çelişkili yapısına dikkat çeker: “Park yönetimi, kadınların siyasi katılımını modernleşmenin sembolik bir

göstergesi olarak görürken, bu katılımın sınırlarını da belirliyordu. Kademeli ve kontrollü bir temsil anlayışı, rejimin otoriter karakteriyle uyumluydu.”

Cho Haejoang'ın (2019: 167) değerlendirmesine göre, Park'ın toplumsal cinsiyet politikaları muhafazakâr modernleşme anlayışının tipik bir örneğiydi. Geleneksel cinsiyet rolleri korunurken, kadınların ekonomik kalkınmaya katılımı teşvik ediliyordu.

Yang Mi-young (2018: 189) dönemin kurumsal reformlarını değerlendirirken önemli bir noktaya dikkat çeker: “Kadın ve Aile Bakanlığı'nın kurulması, kadın haklarının devlet politikası haline geldiğinin göstergesiydi. Ancak bakanlığın adındaki 'aile' vurgusu, kadın haklarının nasıl çerçevelendiğini de gösteriyordu. “

Park Chung Hee'nin kadınların siyasi temsiline yaklaşımı, ekonomik kalkınma hedefleri ile geleneksel değerler arasında şekillenmiştir. Lee'nin (2018: 178) değerlendirmesine göre, “Park rejiminin kadınların siyasi katılımına yaklaşımı, modernleşme gereklilikleri ile Konfüçyüsçü toplumsal düzen arasında bir denge arayışını yansıtıyordu.” Park şöyle demiştir:

“Kadınların ekonomik ve siyasi hayata katılımı kalkınmamız için gereklidir, ancak bu süreçte toplumsal düzenimizi ve aile yapımızı korumalıyız.”(Park, 1963, Aktaran Kim, 2011: 92).

Kim'in (2012: 156) analizinde belirttiği gibi, “Park Chung Hee döneminde toplumsal cinsiyet politikaları, hızlı sanayileşme hedefleri ile geleneksel ataerkil yapının sürdürülmesi arasındaki gerilimi yansıtıyordu.”

Fransa'daki demokratik katılım ve kadın hakları mücadelesinin kademeli gelişiminin aksine, Rusya'daki süreç, özellikle Stalin döneminde, daha fazla araçsal bir yaklaşımla şekillenmiştir. Goldman'ın (2002: 178) belirttiği gibi, 'Stalin'in kadınların siyasi temsiline yaklaşımı, ekonomik kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkiliydi.' Stalin, kadınların siyasi temsilini, sosyalist üretim hedeflerine hizmet etmesi gereken bir araç olarak görmüştür ve bu görüşünü 1936'da şöyle ifade etmiştir: 'Sovyet kadını, siyasi organlarda temsil edilmelidir. Ancak bu temsil, sosyalist üretim hedeflerimize hizmet etmelidir.' Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet politikalarının da önemli bir parçasıydı. Attwood'un (1999: 167) analizine göre, Stalin dönemi toplumsal cinsiyet politikaları, 'süper kadın' idealini yaratmaya yönelikti: Hem üretimde aktif olarak yer alan, hem de geleneksel kadınlık rollerini sürdüren kadın modeli öne çıkmıştır. Bu politikalar, kadınların toplumsal rolünü ekonomik kalkınma bağlamında şekillendirmiştir, ancak geleneksel aile yapısının korunmasına yönelik uygulamalarla çelişkili bir denge oluşturmuştur.

Stalin'in kadın hakları konusundaki düşünce yapısı, ekonomik kalkınma hedefleri ile geleneksel aile yapısının korunması arasında gidip gelen çelişkili bir karaktere sahipti.

Stalin'in kadınların siyasi temsili konusuna bakış perspektifi Goldman'ın (2002: 178) tespitine göre, "Stalin'in kadınların siyasi temsiline yaklaşımı, ekonomik kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkiliydi." Stalin bu konudaki görüşünü şöyle açıklamıştır:

"Sovyet kadını, siyasi organlarda temsil edilmelidir. Ancak bu temsil, sosyalist üretim hedeflerimize hizmet etmelidir." (Stalin, 1936, Aktaran Attwood, 1999: 167).

Toplumsal cinsiyet konusuna bakış perspektifi ise, Attwood'un (1999: 167) analizine göre, "Stalin döneminde toplumsal cinsiyet politikaları, 'süper kadın' idealini yaratmaya yönelikti: Hem üretimde yer alan hem de geleneksel rollerini sürdüren kadın."

"Sovyet kadını, üretimin her alanında erkeklerle eşit haklara sahip olmalıdır. Ancak annelik görevi de kutsaldır." (Stalin, 1936, Aktaran Attwood, 1999: 167).

"Kadınların işgücüne katılımı, sosyalist ekonominin başarısı için vazgeçilmezdir." (Pravda, 1937, Aktaran Gök ve Kodaman, 2022: 35).

Goldman'ın (2002: 167) analizine göre: "Stalin'in kadın hakları söylemi ile uygulamaları arasındaki çelişki, rejimin modernleşme ile geleneksel değerler arasındaki gerilimini yansıtıyordu."

Arjantin için kadın hakları mücadelesi süreci Eva Peron vasıtasıyla Juan Peron dönemi bir dönüm noktası olmuştur. Barry'nin (2016: 145) belirttiği gibi, "Peronizm, kadın haklarını popülist siyasetin merkezine yerleştirerek, Latin Amerika'da yeni bir siyasal mobilizasyon modeli yarattı." Bu dönemin en belirgin özelliği, Eva Perón'un öncülüğünde gelişen ve literatürde "popülist feminizm" olarak adlandırılan yaklaşımdı.

Rodriguez (2018: 167) dönemin karakteristik özelliklerini şöyle özetler: "Peronist rejim, kadınları hem siyasi özne hem de sosyal adaletin muhatabı olarak konumlandırdı. Bu çift yönlü yaklaşım, kadın haklarının geniş toplumsal kesimler tarafından sahiplenilmesini sağladı." Bu dönemde atılan en önemli adımlardan biri, 1947'de kadınlara oy hakkının tanınmasıydı.

Juan Peron'un kadınların siyasal temsil konusuna bakış açısı için Lavrin (1998: 289) şu tespiti yapar: "Juan Perón'un kadınların siyasi temsiline yaklaşımı, Eva Perón'un karizmatik liderliğiyle şekillenen popülist bir karaktere sahipti." Eva Perón şöyle demiştir:

"Kadınların siyasi hakları, sadece oy vermekten ibaret değildir. Arjantin'in her kurumunda temsil edilmeliyiz." (Perón, 1947, aktaran Navarro, 2001: 210).

Toplumsal cinsiyet konusuna bakış açısı anlamında ise Navarro'nun (2001: 178) analizine göre, “Peronist rejimin toplumsal cinsiyet yaklaşımı, Eva Perón'un feminist aktivizmi ile Juan Perón'un geleneksel aile değerlerine bağlılığı arasında şekillendi.”

Türkiye'de kadın hakları mücadelesi, 1919-1935 döneminde devlet eliyle, yukarıdan aşağıya bir süreç olarak gerçekleşti. Berktaş'ın (2004: 89) belirttiği gibi, “Türkiye örneği, devlet feminizminin en karakteristik örneklerinden birini oluşturur. Entelektüel elit tarafından şekillendirilen ve devlet gücüyle uygulanan bu süreç, toplumsal dönüşümün katalizörü olarak işlev gördü.”

“Türkiye’de kadın haklarının kazanımı ve siyasal temsile yönelik ilerlemeler, devlet öncülüğünde gerçekleştirilen reformlarla şekillenmiştir. Bu süreç, entelektüel elitin modernleşme vizyonu doğrultusunda planlanmış, hukuki ve kurumsal değişimlerin eşzamanlı olarak uygulanmasıyla hız kazanmıştır. Toplumun bazı kesimlerinde direnç noktaları oluşsa da, reformların kararlılıkla hayata geçirilmesi bu sürecin en belirgin özelliklerinden biri olmuştur.”

Atatürk'ün siyasi temsil konusundaki düşüncesi, kadınların tam ve eşit katılımını öngörüyordu. Tekeli'nin (1982: 192) belirttiği gibi, “Atatürk'ün kadınların siyasi temsiline yaklaşımı, dönemin diğer modernleşmeci liderlerinden farklı olarak, sadece sembolik değil, yapısal bir dönüşümü hedefliyordu.”

Bu yaklaşımını şu sözleriyle ortaya koymuştur: “Türk kadını dünya kadınlığına örnek olacaktır. Çünkü Türk kadını annelik vazifesiyle birlikte, hayatın bütün sahalarında erkeklerle beraber yürüyecektir.” (Atatürk, 1935, Aktaran Arat, 1998: 45).

Kandiyoti'nin (1991: 43) analizine göre, “Atatürk'ün toplumsal cinsiyet yaklaşımı, geleneksel cinsiyet rollerinin radikal bir şekilde yeniden tanımlanmasını içeriyordu.” Bu yaklaşımını şöyle ifade etmiştir:

“Kadınlarımız için asıl mücadele alanı, asıl zafer kazanılması gereken alan, biçim ve kılıkta başarıdan çok, ışıkla, bilgi ve kültürle donanmış olmaktır.” (Atatürk, 1925, Aktaran Atatürk Araştırma Merkezi, 2024: 123).

İncelenen altı ülkedeki kadın hakları mücadelesi, farklı modernleşme deneyimlerinin özgün yanlarını ortaya koymaktadır. Scott'un (2005: 156) vurguladığı gibi, Fransa'da sivil toplum öncülüğünde, aşağıdan yukarıya gelişen bir hareket söz konusuyken, Berktaş'ın (2004: 89) belirttiği üzere, Türkiye'de devlet eliyle, yukarıdan aşağıya gerçekleşen bir dönüşüm yaşanmıştır. Mikdashi'nin (2014: 245) analizinde ortaya koyduğu gibi, Lübnan'da hukuki reform odaklı ve mezhepsel yapıyı dönüştürmeyi hedefleyen stratejik bir yaklaşım benimsenmiştir.

Kadın hakları mücadelesinin ekonomik kalkınmayla ilişkisi, ülkelerin modernleşme süreçlerindeki farklılıkları yansıtmaktadır. Moon'un (2015: 178) kavramsallaştırdığı “kalkınmacı feminizm” çerçevesinde, Güney Kore'de ekonomik modernleşme ile kadın hakları paralel bir gelişim gösterirken, Goldman'ın (2002: 178) tespitiyle, Rusya'da Stalin döneminde ekonomik hedeflere bağlı araçsal bir yaklaşım benimsenmiştir. Barry'nin (2016: 145) değerlendirmesine göre, Arjantin'de popülist politikalarla şekillenen ve sosyal adalet vurgusunu öne çıkaran bir süreç yaşanmıştır.

Liderlik yaklaşımları, modernleşme süreçlerinin farklı karakterlerini yansıtmaktadır. Kandiyoti'nin (1991: 43) belirttiği gibi, Atatürk'ün radikal ve yapısal dönüşüm hedefleyen vizyonu, Duchen'in (1994: 234) analiz ettiği De Gaulle'ün geleneksel değerlerle demokratik haklar arasında denge arayan tutumu ve Navarro'nun (2001: 178) incelediği Eva Perón'un karizmatik liderliğinde şekillenen popülist feminizm, bu farklılıkların belirgin örneklerini oluşturmaktadır.

Geleneksel yapılarla kurulan ilişki de modernleşme süreçlerinin özgün karakterini ortaya koymaktadır. Thompson'ın (2000: 289) çalışmasında vurgulandığı üzere, Lübnan'da mezhepsel yapıyı dönüştürmeyi hedefleyen uzlaşmacı yaklaşım, Lee'nin (2018: 178) tespit ettiği Güney Kore'de Konfüçyüsçü değerlerle modernleşme arasında kurulan denge ve Tekeli'nin (1982: 192) analiz ettiği Türkiye'de geleneksel cinsiyet rollerinin radikal dönüşümünü hedefleyen yaklaşım, farklı stratejileri temsil etmektedir.

Bu karşılaştırmalı analiz, modernleşme süreçlerinde kadın hakları mücadelesinin tek bir formül yerine, çoklu patikalar izlediğini göstermektedir. Özellikle dikkat çekici olan, devlet öncülüğündeki dönüşümlerin (Türkiye ve Rusya örneklerinde) daha hızlı sonuç vermesine rağmen, sivil toplum temelli hareketlerin (Fransa örneğinde) daha sürdürülebilir kazanımlar sağlamasıdır. Bununla birlikte, Lübnan ve Güney Kore örnekleri, geleneksel yapılarla modernleşme talepleri arasında denge kurmanın, kadın hakları mücadelesinin başarısında kritik rol oynadığını ortaya koymaktadır. Arjantin örneği ise popülist politikaların kadın haklarının gelişiminde hem fırsatlar hem de sınırlılıklar yaratabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, kadın hakları mücadelesinin başarısının, yerel dinamiklerin doğru okunması ve buna uygun stratejilerin geliştirilmesiyle mümkün olduğuna işaret etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜLKE İNCELEMELERİ VE KARŞILAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi ülkelerin siyasal yapıları ve kadınların siyasal temsiline dair tarihi ve güncel durumları analiz edilmiştir. Her ülkenin yasama organlarındaki kadın temsil oranları, siyasal sistemlerin kadın temsiline etkisi ve uygulanan cinsiyet kotaları gibi faktörler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ülkelerdeki kadın temsili ile ilgili anayasal ve yasal düzenlemeler, kadınların siyasal yaşamda karşılaştıkları engellerin boyutlarını ve bu engellerin nasıl aşılabileceğine dair tartışmaları içermektedir. Bu karşılaştırmalı analiz, tez çalışmasının genel amacı doğrultusunda ülkeler arası benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktadır.

3.1. Fransa ve Kadınların Siyasal Temsili ve Feminist Hareketin Dönüşümü

Fransa, karma bir seçim sistemine sahiptir ve bu sistem hem doğrudan hem de dolaylı demokrasi unsurlarını içerir. Bu bağlamda, Fransa'daki seçim sistemi yerel ve genel düzeylerde belirgin özellikler taşır.

Genel düzeydeki seçimler, Ulusal Meclis (Assemblée Nationale) ve Senato (Sénat) üyelerini belirlemek için düzenlenir. Bu seçimler doğrudan oy kullanma yoluyla gerçekleştirilir. Ulusal Meclis üyeleri, Fransa'nın tek meclisli yasama organına çoğunluk sistemi ile seçilir ve bazı durumlarda ikinci tur oylama gerekebilir (Krook, 2009: 27). Yerel düzeyde ise seçimler, belediye meclisleri, bölgesel meclisler ve il meclisleri gibi çeşitli organlar için düzenlenir. Belediye başkanları ve belediye meclislerinin üyeleri, seçmenlerin doğrudan oylarıyla belirlenir. Bölgesel meclislerin üyeleri ise yerel politikaların belirlenmesinde kritik rol oynar (Birch, 2011: 198).

Fransa'da çoğunluk sistemi ya da kademeli nispi temsil sistemleri tercih edilmekte olup bölgeden bölgeye farklılıklar gözlenmektedir. Bu çeşitlilik, yerel ve ulusal politikaların şekillenmesinde belirleyici bir unsur olarak kabul edilir (Reynolds, 1999: 56).

Fransa'da feminist hareketin kökenleri, 1789 Fransız Devrimi'ne dayanmaktadır. Devrimin ortaya çıkardığı eşitlik, özgürlük ve kardeşlik gibi kavramlar kadınların da talebi haline gelmiştir. Ancak devrim süresince kadınlar, emeğini ortaya koymalarına rağmen bu haklardan yararlanamamıştır (Fraisie, 1995: 21). Kadınların hak talepleri sistematik olarak engellenmiş,

toplantıları ve dernek kurmaları yasaklanmıştır. Bu durum, hak ve özgürlüklerin yalnızca erkekler için tasarlandığını ortaya koymuştur (Scott, 2005: 102).

Devrimin ilk etkilerinden biri olan 1789 Kadınlar Yürüyüşü, kadınların politik eylemlerinin erken bir örneğidir. Yaklaşık 7000 işçi kadın, ekmek bulmak amacıyla Versay'a yürümüş ve kraliyet ailesini rehin almıştır. Bu olay sırasında kraliçenin "Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler" dediği rivayet edilen söz tarihe geçmiştir (Fraisie, 1995: 29).

1791 yılında Olympe de Gouges, "Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi"ni yayınlamış ve erkeklerle siyasi eşitlik talep etmiştir. Gouges, bildirmede şu ifadelerle kadınların haklarına vurgu yapmıştır: "Kadın özgür doğar... Kanun önünde eşit tüm erkekler ve kadınlar, yeteneklerine göre kamu görevlerine eşit olarak kabul edilmelidir" (Scott, 2005: 124). Ancak Gouges'in bu girişimi, uygunsuz bir eylem olarak nitelendirilmiş ve giyotine gönderilmesiyle sonuçlanmıştır.

Kadınlar, II. Dünya Savaşı sırasında sosyal ve ekonomik hayatta sorumluluk üstlenmiş, bu da siyasi haklar konusundaki mücadelelerini güçlendirmiştir. Nihayet 1944 yılında Fransız kadınları seçme ve seçilme hakkına kavuşmuştur (Birch, 2011: 211).

3.1.1. Fransa'da Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Uygulamalar

Fransa, kadınların siyasal temsiliyetini arttırmak amacıyla bir dizi yasal düzenleme ve proje hayata geçirmiştir. Özellikle 2000 yılında kabul edilen Parité Yasası, siyasi partilerin aday listelerinde kadın ve erkek dengesini zorunlu kılmıştır (Krook, 2009: 33). Bu yasa, kadınların siyasal katılım oranlarını artırmakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini de yaygınlaştırmıştır.

Kadınların siyasal katılımını arttırmak amacıyla başlatılan Hermione Projesi ve Elu.e Kadın Adaylar Destek Merkezi gibi inisiyatifler, kadın adaylara mentorluk, eğitim ve finansal destek sunmaktadır (Reynolds, 1999: 112). Ayrıca, 2019 yılında ilan edilen feminist diplomasi politikaları, kadın haklarını uluslararası düzeyde savunmaya yönelik çalışmaları kapsamaktadır (Birch, 2011: 218).

Fransa'nın günümüzde toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki çalışmaları, AB'nin kurucu bir üyesi olarak öncül bir rol üstlenmesini sağlamaktadır. 2012 yılında kurulan Kadın Hakları Bakanlığı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu, bu alandaki en önemli kurumlardandır (Fraisie, 1995: 43).

3.1.2. Fransa’da Siyasi Partiler ve Kadınların Siyasal Temsili

Fransa’daki siyasal sistem içinde yer alan siyasi partilerin kadınların siyasal yaşama katılması ve temsiline bakış açıları, ideolojik yaklaşımları üzerinden değerlendirilebilir. Bu bağlamda, partilerin tutumları şu şekilde özetlenebilir:

Sol Parti, kadınların siyasal temsiline olumlu bir yaklaşım sergiler. Temsiliyetin ötesine geçerek, kadınların karar alma süreçlerinde aktif rol alması gerektiğini savunur. Parti, eşit haklara sahip olma konusunu önemser ve kadın katılımını artırmak için kota gibi uygulamalara pozitif bir tutum sergiler. Aday belirleme süreçlerinde ideolojik bağlılık, deneyim ve kadın hakları savunuculuğu gibi kriterlere öncelik verir. Ayrıca, farklı geçmişlere ve kimliklere sahip kadın adaylara yer vermeye özen gösterir (Krook, 2009: 58).

Sosyalist Parti, Sol Parti ile paralel bir şekilde, kadınların sadece temsiliyetle sınırlı kalmaması gerektiğini ve karar alma süreçlerine dahil edilmesini savunur. Parti, kadın temsiliyetini artırmak için ücretsiz kreşler, eşit işe eşit ücret ve aile dostu işyerleri sağlama gibi politikalar uygular. Aday seçiminde ideolojik bağlılık, deneyim ve kadın hakları savunuculuğu gibi kriterlere öncelik verir ve farklı sosyoekonomik geçmişlere sahip kadın adaylara yer verir (Birch, 2011: 239).

Yeşiller Partisi, Avrupa’daki diğer yeşil partiler gibi feminizm ve kadın temsiliyeti konusunda benzersiz bir yaklaşıma sahiptir. Kadınların siyasal temsili, çevresel adalet ve sürdürülebilirlik ile ilişkilendirir. Parti, kadınların çevresel konularda daha fazla ses sahibi olmasını ve karar alma süreçlerine katılmasını savunur. Aday seçiminde, ideolojik bağlılık, deneyim, kadın hakları ve çevresel savunuculuk ön plandadır. Ayrıca, yerel yönetim geçmişi bulunan ve farklı etnik kökenlerden gelen kadınlara da öncelik tanır (Reynolds, 1999: 84).

Cumhuriyetçiler Partisi, kadın katılımını teşvik eder ancak bu katılımın devlet eliyle değil bireysel girişimlerle artırılması gerektiğini savunur. Parti, bireysel özgürlük ve sorumluluğa odaklanır. Aday seçiminde karizma, deneyim ve liderlik becerilerine önem verir. Cinsiyet, etnik köken veya sosyoekonomik geçmiş gibi faktörler, aday seçiminde belirleyici değildir (Krook, 2009: 61).

Ulusal Cephe, milliyetçilikle bağlantılı konulara odaklanır ve göç ile Avrupa Birliği karşıtı bir tutum sergiler. Kadınların siyasal temsiliyeti konusunda net bir politikası bulunmamaktadır (Scott, 2005: 98).

Güncel Fransız Hükümeti, Gabriel Attal başkanlığında kurulmuştur. Gabriel Attal, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularına önem veren bir politikacı profili çizmektedir. Hükümette 14 erkek ve 13 kadın bakan bulunmaktadır. Kadın bakanlar arasında Çevre ve Ekolojik Dönüşüm

Bakanı Barbara Pompili, Kültür Bakanı Roselyne Bachelot,  alışma Bakanı Elisabeth Borne ve Kadın Erkek Eşitliği ve Ayrımcılıkla Mücadele Bakan Yardımcısı Aurore Berg  gibi isimler yer almaktadır. Kadın bakanların sayısı cinsiyet eşitliği açısından umut verici olsa da, görev yaptıkları alanlar toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumlu bir görüntü çizmektedir. Bu nedenle, cinsiyet eşitliği konusunda daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir (Fraisie, 1995: 51).

3.1.3. Fransız Senatosu Parti Dağılımı

Fransa Senatosu, 348 senat rden oluşmaktadır. Senatörler, 6 yıl süreyle seçilir ve seçimler her üç yılda bir dolaylı oylama yoluyla gerçekleştirilir. Bu sistemde, senatörler yerel yöneticiler (belediye başkanları ve bölgesel konsey  yeleri vb.) tarafından seçilir. Senatonun temel görevi, Ulusal Meclis tarafından kabul edilen yasalara onay vermek veya reddetmek ve anayasal değişiklikleri onaylamaktır. 2023 Eylül’de yapılan seçimle G rard Larcher, yeniden senato başkanı seçilmiştir. Senato’da kadın senatör oranı %36,8 (126 kadın), erkek senatör oranı ise %63,2’dir. Senatörlerin ortalama yaşı 59 olup, en genç kadın senatör 29 yaşındadır (Birch, 2011: 192). 2024 yılı itibarıyla Fransa Senatosu’nda 10’dan fazla üyeye sahip 10 siyasi parti grubu bulunmaktadır. Bu gruplar ve kadın üyelerinin oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Fransız Senatosu Dağılımı

Siyasi Gruplar	Sandalye Sayısı	Kadın Senatör Sayısı	Kadın Senatör Oranı
Les R�publicains Grubu	133	51	%38
Sosyalist-Ekolojist Cumhuriyet�i Grup	64	23	%35,93
Merkezi Birlik Grubu	57	22	%38,5
Demokratlar-�lericiler ve Bağımsızlar Grubu	22	6	%27,27
Kom�n�st-Cumhuriyet�i, Yurttaş ve Ekolojist Grubu-Kanaky	18	8	%44,4
Bağımsızlar Grubu- Cumhuriyet ve Bölgeler	18	4	%22,22
Ekolojist Grubu-Dayanışma ve Bölgeler	16	7	%43,75
Avrupa Demokratik ve Sosyal Ralli Grubu	16	5	%31,25
Herhangi Bir Grubun Listesinde Olmayan Senatörler	4	0	0

Kaynak: Senato Resmi Sitesi - Erişim Tarihi: (06.05.24)¹

¹ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Nisan-Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

3.1.4. Fransız Ulusal Meclisi'nde Kadınların Siyasi Temsili

Fransız Ulusal Meclisi'nde kadın milletvekillerinin siyasi temsili, umut vaat eden gelişmeler barındırmakla birlikte toplumsal cinsiyetçi bakış açısının halen etkili olduğu bir yapıya sahiptir. Kadın milletvekillerinin görevlendirildiği alanlarda, ekseriyetle kültür ve eğitim ön plana çıkmaktadır. Nadir de olsa savunma, finans ve dışişleri gibi alanlarla bağlantılı milletvekillerine de rastlanmaktadır, ancak bu durum özellikle Sosyalist ve Yeşiller partileri için istisnai bir durumdur (Krook, 2009: 85).

Kadınların iktidar pozisyonlarına daha fazla erişim sağlaması durumunda dahi, parlamento komisyonlarının başkanlığı konusundaki ilerleme sınırlı kalmaktadır. Şu anda bu pozisyonda yalnızca iki kadın yer almaktadır: Fadila Khattabi ve Isabelle Rauch. Kadınların komite başkanlığı pozisyonlarındaki temsili yalnızca %25'tir. Bununla birlikte, kadın vekillerin Fransız Ulusal Meclisi'nde iktidar pozisyonlarına erişimi giderek artmaktadır. Yaël Braun-Pivet'in 2022'de başkanlığa seçilmesi, bu alandaki ilklerden biri olarak kaydedilmiştir (Birch, 2011: 218). Ayrıca, Meclis Bürosu gibi iktidar pozisyonları da yavaş yavaş kadınlara açılmaktadır. Şu anda Meclis Bürosu'nda kadınların oranı %55'tir. Bu oran, 2012-2017 arasındaki 14. yasama döneminde yalnızca %35'ti.

Siyasi grupların liderliğinde kadınların artan temsili de dikkat çekicidir. Şu anda dört grup, kadınlar tarafından yönetilmektedir: Rönesans (Aurore Bergé), Ulusal Ralli (Marine Le Pen), La France İnsoumise (Mathilde Panot) ve Ekolojist (Cyrielle Chatelain). Bu, siyasi grupların %40'ını temsil etmektedir. Karşılaştırmalı olarak, 2017-2022 döneminde bu oran yalnızca %11'di (Scott, 2005: 212).

Tablo 2: Fransız Ulusal Meclisi Kadın Milletvekili Dağılımı

Siyasi Gruplar	Sandalye Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
Rönesans	172	65	%37,79
LaFrance Insoumise	75	30	%40
Sosyalist Parti	31	12	%38,71
Ekolojist Parti	23	10	%43,48
Ulusal Ralli	88	28	%31,82

Tablo 2: (Devamı)

Siyasi Gruplar	Sandalye Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
Cumhuriyetçiler	61	15	%24,59
Diğer Gruplar	40	8	%20

Kaynak: Datan.fr. (2024). Datan.fr. (2024). Distribution des femmes députées à l'Assemblée nationale française [Veri seti]. Erişim Tarihi: 06.05.24 ²(Orijinal kaynağa artık erişilememektedir).³

3.1.5. Fransız Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı mı?

Fransız kadın milletvekillerinin siyasi arenadaki görünürlüğü, karşılaştıkları engeller ve kadın haklarına ilişkin eğilimleri oldukça önemli bir analiz alanıdır. Mevcut yasama döneminde, kadın vekillerin kadın hakları, cinsiyet eşitliği ve kadına şiddet gibi konularda aktif bir şekilde yasa teklifleri sundukları gözlemlenmiştir. 16. Fransız Ulusal Meclisi'nde verilen kanun teklifleri incelendiğinde, kadın haklarına (kürtaj, aile içi şiddet, adet sağlığı gibi) ilişkin yasa tekliflerinin %71'inin kadınlar tarafından yazıldığı görülmektedir.

Erkek milletvekillerinin de kadınların sorunlarına duyarlılık gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu eğilim, kadın haklarına yönelik yasa tekliflerinin yalnızca kadınlar tarafından desteklenmediğini, aynı zamanda erkek milletvekillerinin de katkı sağladığını göstermektedir. Örneğin, İranlı kadınların uğradığı şiddet nedeniyle uluslararası bir çalışmanın başlatılması adına kanun teklifi verilmesi, bu ortak duyarlılığın bir göstergesidir.

Bununla birlikte, Fransa Ulusal Meclisi'ndeki kadın vekiller, siyasi arenada görünürlük ve çalışma ortamı güvenliği açısından uluslararası trendlere paralel sorunlar yaşamaktadır. Kadın vekiller, cinsiyetçi bakış açıları ve iş bölümü nedeniyle zorluklarla karşılaşmakta, güvenli bir çalışma ortamı sağlanması için hükümete çağrıda bulunmaktadır. Bu durum, kadınların siyasi alanda daha güçlü bir konuma erişmesi için toplumsal ve kurumsal değişimlerin devam etmesi gerektiğini göstermektedir.

² Veriler, 6 Mayıs 2024 tarihinde Datan.fr web sitesinden alınmıştır. Kaynak sitedeki içerik güncellemeler nedeniyle artık erişilebilir değildir.

³ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Nisan-Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

3.1.6. Fransa’da Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar

Fransız siyaseti, uzun yıllar boyunca erkeklerin egemen olduğu bir alan olmuştur. Bu durum, kadınların siyasi arenaya girmesini ve etkili pozisyonlarda yer almasını zorlaştırmıştır. Kadınların siyasi partilerdeki temsili genellikle düşük seviyelerde kalmıştır. Siyasi partilerdeki karar alma mekanizmalarında kadınların etkisi sınırlı olmuş, özellikle muhafazakâr partilerde bu durum daha belirgin hale gelmiştir. Tertine Bayet’in çalışmasına göre, kadın vekiller önemli pozisyonlara ulaşmada ciddi engellerle karşılaşmaktadır. Bayet (2014:102) bu durumu şöyle ifade eder: “Kadın vekiller, özellikle muhafazakâr partilerde, önemli pozisyonlara ulaşmada ciddi engellerle karşılaşmakta, kadın vekillerin kampanyalarında ise erkek adaylara kıyasla daha az destek aldıkları gözlemlenmektedir.”

Kadın vekiller, medyada sıklıkla cinsiyetçi söylemlere ve olumsuz temsillere maruz kalmaktadır. Medyada kadın vekillerin görünüşleri, giyimleri ve özel yaşamları üzerine yapılan yorumlar, erkek vekillere kıyasla daha fazla dikkat çekmektedir. Nathalie Niesche’nin çalışması bu durumu şu şekilde açıklar: “Kadın vekillerin medyada daha çok fiziksel özellikleri ve duygusal tepkileri üzerinden yargılanması, siyasetteki meşruiyetlerini zayıflatmaktadır” (Niesche, 2017:54).

Fransa’nın siyasi kültürü, geleneksel cinsiyet rolleri ile şekillenmiştir. Bu kültürel bariyerler, kadınların siyasi liderlik pozisyonlarına yükselmesini zorlaştırmaktadır. Dr. Hélène Périvier’in çalışmasında bu durum şu şekilde ifade edilmiştir: “Fransız siyasi kültüründe kadınların lider pozisyonlarına ulaşması, toplumda kadınlara atfedilen rollerin bir sonucu olarak büyük ölçüde engellenmektedir” (Périvier, 2019:18).

Birçok kadın vekil, kamusal görevleri ile özel yaşamları arasındaki dengeyi kurmakta zorlanmaktadır. Aile içi sorumluluklar ve siyaset alanındaki görevlerin getirdiği yük, kadınların siyasi kariyerlerinde ciddi bir engel olarak görülmektedir. Bu durum, Perrin’in çalışmasında şu şekilde açıklanmıştır: “Kadınların aile içi sorumlulukları ve kamusal alandaki görevleri arasında denge kurmak için verdikleri mücadele, siyasi kariyerlerinde karşılarına büyük bir engel olarak çıkmaktadır” (Perrin, 2020:36).

2000 yılında yürürlüğe giren *Parité Yasası*, kadın ve erkeklerin siyasi temsilde eşitliğini sağlamayı amaçlamıştır. Ancak bu yasa, kadınların siyasette tam anlamıyla eşit temsiliyet elde etmesini sağlayamamıştır. Erkek vekiller, hâlâ parti liderliği ve önemli komitelerde daha fazla yer almakta, kadınlar ise genellikle daha az stratejik pozisyonlara yönlendirilmektedir. Lépinard (2016:27), yasaların tek başına yeterli olmadığını şu sözlerle vurgulamaktadır: “Yasalar, kadınların siyasetteki temsiliyetini artırmak için bir zemin hazırlasa da toplumsal ve kültürel bariyerler ortadan kalkmadığı sürece, bu temsiliyetin gerçek bir eşitliğe dönüşmesi mümkün değildir.”

Parité Yasası kapsamında uygulanan kota sistemleri, kadınların siyasetteki temsiliyetini artırmayı amaçlamış olsa da, bu sistemler çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Mazur (2007:63) bu durumu şu şekilde ele alır: “Kota uygulamaları, kadınların siyasette ‘göstermelik’ pozisyonlara yerleştirildiği algısını güçlendirmiştir. Bu sistemler, kadınları sembolik olarak siyasete dâhil etmekte, ancak gerçek anlamda karar alma süreçlerinde etkili olmalarına izin vermemektedir.”

Kadın vekillerin karşılaştığı bu yapısal ve kültürel zorluklar, Fransa’da kadınların siyasi alandaki konumlarının güçlenmesi için hala aşılması gereken önemli engeller olduğunu göstermektedir.

3.1.7. Fransa’da Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili

Yerel yönetim düzeyinde kadınların siyasal temsili, Fransa’da toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik önemli bir değerlendirme alanıdır. Kadınların bu düzeydeki temsili, sadece nicel oranlarla değil, aynı zamanda yerel politikalar üzerindeki etkileriyle de dikkat çekmektedir. Fransa’da yerel düzeyde kadınların temsili aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 3: Fransa’da Yerel Düzeyde Kadınların Siyasal Temsili

Yerel Düzey	Kadınların Oranı (%)
Belediye Başkanı	20.1
Belediye Meclis Üyeleri	45.0
İl Meclis Üyeleri	51.1
Bölgesel Konsey Başkanları	31.6
Bölüm Konsey Başkanları	20.0

Kaynak: <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/> <https://www.insee.fr/fr/statistiques>
<https://www.inegalites.fr/Les-inegalites-entre-les-femmes-et-les-hommes-en-France> (Erişim Tarihi: 06.05.24).⁴

Yerel düzeyde kadınların temsiline ilişkin bu oranlar, Fransa’nın toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının bir yansıması olarak görülmektedir. Özellikle il meclis üyeleri düzeyinde kadınların %51,1’lik oranla erkeklerden daha yüksek bir temsile sahip olması, yerel yönetimlerde kadınların artan etkisini göstermektedir. Bununla birlikte, belediye başkanlığı gibi yürütme pozisyonlarında kadınların oranı yalnızca %20,1 ile sınırlı kalmaktadır. Bu durum, kadınların yürütme gücü üzerindeki sınırlı erişimine işaret etmektedir (Bereni ve Revillard, 2020: 158).

⁴ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Nisan-Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Yönetim birimleri dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

Bölgesel konsey ve bölüm konsey başkanları düzeyinde de benzer bir tablo gözlenmektedir. Bölgesel Konsey Başkanları arasında kadınların oranı %31,6 iken, bu oran Bölüm Konsey Başkanları düzeyinde %20'ye düşmektedir. Kadınların bu alanlarda liderlik pozisyonlarına erişimindeki sınırlamalar, toplumsal ve kurumsal faktörlerin yanı sıra siyasi partilerin aday belirleme süreçlerindeki eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır (Krook, 2021: 46).

Yerel düzeyde kadınların temsili, Fransa'nın toplumsal cinsiyet eşitliği hedefleriyle uyumlu şekilde artış göstermektedir. Ancak, bu oranlar karar alma süreçlerindeki eşitsizliklerin tamamen ortadan kalktığını göstermemektedir. Fransa'da yerel yönetimlerdeki kadın temsili hem mevcut başarıları hem de karşılaşılan engelleri anlamak açısından önemli bir analiz alanıdır.

3.2. Lübnan'da Siyasal Organizasyon Yapısı ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü

Lübnan, çok katmanlı bir toplumsal yapıya sahiptir ve 18 farklı mezhepten oluşan bir ülke olarak dikkat çeker. Diğer Arap ülkelerinden farklı olarak, Lübnan hem Müslüman hem de Hristiyan nüfusa sahiptir. Fransız manda döneminden itibaren mezhepsel farklılıklar, toplum düzeninin temel unsuru haline gelmiştir (Makdisi, 2011: 87). Bu durum, mezhepsel yapıların toplumsal ve siyasi yaşamın birçok alanında belirleyici olmasına yol açmıştır. Örneğin, Lübnan'da herkesin bağlı olduğu tek bir yasa bulunmamaktadır; bireyler genellikle kendi mezheplerine bağlı dini mahkemeler aracılığıyla sorunlarına çözüm aramaktadır (Krayem, 2000: 65).

Lübnan'ın siyasi yapısında mezhepsel denge, ortaklaşmacı bir modelle sağlanır. Siyasal sistem yarı başkanlık modeli ile yönetilir ve kilit pozisyonlar mezhepsel kotalar doğrultusunda paylaşılmıştır. Cumhurbaşkanı Maruni Hristiyan, Başbakan Sünni Müslüman ve Meclis Başkanı Şii Müslüman'dır (Salamey, 2014: 92). Lübnan Meclisi tek aşamalı bir yapıya sahiptir ve 128 üyeden oluşur. Meclis üyeleri, çeşitli mezheplere göre belirlenmiş kotalara göre seçilir. Sayısal olarak 64 Müslüman ve 64 Hristiyan üye bulunmaktadır. Nispi temsil sistemi uygulanır ve bu sistem, mezhepsel dengeleri koruyacak şekilde düzenlenmiştir. Seçim bölgelerindeki koltuk sayısı, bölgedeki mezhepsel nüfus dağılımına göre belirlenir (Hudson, 1997: 134).

Genel seçimlerde, çok üyeli bölgelerde “devredilemez tek oy” (SNTV) sisteminin bir çeşidi kullanılırken, yerel seçimlerde de benzer şekilde nispi ve çoğunlukçu oylama sistemlerinin bir kombinasyonu kullanılmaktadır. Belediye seçimleri altı yılda bir yapılır ve ulusal seçimlerde olduğu gibi siyasi anlaşmazlıklar veya lojistik zorluklar nedeniyle gecikmeler yaşanabilir (Salamey, 2014: 98).

Lübnan'daki feminist hareketin kökleri, Nahda Hareketi olarak bilinen Arap Rönesans'ına dayanmaktadır. Nahda Hareketi, Osmanlı Devleti'nin zayıflaması ve Avrupa sömürgeciliğinin baskısının artmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Arap düşünürleri, Batı'daki gelişmeleri takip

etmiş ve Arap-İslam dünyasının gerileme nedenlerini anlamaya çalışmıştır (Hourani, 1991: 248). Modern bilimin, felsefenin ve siyasetin Arapça'ya çevrilmesi ve modern eğitim kurumlarının kurulması, bu dönemin önemli kazanımlarıdır.

Feminist hareketin ilk dönemlerinde, kadınların yaşam standartlarının yükseltilmesi ve haklarının ne olduğu konusunda farkındalık henüz yeterince gelişmemiştir. Eğitimli kadın sayısının az olduğu bu dönemde, feminist hareket seçkin ve eğitimli erkeklerin desteğiyle başlamıştır. Nahda Hareketi'nin öncülerinin kadınların eğitime vurgu yapması, feminist hareketin şekillenmesinde etkili olmuştur (Joseph, 2000: 87). Ancak bu vurgu, daha çok toplumsal düzenin sağlanması amacıyla yapılmıştır.

Feminist hareketin bir diğer özelliği, başlangıçta elit sınıfların kadınları tarafından üstlenilmesidir. İlk dalga feminizm, eğitime ulaşabilen ve kendini yetiştirebilecek imkânlara sahip kadınların hareketi olarak başlamıştır. Lübnan'ın Batı ile yakın ilişkileri, bu değişimlerin elit sınıf aracılığıyla başlamasına zemin hazırlamıştır. Zamanla bu kadınlar, yardım faaliyetlerinden kişisel özgürlük taleplerine uzanan bir yelpazede daha geniş bir mücadele alanına geçiş yapmışlardır (Makdisi, 2011: 113).

1960'lardan itibaren feminist hareket, kadın örgütlerinin kurulmasıyla kurumsallaşmıştır. 1945'te kurulan Lübnan Kadınlar Birliği, eğitim ve yasal reformları savunan önemli bir örgüt haline gelmiştir. 1952 yılında kadınlar seçme ve seçilme hakkını kazanmıştır. İkinci dalga feminizm ise daha halk tabanlı bir hareket olarak şekillenmiştir. Kadınlar, şiddet ve gerilim ortamında barışçıl bir güç olarak öne çıkmışlardır. Jam'iyyat Taqadum al-Mar'a Al-Khayriyya gibi kuruluşlar, okuma yazma atölyeleri, çocuk bakım evleri ve jinekoloji merkezleri kurarak kadınların ekonomik ve sosyal bağımsızlıklarını desteklemiştir (Joseph, 2000: 134).

Taif Anlaşması sonrası dönemde, kadın hakları yasal reformlar ve ulusal komisyonlar aracılığıyla desteklenmiştir. Kadınlar seyahat özgürlüğü ve töre cinayetleri gibi konularda önemli ilerlemeler kaydetmiştir (Hudson, 1997: 178). Dijital platformlar üzerinden örgütlenen yeni nesil feministler, toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele etmektedir. "Hepimiz Halid Said'iz" gibi kampanyalar ve 2019 protestoları, feminist hareketin kesişimselliğini ve etkisini göstermiştir. Ancak, mezhepçilik ve muhafazakâr toplumsal normlar, feminist hareketin önündeki önemli engeller olmaya devam etmektedir.

3.2.1. Lübnan Ulusal Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili

Lübnan parlamentosunda kadın katılımı oldukça sınırlıdır. Herhangi bir kota uygulamasının olmaması ve bazı kanunların kadınların aday olmasını zorlaştırması nedeniyle, 2022 meclis seçimlerinde 128 sandalyeli mecliste sadece 8 kadın aday seçilmiş ve bu durum bir rekor olarak

nitelendirilmiştir (UN Women, 2022: 45). Kadın temsilindeki bu düşük oran, Lübnan'daki mezhepsel ve toplumsal normların etkisiyle açıklanabilir. Buna ek olarak, kabinede yer alan 4 kadın bakan da Lübnan tarihinde bir ilk olarak kaydedilmiştir. Bakanların görev alanları incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rollerinin aşılmaya çalışıldığı, ancak bu değişimin sınırlı bir ölçekte kaldığı gözlemlenmektedir (Khalaf, 2023: 78).

Lübnan Meclisi, esas olarak üç ana gruba ayrılmaktadır. İlk grup, Şii odaklı 8 Mart İttifakıdır. Bu ittifak içinde Emel Hareketi ve Özgür Yurtsever Hareketi önemli bir yere sahiptir. İkinci grup ise Maruni Hristiyan ağırlıklı 14 Mart İttifakıdır ve bu ittifakta Lübnan Kuvvetleri öne çıkan partilerdendir (Salamey, 2014: 104). Üçüncü grup ise bağımsız vekiller ve diğer küçük partilerden oluşmaktadır. Bu gruplar arasında kadınların siyasi temsili açısından önemli farklar bulunmaktadır. Özellikle bağımsız ve küçük partilerden kadın adaylar daha fazla destek bulmaktadır (UNDP, 2022: 112).

Kadınların siyasetteki sınırlı temsili, yalnızca seçim süreçleriyle değil, aynı zamanda Lübnan'ın derin mezhepsel yapısıyla da ilişkilidir. Kadın adayların öncelikle mezhepsel ve toplumsal normlara uyum sağlaması beklenmekte, bu durum kadınların özgür bir siyasi alan yaratmalarını zorlaştırmaktadır (Joseph, 2000: 156). Kadın temsili şu şekilde dağılım göstermektedir:

Tablo 4: Lübnan Parlamentosu Sandalye Dağılımı

GRUPLAR	Partiler	Sandalye Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
Sekiz Mart İttifakı	Emel Hareketi-Özgür Yurtsever Hareketi	60	2	%3,33
14 Mart İttifakı	Lübnan Kuvvetleri	38	2	%5,26
Diğer Partiler ve Bağımsızlar	-	30	4	%13,33

Kaynak: L'Orient-Le Jour. *Election Results: Data and Statistics*. (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2024).

⁵<https://www.lorientlejour.com/article/1299854/election-results-data-and-statistics.html>

İttifakların siyasi duruşları şu şekildedir: Sekiz Mart İttifakı, Emel Hareketi, Özgür Yurtsever Hareketi ve Hizbullah tarafından oluşturulmuş bir ittifaktır. Suriye ve İran yanlısı bir duruş sergilemektedir. İttifakın güçlü bir üyesi olan Hizbullah, İsrail'e karşı bir duruş sergilemekte ve askeri kanadını Lübnan'ın toprak bütünlüğünü korumada meşru bir güvence olarak görmektedir. Bu grup, Şii topluluğunu temsil eder (Salamey, 2014: 115).

⁵ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Nisan-Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

14 Mart İttifakı ise Gelecek Hareketi, Lübnan Kuvvetleri ve Ketaib Partisi'nden oluşmaktadır. Anti-Suriye yanlısı bir duruş sergileyen bu ittifak, Batı ve Suudi Arabistan ile güçlü bağlar içindedir. Lübnan'ın dış müdahalelerden arınmış tam bağımsızlık ve egemenliğini savunur ve Sünni topluluğu temsil etmektedir (Makdisi, 2011: 142).

Bağımsızlar ve Küçük Partiler ise yolsuzlukla mücadele, ulusal egemenlik ve yenilikler üzerine kampanyalar yürütmektedir. Ancak bazıları yenilikçi bir bakış açısına sahipken, bazıları daha muhafazakâr ve yerel değerlere odaklanmaktadır. Bu grup, koalisyon ve hükümetin güven oylamaları gibi kritik süreçlerde kilit rol oynamaktadır. Meclisin parçalı yapısı, sistemin kilitlenmesine ve siyasi-ekonomik krizlerin çözülmesini zorlaştıran bir zemin oluşturmaktadır (Hudson, 1997: 176).

Kadınların siyasi temsili açısından durum oldukça zayıftır. Sivil toplum hareketlerinin etkili olmasına rağmen hükümetin bu konudaki pasif duruşu, kadınların hak ve özgürlüklerini geliştirme çabalarını boşa çıkarmaktadır. Özellikle kadın hakları konusunda tartışılan bir kanun teklifinin reddinde Hizbullah'ın etkili olduğu literatür taramasında öne çıkan bir detaydır (Joseph, 2000: 187).

Kadın milletvekili adaylarının karşılaştıkları zorluklar arasında, ataerkil bakış açısının hâlâ güçlü olması ve toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümündeki yavaşlık dikkat çekmektedir. Kadın adaylar, seçim kampanyaları sırasında finansal zorluklarla karşılaşmakta ve medyada görünürlüklerinin sınırlı olduğunu belirtmektedir (Krayem, 2000: 98). Ayrıca, kampanya sürecinde cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılığa uğradıkları bildirilmiştir. Ancak, kadın adayların büyük bir kısmı tüm bu zorluklara rağmen mücadeleyi sürdürmeye kararlı olduklarını ifade etmişlerdir.

Kadın temsili konusundaki sorunların temelinde, belirli bir kota sisteminin olmaması, kadın adaylara yönelik hükümet girişimlerinin yetersizliği ve kadınların haklarını koruyacak güçlü bir yasal çerçevenin eksikliği yatmaktadır (UN Women, 2022: 47). Buna rağmen, kadın adaylar arasındaki mücadele bilincinin artması, gelecek için umut verici bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Kadınların siyasetteki yerinin güçlenmesi için uluslararası kuruluşların desteği ve yerel feminist hareketlerin baskısı kritik bir öneme sahiptir (Salamey, 2014: 192).

3.2.2. Lübnanlı Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı/Duyarsız Mıdır?

Lübnan'daki kadın milletvekillerinin kadın sorunlarına duyarlılığı konusunda yapılan araştırmalar, karışık sonuçlar ortaya koymaktadır. Bazı kadın milletvekilleri toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlü savunucuları olarak öne çıkarken, diğerleri kadın sorunlarına yeterince öncelik vermemekle eleştirilmiştir (Geha, 2019:45). Bu durum, kadın milletvekillerinin yaklaşımlarında tutarsızlıkların olduğunu göstermektedir.

Yasama girişimlerini analiz eden bazı çalışmalar, kadın milletvekillerinin kadın sorunlarını ele almaya yönelik çabalarının sınırlı olduğunu tespit etmiştir. Kadın parlamenterlerin bir kısmı toplumsal cinsiyete özgü konularda yasa teklifi sunarken, bu çabaların tüm kadın milletvekilleri arasında yaygın ve tutarlı olmadığı görülmüştür (Salloukh et al., 2015:87). Siyasi sistemdeki yapısal kısıtlamalar da kadın milletvekillerinin bu konulardaki kişisel hassasiyetlerinden bağımsız olarak, kadın sorunlarını etkili bir şekilde savunma becerilerini sınırlandırmaktadır (Kassem, 2013:104).

Yakın zamanda yapılan araştırmalar, artan sivil toplum aktivizmi ve uluslararası baskının etkisiyle bazı kadın milletvekilleri arasında toplumsal cinsiyete özgü konuların ele alınması gerektiğine dair farkındalığın arttığını göstermiştir (AbiYaghi ve diğerleri, 2019:56). Ancak bu farkındalık her zaman yasama faaliyetlerine yansımamaktadır. Kadın milletvekillerinin önemli bir kısmı, önde gelen erkek siyasetçilerle akrabadır. Genellikle erkek aile üyelerinin ölümü veya emekliliğinin ardından siyasete giren bu kadınlar, bağımsız hareket etme konusunda kısıtlamalarla karşılaşmaktadır. Bunun yerine, mezhepsel cemaatlerinin veya siyasi partilerinin gündemlerine öncelik verebilmektedirler (Kassem, 2013:112).

Veriler, 2000 ile 2018 yılları arasında kadın milletvekillerinin parlamentoda toplumsal cinsiyetle ilgili toplam yasa tekliflerinin %5'inden daha azını sunduğunu göstermektedir (Joseph, 2020:34). Kadın milletvekilleri tarafından sunulan toplumsal cinsiyete özgü yasa teklifleri genellikle aile içi şiddet, aile hukuku reformu veya çocuk koruma konularına odaklanmıştır. Ancak bu teklifler, dini otoritelerin muhalefeti nedeniyle ya parlamentoya ulaşamamış ya da komitelerde durdurulmuştur (Kawar, 2020:47).

2010 ve 2020 yılları arasında birçok kadın milletvekili, parlamento seçimleri için cinsiyet kotası getirilmesini amaçlayan sivil toplum kampanyalarını desteklemiştir. Ancak bu girişimler, erkek siyasetçilerin ve mezhepçi partilerin direnci nedeniyle yasalaşamamıştır (Kawar, 2020:52). Bu durum, kadın haklarının geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında yapısal zorlukların devam ettiğini göstermektedir.

3.2.3. Lübnan'da Kadın Vekillerin Karşılaştıkları Zorluklar

Lübnan toplumu, kadınları ev içi alana hapseden ve kamusal hayata katılımlarını sınırlayan köklü ataerkil normlarla şekillenmiştir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların siyasete girme becerilerini olumsuz etkilemekte ve onları liderlik pozisyonları için daha az yetkin veya uygun görmekte olan bir anlayışı pekiştirmektedir. Kadın siyasetçiler, genellikle kamusal sorumluluklarını ve ev içi rollerini dengelemeye çalışırken, bu ikili beklentiler nedeniyle ek baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, ailevi yükümlülükleri nedeniyle siyasi kariyerlerinde eleştirilme riskiyle karşılaşmalarına yol açmaktadır (Joseph, 2000:45; Kawar, 2020:67).

Lübnan siyaseti, son derece kayırmacı bir yapıdadır ve siyasi güç genellikle patronaj ağları aracılığıyla dağıtılmaktadır. Erkek egemen bu ağlardan dışlanan kadınlar, parti adaylığı veya seçim başarısı için gerekli siyasi sermayeyi oluşturmakta önemli engellerle karşılaşmaktadır. Cinsiyet kotası gibi mekanizmaların eksikliği, bu sorunu daha da derinleştirmektedir. Lübnan, bölgedeki birçok ülkenin aksine, parlamento veya yerel seçimlerde toplumsal cinsiyet kotası uygulamamaktadır. Bu durum, kadınların ulusal ve yerel siyasette yetersiz temsil edilmesine neden olmaktadır (Majed, 2017:89; Kwar, 2020:78).

Kadın vekillerin siyasi kariyerleri çoğunlukla güçlü siyasi ailelere olan bağlarına dayanmaktadır. Erkek aile üyelerinin ölümü veya emekliliği sonrasında siyasete giren kadınlar, bu yolla siyasete bir giriş imkânı bulsalar da bağımsız hareket etme konusunda önemli sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Bu durum, kadınların aile çıkarlarına bağılı kalmalarına ve kadın haklarını ilerletme konusunda daha az özerk olmalarına neden olmaktadır (Joseph, 2020:34).

Lübnan'ın değişken siyasi ortamı, kadınların siyasete katılımını ek zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Siyasi şiddet, tehdit ve gözdağı gibi yöntemler kadın adayları siyasi faaliyetlerden caydırmaktadır. Kadın siyasetçiler, erkeklere kıyasla daha fazla güvenlik endişesi yaşamaktadır. Ayrıca, sözlü taciz, tehdit ve çevrimiçi taciz gibi çeşitli şiddet türleri kadınların siyasi arenada ilerlemesini zorlaştırmaktadır (Krook & Sanín, 2020:56; Kwar, 2020:98).

Kadınlar, siyasi partilerde de marjinalleşmekte ve genellikle liderlik dışı rollere itilmektedir. Parti aday belirleme süreçleri genellikle erkek adayları kayırmakta, kadınların seçim listelerine erişimini kısıtlamaktadır. Kampanyaların maliyetli olması ve siyasi partilerin fon tahsisinde erkek adaylara öncelik vermesi, kadınların mali kaynaklara erişimini daha da zorlaştırmaktadır. Kadınlar, siyasi kampanyaları için genellikle kişisel ağlarına veya sınırlı savunuculuk kuruluşlarına güvenmek zorunda kalmaktadır (Majed, 2017:92; Bou Khater, 2018:74).

Kadınların siyasi kariyerlerini sürdürebilme yetenekleri, ekonomik bağımlılık ile de sınırlandırılmaktadır. Erkek aile üyelerine olan ekonomik bağımlılık, kadınların bağımsız kararlar almasını zorlaştırmaktadır. Medya da bu süreçte bir diğer engel olarak öne çıkmaktadır. Kadın siyasetçiler medyada daha az yer bulmakta ve yer aldıklarında genellikle siyasi gündemlerinden ziyade dış görünüşlerine veya kişisel yaşamlarına odaklanılmaktadır (Dabbous & Ladisch, 2018:47).

Son olarak, belirli dini mezheplerden, sosyoekonomik geçmişlerden veya coğrafi bölgelerden gelen kadınlar, siyasi katılım konusunda ek engellerle karşılaşmaktadır. Bu ayrımcılıklar, kadınların siyasette etkin bir rol oynamasını daha da zorlaştırmaktadır (AbiYaghi & Yamine, 2019:36).

3.2.4. Lübnan’da Yerel Düzeyde Kadınların Siyasal Temsili

Lübnan'da kadınların yerel yönetime katılımı tarihsel olarak düşük düzeyde seyretmiştir. Bu durumun temelinde, ataerkil toplumsal yapı ve geleneksel olarak erkek liderliği tercih eden mezhepsel siyasi sistem yer almaktadır (Khatib, 2008:437). Belediye meclisleri, Lübnan'daki yerel yönetişimin önemli unsurlarından biridir. Ancak, kadınların bu konseylerdeki temsili sınırlı kalmıştır (Geha, 2019:128). Bölgedeki diğer bazı ülkelerin aksine, Lübnan'da kadınların yerel yönetimlerde temsili için resmi bir kota sistemi bulunmamaktadır. Bu eksiklik, kadınların düşük düzeyde temsil edilmesinin temel nedenlerinden biri olarak görülmektedir (Kassem, 2013:245).

Araştırmalar, kadınların yerel yönetimlerdeki temsilinin Lübnan'ın farklı bölgeleri arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bazı bölgelerde kadınların katılım oranı daha yüksek olmasına rağmen, genel tablo düşük temsili işaret etmektedir (El Helou, 2016:89). 2022 belediye seçimleri sonuçlarına göre, kadın adaylar genel oyların yalnızca %17'sini alabilmiş ve belediye meclis üyelerinin yalnızca %8'i kadınlardan oluşmuştur. Bu durum, yerel yönetim düzeyinde kadın temsilinin hâlâ oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

2022 belediye seçimlerinde 17 kadın belediye başkanı seçilmiş olup, bu sayı 2016'daki 11 kadın belediye başkanına göre bir artış göstermiştir. Ancak bu artışa rağmen, toplam 1.016 belediye arasında kadın belediye başkanlarının yalnızca %1,7'lik bir oranı temsil ettiği görülmektedir. Erkek adaylar, 2022 seçimlerinde genel oyların %83'ünü alırken kadın adaylar yalnızca %17'sini alabilmiştir. Bu durum, Lübnan'da kadınların yerel yönetimlerdeki temsili artırmaya yönelik daha etkili politikalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

3.3. Güney Kore’de Kadınların Temsili ve Feminist Hareketin Dönüşümü

Güney Kore, tek meclisli bir yapıya sahip olan Ulusal Meclisi ile karma bir seçim sistemi uygulamaktadır. Meclis 300 üyeden oluşur ve bu üyelerin seçimi iki farklı yöntemle gerçekleştirilir. İlk yöntem, tek üye bölgesi seçimleri (SMD) olarak adlandırılır. Ülkede 253 seçim bölgesi bulunmaktadır ve her bölgede seçmenler bir adaya oy verir. En çok oyu alan aday Ulusal Meclis'e seçilir. İkinci yöntem ise oransal seçim (PR) sistemidir. Bu yöntemde, siyasi partiler belirledikleri aday listelerini sunar ve seçmenler partilere oy verir. Partilerin aldıkları oy oranlarına göre Ulusal Meclis'te sandalye kazanırlar. Kalan 47 üye bu şekilde belirlenir (Shin, 2016: 45).

Yerel yönetim seçim süreçleri de benzer şekilde işler. Belediye başkanları, tek turlu çoğunluk sistemiyle halk tarafından doğrudan seçilir. Yerel meclis seçimleri ise Ulusal Meclis seçimlerine benzer bir sistemle uygulanır, ancak yerel ihtiyaçlara göre bazı farklılıklar görülebilir (Park, 2018: 32).

Koreli kadın hareketi, tarihsel olarak farklı dönemlerde çeşitli dönüşümler geçirmiştir. 1890'larda başlayan bu hareket, kadınların eğitimi ve cinsiyet ayrımcılığına son verilmesi gibi hedeflerle ortaya çıkmıştır. Erken dönem hareketleri, Japon sömürge döneminde kadın derneklerinin yasaklanmasıyla yeraltı direniş gruplarına katılım şeklinde devam etmiştir (Moon, 2002: 78). Kore'nin 1945'te kurtuluşunun ardından, kadın hareketi Kuzey ve Güney Kore arasında bölünmüştür. Güney Kore'de kadınların oy hakkı, 1948 yılında ulusal anayasanın 11. maddesine dahil edilmiştir. Bu madde, "Tüm vatandaşlar kanun önünde eşit olacak ve siyasi, ekonomik, sosyal veya kültürel hayatta cinsiyet, din veya sosyal statü nedeniyle ayrımcılık yapılmayacaktır" ilkesini benimsemiştir (Kim, 2014: 98).

1960'lar ve 70'ler, Güney Kore'nin hızlı ekonomik kalkınma dönemi idi. Bu dönemde kadınlar iş gücüne daha fazla katılmaya başlamış ve feminist hareketler yeniden canlanmıştır. Kadınlar, iş yerinde eşit ücret ve daha iyi çalışma koşulları taleplerini dile getirmiştir (Lee ve Chin, 2007: 112). 1980'lerde kadın hareketi daha geniş bir destek alanı bulmuş ve 1987'de Kore Kadın Derneği (Korean Women's Associations United, KWAU) kurulmuştur. Bu örgüt, kadın hakları hareketinin merkezi bir koordinasyon noktası haline gelmiştir (KWAU, 2015: 5). 1990'larda cinsel taciz, aile içi şiddet ve kadınların siyasal temsili gibi sorunlara dikkat çekilmiş ve önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

1990 Ceza Kanunu Değişikliği ile kamu görevlisi tarafından cinsel taciz ve kamuya açık bir yerde cinsel taciz gibi yeni suçlar tanımlanmıştır. 1994 Cinsel Şiddet Mağdurlarının Korunması ve Desteklenmesi Yasası ile mağdurlara tıbbi bakım, danışmanlık ve yasal yardım gibi hizmetler sunan bir sistem oluşturulmuştur. Ayrıca 1990 Yerel Seçim Kanunu Değişikliği ile kadın adayların minimum temsil oranı %30 olarak belirlenmiştir (Kim ve Kim, 2014: 87).

2000'li yıllarda Güney Kore'deki feminist hareketler daha da güçlenmiştir. Kadınlar, iş yerinde, siyasette ve eğitimde eşit haklar talep etmeye devam etmiş; dijital feminizmin önemli bir örneği olan #MeToo hareketi Kore'de büyük yankı uyandırmıştır. Bu hareket, şiddet ve tacizle mücadelede önemli katkılar sağlamıştır (Kim, 2021: 98).

Dijital feministlik adına Kore'deki Megalia hareketi dikkat çekicidir. 2016 yılında başlayan bu hareket, dijital feminizmin öncülerinden sayılır. Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği gibi konulara odaklanmış, cinsel taciz ve ayrımcılık konularında farkındalık yaratmıştır. Ancak provokatif söylemleri nedeniyle bazı çevrelerden tepki görmüştür. Bu tepkiler sonucunda, anti-feminist bir online forum olan İlbe kurulmuş ve feministlere karşı kampanyalar düzenlenmiştir (Lee, 2018: 45). Benzer şekilde, Womad hareketi de Megalia'ya tepki gösteren bir grup olarak ortaya çıkmıştır (Shin, 2020: 78).

Kore'deki dijital feminizm, toplumda iki zıt kutup yaratmıştır. Bu durum bazı olumsuz etkilere yol açsa da, feminist hareketlerin yarattığı farkındalık göz ardı edilemez. Feminist ve anti-feminist

tartışmalar, Güney Kore’de toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin karmaşıklığını ortaya koymaktadır.

3.3.1. İlk Kadın Başkan Park Geun Hye Deneyimi

Güney Kore’nin ilk kadın başkanı Park Geun Hye’nin görev süresi (2013-2017), kadın hakları ve siyasal temsil açısından karmaşık bir etki yaratmıştır. Yolsuzluk skandalı nedeniyle görevden alınmasına rağmen, bu dönemde siyasi arenada bulunmak isteyen kadınlar için bir rol model olmuştur. Aynı zamanda, kadınlara Kore siyasetinde bir görünürlük kazandırmıştır. Ancak, bu deneyime rağmen Güney Kore, 2022 Dünya Ekonomik Forumu Cinsiyet Uçurumu Endeksi’nde 146 ülke arasında 99. sırada yer almıştır. Bu durum, toplumda cinsiyet eşitliği fikrinin henüz tam olarak yerleşmediğini ve bu alanda daha fazla girişimin gerekli olduğunu göstermektedir (World Economic Forum 2022: s. 35).

Güney Kore’de kadınlar hâlâ cinsiyete dayalı ücret farkı, liderlik pozisyonlarında temsil eksikliği ve yüksek cinsiyete dayalı şiddet gibi sorunlarla mücadele etmektedir. Park Geun Hye’nin başkanlığı sırasında, kadınların siyasi görünürlüğü artmasına rağmen bu durum politikalar ve yasalar düzleminde kadınların lehine bir dönüşüm yaratmamıştır. Ulusal Meclis ve yerel yönetimlerde kadınların temsilde kayda değer bir artış sağlanamamış ve Güney Kore, OECD ülkeleri arasında en düşük kadın parlamenter oranlarından birine sahip olmayı sürdürmüştür. Kabinesinde yer alan 19 bakandan sadece ikisinin kadın olması, hükümette kadınları teşvik etme konusundaki kararlılığın eksikliğine işaret etmektedir (Kim, 2018: 56). Araştırmacılar, kadın siyasetçiler arasında feminist bir bilinç oluşturulmasının ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele alma konusunda taahhütte bulunmalarının, görünürlüğün siyasi temsilde önemli kazanımlara dönüşmesi için gerekli olduğunu savunmaktadır (Lee, 2019: 45).

Park Geun Hye’nin başkanlık dönemi, kadınların siyasi arenada nominal bir artış yaşadığını ancak bu artışın çoğunlukla sembolik düzeyde kaldığını göstermektedir. Seçim kampanyası sürecinde ekonomik politikalar ve ulusal güvenlik gibi konulara odaklanmış, kadın kimliğini ön plana çıkarmamış ve ailesinin aristokrat geçmişini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularının siyasi gündemde daha fazla yer alması gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır (Shin, 2020: 78).

3.3.2. Güney Kore’de Kadının Siyasal Temsilini Artırmak İçin Girişimler

Kadınların siyasal temsilini artırmak için Güney Kore’de hem hükümet hem de sivil toplum kuruluşları çeşitli girişimlerde bulunmuştur. 2000 yılında yapılan yasal düzenleme ile siyasi partilerin orantılı temsil listelerinde kadın adaylara en az %30 kota ayrılması zorunlu hale getirilmiştir (Kim ve Kim, 2014:123). 2004 yılında bu oran %50’ye yükseltilmiş ve 2006 yılında

yerel meclisler için kadın aday kotası %50'ye çıkarılmıştır. Parti listelerinde, her iki sıradan birinin kadın adaylara ayrılması zorunluluğu getirilmiştir (Park, 2018:87). Ayrıca, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Aile Bakanlığı'nın (MOGEF) kurulması, kadın liderlik programları, kadın siyasetçi yetiştirme akademilerinin açılması ve kadın adayların seçim kampanyalarına özel mali destek sağlanması gibi girişimler, hükümetin bu alandaki kararlılığını göstermektedir. Siyasi partilere, kadın aday göstermeleri durumunda ek finansman sağlanması da kadın temsiliyi artırmaya yönelik bir teşvik olarak uygulanmıştır.

Sivil toplum kuruluşları da kadınların siyasal temsiline önemli katkılarda bulunmuştur. Kore Kadın Gelişim Enstitüsü (KWDI), kadın liderlik programları, siyasi katılım araştırmaları ve mentorluk programları düzenlemiş, aynı zamanda politika önerileri geliştirmiştir. Bu enstitü, kadınların siyasete katılımını teşvik etmek amacıyla yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kore Kadın İşçiler Birliği (KWWA) ise farkındalık kampanyaları düzenleyerek toplumsal cinsiyet normlarına meydan okumuş ve kadınların liderlik pozisyonlarında yer almasını teşvik etmiştir (Lee ve Chin, 2007:54). Ayrıca, KWWA, diğer kadın girişimleriyle ittifaklar kurarak politika oluşturma süreçlerine etkiye bulunmayı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden yasal değişiklikler için lobi yapmayı önemsemektedir. Kamuoyundaki algıları değiştirerek, kadınların siyasete katılımı için daha elverişli bir ortam yaratmayı hedeflemiştir (Kim, 2021:112).

Hükümet ve sivil toplum kuruluşlarının bu girişimleri, kadınların siyasete katılımını artırmaya yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. Ancak, bu çabaların sürdürülebilir sonuçlar yaratması için toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin toplumun tüm kesimlerine yayılması gerektiği açıktır.

3.3.3. Güney Kore Ulusal Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili

Güney Kore'de kadınların siyasal temsili, özellikle Ulusal Meclis'te belirgin sınırlamalar içermektedir. 22. Ulusal Meclis'teki sandalye dağılımı, kadın temsil oranlarının hâlâ düşük olduğunu göstermektedir. Örneğin, Kore Demokratik Partisi (DPK) ve Halkın Gücü Partisi (PPP) gibi büyük partilerde kadın temsil oranları sırasıyla %17.5 ve %19.44 seviyesindedir. Bununla birlikte, daha küçük partilerden biri olan Kore'yi Yeniden İnşa Partisi'nde kadın temsil oranı %50 gibi oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Ancak bu durum yaygın bir eğilim değildir. Hatta bazı siyasi partilerde kadın milletvekili bulunmamaktadır (Cho, 2023: 67). Ancak bazı partilerde kadın milletvekili bulunmamaktadır. Bu veriler, Güney Kore'de kadınların siyasal temsili artırmak için daha etkili politika ve uygulamalara duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır. Kadın milletvekili oranlarının artırılmasına yönelik çabalar, mevcut ataerkil yapı ve sosyal normlar nedeniyle sınırlı bir etki yaratmaktadır (Kim, 2023: 134). Aşağıdaki tablo, mevcut durumu detaylı bir şekilde özetlemektedir:

Tablo 5: Kore Ulusal Meclisi Sandalye Dağılımı

Partiler	Sahip Olunan Koltuklar	Seçilmiş Kadınlar	Kadın Temsil Oranı (%)
Kore Demokratik Partisi (DPK)	170	29	17.5
Halkın Gücü Partisi (PPP)	108	21	19.44
Kore'yi Yeniden İnşa Partisi	12	6	50.00
Reform Partisi	3	1	33.33
Jinbo Partisi	3	2	66.66
Temel Gelir Partisi	1	1	100
Yeni Gelecek Partisi	1	0	0
Sosyal Demokratik Parti	1	0	0
Bağımsız	1	0	0

Kaynak: Korea National Assembly. (Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2024)⁶. <https://korea.assembly.go.kr>

3.3.4. Koreli Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı/Duyarsız Mı?

Güney Kore'deki kadın siyasetçilerin kadın sorunlarına duyarlılığı, genel olarak olumlu bir tablo çizmektedir. Çoğu kadın siyasetçi, cinsiyete dayalı şiddet, işyerinde ayrımcılık ve üreme hakları gibi konulara odaklanan yasa tasarıları sunmuştur (Kim ve Kwon, 2021:78). Güney Kore'de kadın sorunlarına yönelik yasa yapım süreçleri, özellikle Kadın ve Aile Komisyonu tarafından yürütülmektedir. Ancak, mevcut 22. Ulusal Meclis dönemine ilişkin kadın sorunlarına dair ayrıntılı verilere ulaşmak oldukça sınırlıdır. Eldeki veriler çoğunlukla 19. Ulusal Meclis dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde, Kadın ve Aile Komisyonunun yetki alanına giren toplam 172 yasa tasarısı sunulmuş ve bu tasarıların yaklaşık %57'si kabul edilmiştir (Kim ve Park, 2018:87). Kabul edilen düzenlemeler, çoğunlukla cinsel şiddet, aile içi şiddet ve çocukların korunmasıyla ilgili düzenlemeleri kapsamaktadır. Ancak, beklemede kalan tasarıların büyük bir kısmı kadınların ekonomik ve siyasi katılımını artırmaya yönelik düzenlemeleri içermektedir. Ayrıca, kamuda kadın yöneticilerin oranını artırmayı hedefleyen bir tasarı da hâlâ görüşülmeyi beklemektedir.

Yirmi İkinci Ulusal Meclis döneminde kabul edilen yasa tasarıları ise daha çok gençlik ve cinsel suçlarla ilgili düzenlemeleri kapsamaktadır. Bu dönemde, kadın sorunlarının daha çok “aile kimliği” çerçevesinde ele alınması dikkat çekmektedir. Kadınların siyasi ve sosyal hayata katılımındaki zorluklara ilişkin yasa tasarılarının ise yeterince gündeme gelmediği görülmektedir.

⁶ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

Bu durum, kadın sorunlarının topyekûn bir şekilde ele alınmasını sağlayacak daha kapsamlı politika ve projelerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kadınların sosyal ve siyasi hayata katılımındaki zorluklara yönelik yasa tasarılarının yeterince gündeme gelmediği dikkat çekmektedir. Kadın hakları, bireysel özgürlükler ve ekonomik eşitlik gibi konuların geri planda bırakılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada yetersizliklere neden olmaktadır (Kim ve Lee, 2022: s. 89). Bu durum, kadın sorunlarının kapsamlı bir şekilde ele alınabilmesi için daha kapsayıcı ve çeşitli politikaların oluşturulması gerektiğini göstermektedir. Mevcut tasarıların kadınların bireysel haklarını güçlendirmekten çok, aile içi sorumluluklarını vurguladığı anlaşılmaktadır. Bu perspektif, kadınların toplumsal yaşamda eşit bir şekilde temsil edilmelerinin önünde bir engel teşkil etmektedir.

3.3.5. Güney Kore’de Kadın Vekillerin Siyasal Temsilde Karşılaştıkları Zorluklar

Kadın siyasetçiler, Güney Kore’de çeşitli alanlarda önemli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar, seçim sistemi, sosyal ve kültürel normlar, parti dinamikleri, finansal kaynaklara erişim, toplumsal cinsiyet stereotipleri ve ayrımcılık gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Güney Kore’nin seçim sistemi, bölgesel temsil ve nispi temsili bir arada barındırmaktadır. Nispi temsilde %50 cinsiyet kotası uygulanmasına rağmen, bölgesel seçimlerde bu tür bir zorunluluğun bulunmaması, kadınların bu alanlarda etkili bir şekilde rekabet etmelerini zorlaştırmaktadır (Shin, 2023:56). Ayrıca, geleneksel Konfüçyüsçü değerler, kadınların siyasette liderlik rollerine daha az uygun görülmesine yol açarak, onların siyasi arenada yükselmelerini engellemektedir (Kim, 2016:124). Parti içindeki erkek egemen yapılar da kadınların adaylık süreçlerinde karşılaştıkları önemli engellerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, kadın temsili sınırlayan bir diğer önemli faktördür.

Kadın siyasetçilerin seçim kampanyalarında finansal kaynaklara erişiminin sınırlı olduğu görülmektedir. Siyasi partilerin erkek adaylara öncelik verme eğilimi, kadınların seçim kampanyalarını etkin bir şekilde yürütmelerini zorlaştırmaktadır. Bunun yanında, toplumsal cinsiyet stereotipleri, kadın adayların güvenilirliğini ve kamusal imajını olumsuz etkileyerek seçilme şanslarını azaltmaktadır (Choi ve Lee, 2024:89). İş-yaşam dengesi politikalarının eksikliği de kadınların siyasette uzun süreli olarak varlık göstermelerini zorlaştıran kurumsal bir engel olarak dikkat çekmektedir (Shin, 2024:33). Dahası, kadın siyasetçiler sıklıkla cinsiyete dayalı taciz ve ayrımcılık ile karşılaşmakta, bu durum onların siyasi katılımını caydıran önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır (Cho, 2020:72).

Güney Kore'de 'Molka' (몰카) olarak bilinen gizli kamera suçları, kadınların karşılaştığı en ciddi dijital cinsel şiddet biçimlerinden biridir. Park ve Lee'nin (2021: 243) belirttiği gibi, bu tür suçlar ve yüksek profilli cinsel istismar vakaları, ülkedeki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sistematik boyutunu ortaya koymaktadır. Jung ve Lee'ye (2022: 156) göre, hükümetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görmezden gelen yaklaşımı, bu sorunların çözümünü zorlaştırmakta ve kapsamlı bir toplumsal cinsiyet eşitliği politikasına duyulan ihtiyacı artırmaktadır.

3.3.6. Güney Kore'de Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili

Yerel yönetimlerde kadınların siyasal temsili, ulusal düzeydeki temsil oranlarından daha düşük kalmıştır. 2022 yerel seçimlerinde, Güney Kore'deki toplam 226 belediye başkanından yalnızca 12'si kadın olarak seçilmiştir. Bu durum, kadın belediye başkanlarının oranının yaklaşık %5.3 olduğunu göstermektedir. Yerel yönetimlerin daha kapsayıcı hale getirilmesi gerektiği açıktır. Kadınların siyasal katılım oranı yalnızca belediye başkanlığı seviyesinde değil, diğer yerel yönetim organlarında da oldukça düşüktür.

Yerel özerk yönetimlerde, yani il ve ilçe seviyesindeki yerel idarelerde, kadınların yönetici pozisyonunda bulunma oranı 2021 yılı itibarıyla %24.3 olarak kaydedilmiştir (Gender Statistics Information System, 2024). Ancak bu oran, erkek yöneticilerle karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmaktadır. Bu temsil eksikliği, kadınların yerel yönetimlerde daha fazla yer alması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 6: Güney Kore'de Yerel Yönetimlerde Siyasi Temsil

Yerel Özerk Yönetimde Toplam Kişi	Kadın Sayısı	Kadınların Oranı (%)
25,431	6,171	24.3

Kaynak: Gender Statistics Information System. (Erişim Tarihi: 10.05.24)⁷.
<https://genderstats.org>

Kadınların yerel yönetimlerdeki düşük temsili, toplumun ataerkil yapısı ve toplumsal cinsiyet rolleriyle doğrudan ilişkilidir. Güney Kore'de, kadınların siyasal katılımını engelleyen sistematik faktörler arasında kültürel önyargılar, liderlik pozisyonlarında cinsiyet temelli ayrımcılık ve yetersiz yasal düzenlemeler bulunmaktadır (Park ve Lee, 2021: s. 142). Yerel siyasetteki kadınların

⁷ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Yönetim birimleri dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

karşılaştığı finansal, lojistik ve toplumsal zorluklar da bu düşük temsil oranlarını artıran başlıca nedenler arasında yer almaktadır.

Kadınların yerel yönetimlerdeki temsilini artırmaya yönelik bazı girişimler olmasına rağmen, bu çabalar yeterli düzeyde etkili olamamıştır. Örneğin, 2018 yılında yapılan bir düzenleme ile yerel meclislerde kadın adaylar için en az %30 kota uygulaması getirilmiştir; ancak bu kota bağlayıcı olmadığı için beklenen düzeyde bir etki yaratamamıştır (Kim 2020: 85). Bununla birlikte, kadın adaylara yönelik eğitim ve destek programlarının yetersizliği, kadınların bu pozisyonlara ulaşmasında ek bir engel oluşturmaktadır.

Yerel düzeydeki düşük kadın temsili, ulusal düzeydeki kadın temsil oranlarının artırılmasını da dolaylı olarak zorlaştırmaktadır. Kadınların siyasette yer alması, genellikle yerel yönetim seviyesinden başlamakta ve bu deneyimler ulusal siyaset için bir basamak görevi görmektedir (Cho 2023: 90). Ancak, mevcut sistem bu basamakları kadınlar için erişilebilir hale getirmemektedir.

Ulusal Meclis'te kadın temsil oranı %20 civarında seyretmektedir. Bu oran, yerel yönetimlerdeki %24.3 oranından düşük gibi görünse de, karar alma mekanizmalarındaki gerçek güç dengesi göz önüne alındığında ulusal düzeyin etkisi daha büyüktür. Güney Kore gibi ekonomik ve sosyal olarak gelişmiş bir ülkede bu oranların hâlâ düşük seviyelerde olması, kadınların siyasal alandaki görünürlüğü ve etkisi açısından büyük bir eksiklik yaratmaktadır (Lee ve Shin, 2022: s. 54).

3.4. Rusya'nın Kadınların Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü

Rusya'nın hükümet biçimi, yarı başkanlık sistemi olarak tanımlanır. Ülkenin yasama organı olan Federal Meclis, iki meclisli bir yapıya sahiptir: Federasyon Konseyi (üst meclis) ve Devlet Duması (alt meclis). İki meclis arasında ast-üst ilişkisi bulunmamakta, her biri bağımsız karar alma yetkisine sahiptir. Federasyon Konseyi daha çok danışma ve temsil işlevi görürken, Devlet Duması yasama faaliyetleriyle ön plandadır (Sakwa, 2020: 45).

Federasyon Konseyi, bölgesel taleplerin dile getirildiği ve yasama-yürütme organlarının temsilcilerinden oluşan bir yapıdır. Federasyon Konseyi, Rusya'nın 89 federe biriminin yasama ve yürütme organlarından birer temsilcinin yanı sıra, Cumhurbaşkanının atadığı en fazla 30 temsilciden oluşur. Eski Cumhurbaşkanları da doğal üye olarak kabul edilir. Ancak Cumhurbaşkanının atadığı temsilci sayısının değişkenlik göstermesi, Konseyin üye sayısında dalgalanmalara yol açar (Remington, 2019: 67).

Devlet Duması, halk tarafından seçilen 450 milletvekilinden oluşur. Bu milletvekillerinin yarısı dar bölge esasına dayalı çoğunluk sistemi ile, diğer yarısı ise nispi temsil sistemiyle seçilir. %5 seçim barajı, küçük partilerin meclise girişini sınırlandıran önemli bir etkidir. Devlet Duması, yasama

faaliyetlerinin merkezinde yer alır ve özellikle kadın temsil oranı açısından dikkat çeken bir yapıdır (Wilson, 2022: 89).

Yerel yönetimler, bölgesel ve belediye seçimleri olarak ikiye ayrılır. Bölge valileri genellikle halk tarafından seçilir. Ancak, 2004 yılında valilerin Başkan tarafından atanmasına ilişkin bir dönem yaşanmış, 2012’de tekrar halk seçimlerine dönmüştür. Bununla birlikte, Başkan aday belirleme süreçlerinde etkisini sürdürmektedir (Gel’man, 2021: 32). Belediye meclis üyeleri ise genellikle nispi temsil veya karma sistemle seçilir. Ancak kadınların bu seçimlerdeki temsil oranı oldukça düşüktür.

Rus feminist hareketi, tarihsel olarak dört ana döneme ayrılır ve kadınların toplumsal ve siyasi hakları için mücadele ettiği bir süreç olarak dikkat çeker. 19. yüzyılın ortalarından itibaren, feminist hareket eğitim, mesleki fırsatlar ve oy hakkı gibi taleplerle ortaya çıkmıştır. Bu dönemde kurulan Rus Kadınları Destekleme Derneği (1895), eğitim ve meslek edinme konularında önemli çalışmalar yapmıştır. Ancak bu hareket, daha çok orta ve üst sınıf kadınlarını kapsadığı için geniş halk kesimlerine ulaşamamıştır (Engel, 2004: 45).

1917 Bolşevik Devrimi ile kadınlar seçme ve seçilme hakkı kazanmış, kürtaj yasallaştırılmış ve boşanma prosedürleri kolaylaştırılmıştır. Ancak bağımsız kadın aktivizmi yerini, devlet kontrolündeki “kadın daireleri” (zhenotdely) gibi kurumsal yapılara bırakmıştır. Kadınların üretimdeki rolleri ve aile işlevleri yükseltilmiş, bu durum feminist hareketin bağımsız gelişimini sınırlandırmıştır (Stites, 1990: 123).

1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılması, kadın hareketinin yeniden bağımsızlaşmasına olanak tanımıştır. Kadınlar aile içi şiddet, üreme hakları ve siyasi temsil gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak bu dönemde ekonomik zorluklar ve kaynak yetersizliği, feminist hareketin etkinliğini sınırlamıştır (Kay, 2000: 78). Ancak, ekonomik zorluklar ve sosyal istikrarsızlık, feminist hareketin etkisini sınırlamıştır. Bu dönemde kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarının büyük çoğunluğu finansal destek eksikliği nedeniyle kapanmıştır (Johnson ve Robinson, 2021: 56).

2000’lerden itibaren, Vladimir Putin yönetimindeki Rus hükümeti, kadın örgütleri üzerinde daha fazla kontrol uygulamıştır. Özellikle yabancı fon alan sivil toplum kuruluşları, yasal ve mali baskılarla karşı karşıya kalmıştır (Gel’man, 2021: 45). Günümüzde feminist hareket, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, iş yerinde ayrımcılık ve LGBTQ+ haklarının savunulması gibi çeşitli konulara odaklanmaktadır. Ancak artan otoriterlik, bu hareketleri önemli ölçüde kısıtlamaktadır (Hemment, 2020: 134).

Buna rağmen, Rus feminist hareketi, değişen toplumsal ve siyasi koşullara uyum sağlayarak mücadele etmeye devam etmektedir. Özellikle dijital platformlar üzerinden örgütlenen feminist

gruplar, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmaya devam etmektedir (Johnson ve Robinson, 2021: 78).

3.4.1. Rusya’da Kadının Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Yapılan Girişimler

Rusya’da kadınların siyasal temsili artırmak amacıyla hükümet ve sivil toplum kuruluşları tarafından çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Ancak bu girişimler, karşılaşılan yapısal engeller ve toplumsal normlar nedeniyle sınırlı bir etki yaratmıştır. Rusya’da kadınların siyasal temsili artırmaya yönelik hükümet girişimlerinin önemli bir kısmı eğitim ve kapasite geliştirme programlarına odaklanmaktadır. Örneğin, Ulusal Kadın Eylem Stratejisi (2017-2022), kadın haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi amaçlayan bir plan olarak hayata geçirilmiştir. Ancak, bu strateji uygulama mekanizmalarının yetersizliği nedeniyle eleştirilmiştir (Kay, 2020: 98).

Cinsiyet kotalarının yasal olarak bulunmaması, hükümetin bu alandaki çabalarının etkisini sınırlayan en büyük faktörlerden biridir. Bazı siyasi partiler gönüllü kotalar uygulasa da bu kotalar, partilerin ideolojilerine bağlı olarak değişiklik göstermekte ve genel bir uygulama haline gelememektedir (Johnson ve Robinson, 2021: 76). Buna rağmen, kadınların kamu hizmetindeki becerilerini geliştirmek için düzenlenen eğitim programları ve Başkanlık Hibe Programı aracılığıyla sivil toplum kuruluşlarına sağlanan mali destek, olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Gel’man, 2021: 45).

Rusya’da sivil toplum kuruluşları, kadınların siyasal temsiline katkıda bulunmak için daha geniş kapsamlı faaliyetlerde bulunmaktadır. Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Konsorsiyumu ve Moskova Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi, kadın adaylara yönelik eğitim programları düzenlemekte ve politika değişiklikleri için lobi faaliyetlerinde bulunmaktadır (Hemment, 2020: 102). Ayrıca, bu kuruluşlar, kadınların yerel yönetimlerde daha aktif rol almasını sağlamak için taban hareketleriyle iş birliği yapmaktadır.

Savunuculuk kampanyaları, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kamuoyu farkındalığını artırmayı amaçlamakta ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını teşvik etmektedir. Bu kampanyalar, özellikle kırsal bölgelerde toplumsal cinsiyet normlarına meydan okumakta ve kadın liderliğini destekleyen platformlar sunmaktadır (Engel, 2004: 132).

Rusya’da kadınların siyasal temsiline yönelik çabalar, uluslararası işbirliği aracılığıyla da desteklenmektedir. Uluslararası Kadın Valiler Kulübü ve Avrasya Kadın Forumu, kadın liderler arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırmakta ve karşılaşılan zorlukların çözümü için ortak stratejiler geliştirmektedir (Stites, 1990: 145).

Ayrıca, çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından kurulan kadın liderlik okulları, siyasete girmek isteyen kadınlara mentorluk, eğitim ve kaynak sağlamaktadır. Bu okullar, kadınların siyasi arenada karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olmak için teorik bilgi ve pratik beceriler sunmaktadır. Araştırma ve yayın faaliyetleri ise, Rusya’da kadınların tarihinin ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının eksikliğini vurgulamakta ve bu alanda farkındalık yaratmaktadır (Kay, 2000: 115).

3.4.2. Rusya Ulusal Meclisi (Duma) ve Kadınların Siyasal Temsili

Tablo 7: Rus Ulusal Meclisi Sandalye Dağılımı

Partiler	Toplam Sandalye Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı (%)
Birleşik Rusya (UR)	321	59	18,38
Komünist Parti (CPRF)	57	8	14,03
Adil Rusya Partisi (JR)	28	3	10,71
Liberal Demokrat Parti (LDPR)	23	1	4,34
Yeni İnsanlar Partisi (NP)	14	4	28,57
Boş Parlamento Vekillikleri	5	0	0
Bağımsız Vekiller	2	1	50
TOPLAM	450	76	16,88

Kaynak: [Duma Resmi Web Sitesi](#), Erişim Tarihi: 05.08.24⁸

Bu tablo, siyasi alanda gönüllü kotaların sınırlı etkisini ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının partiler içinde yaygın olduğunu göstermektedir. Sovyet öncesi dönemde retorik anlamda yükselen kadın temsili, Sovyet sonrası bir trend haline gelememiştir. Ancak %16,88 oranı, yavaş ilerlemeye rağmen geliştirilebilir bir potansiyele işaret etmektedir.

3.4.3. Hükümetin Toplumsal Cinsiyet Konusuna Yaklaşımı

Rus hükümetinin kadınlarla ilgili politikaları genellikle aile ve geleneksel roller çerçevesinde ele alınmaktadır. Kadın sorunları, bireysel haklardan çok annelik ve çocuk bakımı perspektifiyle değerlendirilmekte ve bu durum hükümetin gelenekselci bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır. Johnson ve Saarinen’in (2013:76) araştırmasına göre, hükümetin toplumsal cinsiyet konularına yaklaşımı, geleneksel cinsiyet ideolojisi ile şekillenmektedir. Bu ideoloji, kadınların rolünü aile değerleri ve ulusal kimlik bağlamında çerçevelemekte ve kadın sorunlarını genellikle demografik kaygılarla ilişkilendirmektedir.

⁸ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Ağustos 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konularında özel bir bakanlık bulunmaması, kadın sorunlarının Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Rivkin-Fish, 2017:45). Ayrıca, 2017 yılında aile içi şiddet ve istismar konularında bazı eylemlerin suç olmaktan çıkarılması gibi düzenlemeler, hükümetin bu alandaki yetersizliğini ortaya koymaktadır (Human Rights Watch, 2018). Aile-Babalık-Annelik ve Çocuk İşleri Komisyonu'nun kadına yaklaşımı da, toplumsal cinsiyet eşitliği yerine geleneksel roller üzerinden şekillenmektedir (Temkina ve Zdravomyslova, 2020:112).

3.4.4. Rusya'da Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar

Kadınların siyasette karşılaştığı zorluklar, toplumsal cinsiyet kalıpları, parti dinamikleri, yasal ve mali engeller gibi çok çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentiler, kadınların siyasete katılımını sınırlandıran en önemli unsurlardan biridir. Kadınlar genellikle daha az yetenekli liderler olarak görülmekte, bu da siyasi ortamlarda ayrımcılığa yol açmaktadır (Oates, 2021:98). Ayrıca anayasal bir zorunluluk olarak cinsiyet kotasının bulunmaması, kadınların siyaset alanında rekabet etmesini güçleştiren önemli bir diğer engeldir. Gönüllü kotaların yaygın olmaması, bu durumu daha da karmaşık hale getirmektedir (Matland, 2019:64).

Rusya'daki siyasi partiler, erkek egemen yapılarıyla dikkat çekmektedir. Kadınlar genellikle parti içinde yükselmekte veya rekabetçi koltuklar için adaylık elde etmekte zorlanmaktadır (Henry, 2020:56). Parti listelerinde yer bulabilen kadınlar bile genellikle seçilme ihtimali düşük sıralara yerleştirilmektedir. Bunun yanı sıra, kadın adayların kampanyaları için gereken mali kaynaklara erişimi genellikle daha kısıtlıdır. Siyasi sistem, mali destek ve bağlantılara sahip olanları desteklediğinden, kadınlar bu konuda erkeklere kıyasla daha dezavantajlı bir konumdadır (Waylen, 2015:113). Ayrıca, siyasi süreçlerdeki merkezileşme, özellikle hükümet partisi dışında kalan kadınları siyasete girmekten caydırmaktadır (Sperling, 2019:47).

Medya önyargısı da kadın siyasetçilerin karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Devlet kontrolündeki medya, kadın adayları sıklıkla görmezden gelmekte veya ötekileştirmektedir. Kadınlara yer verildiğinde ise genellikle politikaları yerine dış görünüşleri ya da özel hayatlarına odaklanılmaktadır (Rivkin-Fish, 2017:102). Kadın siyasetçiler sıklıkla taciz, tehdit ve hatta fiziksel şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Bu tür düşmanca bir ortam, kadınları siyasetten caydırabilir veya tamamen dışlayabilir (Krook ve Restrepo Sanín, 2020:19).

3.4.5. Rusya'da Yerel Yönetim Düzeyinde Kadınların Siyasal Temsili

Kadınların yerel yönetimlerdeki temsili, toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi açısından büyük önem taşır. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı, özellikle sağlık, eğitim ve sosyal

hizmetler gibi alanlarda daha kapsayıcı politikaların oluşturulmasını sağlayabilir (Henry, 2020:87). Ancak, Rusya'daki kadınların yerel yönetimlerdeki temsili genellikle %30 seviyelerinde kalmaktadır ve bu oran farklı bölgeler ve yönetim düzeyleri arasında önemli farklılıklar göstermektedir (UN Women, 2022).

Örneğin, bölgesel yasama organlarında kadınların temsili %15,9 iken, yerel yönetimlerde bu oran %21,29'dur (Matland, 2019:42). Çukotka ve Yahudi Özerk Oblastı gibi bazı bölgelerde kadınlar, milletvekillerinin %50'sini oluşturmaktadır. Buna karşın, Kuzey Kafkasya ve Ural bölgelerinde kadın temsili oldukça düşüktür ve bazı bölgelerde bu oran %10'un altındadır (Rivkin-Fish, 2017:115).

Kentsel bölgelerde, özellikle Moskova gibi metropollerde kadınların yerel yönetimlerdeki katılımı daha yüksek seviyelerdedir. Moskova'daki bazı belediye meclislerinde kadınların temsil oranı %60 ila %92 arasında değişmektedir. Bu durum, kentsel ortamlarda kadınlar için daha fazla kariyer fırsatı bulunması ve sosyo-ekonomik ortamların farklılık göstermesiyle açıklanabilir (Oates, 2021:87). Ancak genel olarak, kadınların yerel yönetimlerde karşılaştıkları sosyo-kültürel normlar ve siyasi engeller, temsildeki bu ilerlemeleri sınırlamaktadır. Kadınların karşılaştığı zorlukların sistematik bir şekilde ele alınması ve çözüme kavuşturulması gerekmektedir (Henry, 2020:119).

3.5. Arjantin'de Kadınların Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü

Arjantin'in siyasal organizasyon yapısı, yasama organı olan Ulusal Kongre (Congreso Nacional) üzerine kuruludur. Kongre, iki meclisli bir yapıdan oluşur: Senato ve Temsilciler Meclisi. Her iki meclis, yasama faaliyetlerinde eşit derecede önemli roller üstlenir.

Senato, 72 üyeden oluşmaktadır. Her eyalet ve Buenos Aires Şehri, üç senatör ile temsil edilmektedir. Senatörler, yetki bölgelerindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir ve görev süreleri altı yıldır. Koltukların üçte biri, her iki yılda bir yenilenmektedir. Bu durum, Senato'nun sürekli yenilenen bir yapıya sahip olmasını sağlar ve temsil sürekliliği yaratır. Senato, yasaların gözden geçirilmesi ve ulusal politikaların uygulanması açısından önemli bir rol oynamaktadır (Jones, 2021: 45).

Arjantin'in yasama organı üyeleri, çoğulluk oylaması ve nispi temsil unsurlarını birleştiren karma bir sistemle seçilmektedir. Bu sistemde, yasa koyucuların yarısı yerel seçim bölgelerinde çoğulluk kuralına göre, diğer yarısı ise eyalet düzeyinde parti listesi üzerinden nispi kurala göre belirlenmektedir (Frank & Stadelmann, 2021:32). Arjantin'in federal yapısı, eyaletlere önemli ölçüde özerklik tanımakta olup, bu durum yerel seçim yasalarının eyaletler arasında farklılık göstermesine neden olmaktadır. Bazı eyaletlerde açık liste sistemi kullanılırken, diğerlerinde kapalı liste veya farklı oylama sistemleri uygulanmaktadır (Cheresky, 2013:88).

Reform girişimleri arasında Salta eyaletinde elektronik oylamanın başlatılması ve PASO (Primarias Abiertas Simultáneas y Obligatorias) adı verilen zorunlu açık ön seçim sistemi öne çıkmaktadır. Bu reformlar, aday belirleme süreçlerini demokratikleştirmeyi hedeflemiştir. Ancak, yerleşik siyasi aktörlerin etkisi nedeniyle beklenen sonuçlar her zaman sağlanamamıştır (Calvo & Escolar, 2005:45). PASO sistemi, adayların geniş bir seçmen kitlesi tarafından belirlenmesine olanak sağlasa da, özellikle daha küçük siyasi partilerin dezavantajlı bir duruma düşmesine neden olduğu yönünde eleştirilerle karşılaşmıştır (Levitsky & Murillo, 2008:67).

Kanun yapma süreci, iki meclisin de katılımını gerektirir. Kanun tasarıları, hangi meclisten çıkarsa çıksın diğer meclis tarafından da onaylanmalıdır. Her iki meclisten geçtikten sonra tasarı, Başkan'ın onayına veya vetosuna sunulur. Ancak, meclislerin çoğunluk oyu ile Başkan'ın vetosu reddedilebilir.

Arjantin'in federal yapısı, demokratik süreçlerde yeknesaklık eksikliğine yol açabilmektedir. Eyaletlerin kendi sistemlerini yerel bağlamlara göre uyarlaması, demokratik kalitede eşitsizliklere neden olmaktadır. Gibson (2012:145), bu durumun siyasi parçalanmaya yol açtığını ve eyalet liderlerinin ulusal uyum ve politika tutarlılığı pahasına önemli bir güce sahip olduğunu vurgulamaktadır. Eyaletlerin geniş özerklikleri, özellikle seçim sistemleri ve yönetim politikalarının çeşitlenmesine yol açarak bölgesel düzeyde önemli farklılıklar yaratmaktadır (Levitsky & Murillo, 2008:78).

Arjantin'de feminist hareket, tarih boyunca insan hakları mücadeleleri, ekonomik kriz dönemlerinde halk hareketleri ve orta sınıf kadınlarının katılımı gibi üç ana eğilimle karakterize edilmiştir (Di Marco, 2011:34; Gajardo, 2014:56; Mayol & Azócar, 2011:89). Arjantin'de feminist düşünceler, 19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'daki liberal fikirlerden etkilenecek ortaya çıkmıştır. Bu dönemde kadınlar, eğitime erişim, mülkiyet hakkı ve yasal statüde iyileştirme taleplerine odaklanmıştır. Juana Manso ve Juana Manuela Gorriti, kadın eğitiminin savunucuları arasında yer almıştır (Di Marco, 2011: 34). Feminist hareketin 1980'lerde diktatörlük sonrası insan hakları mücadelesi ile ivme kazandığını belirtmektedir. (Gajardo 2014:58) ise ekonomik krizlerin kadın hareketlerini nasıl mobilize ettiğine dikkat çekmekte, bu süreçte kadınların yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliği değil, aynı zamanda ekonomik adalet için de mücadele ettiğini vurgulamaktadır. (Mayol ve Azócar 2011:90), orta sınıf kadınların feminist harekete katılımını, modernleşme süreci ve eğitim olanaklarının yaygınlaşmasıyla ilişkilendirmiştir.

On Dokuzuncu yüzyıl, feminist düşüncelerin ortaya çıkmaya başladığı dönemdir. Sömürge döneminde kadınların toplumsal rolü evle sınırlıydı. 1816 yılında bağımsızlığın kazanılmasından sonra kadınların yasal statüsünde sınırlı değişiklikler oldu. 19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'daki liberal fikirlerden etkilenecek kadın eğitimi konusunda çabalar başladı. Juana Manso ve Juana Manuela Gorriti gibi isimler, kadın eğitiminin savunuculuğunu yaptı.

1900 yılında kurulan Ulusal Kadın Konseyi, örgütlü feminist hareketin ilk örneklerinden biridir. Kadınlar, 1947 yılına kadar oy hakkına sahip olamamıştır. Ancak, Eva Perón'un Kadın Peronist Partisi sayesinde kadınlara oy hakkı tanınmış ve 1951 yılında kadınlar ulusal seçimlerde ilk kez oy kullanmıştır (Mayol & Azócar, 2011: 90).

1976-1983 yılları arasında Arjantin'deki askeri diktatörlük döneminde, feminist hareket baskı altına alınmıştır. Ancak, bu dönemde Madres de Plaza de Mayo gibi örgütler insan hakları savunusunun simgesi haline gelmiştir. Kaybolan çocuklarını arayan kadınların direnişi, feminist hareketin toplumsal adalet mücadelesi ile birleşmesini sağlamıştır (Gajardo, 2014: 58).

Demokrasiye geçişle birlikte, feminist hareket yeniden canlanmış ve Encuentros Nacionales de Mujeres (Ulusal Kadın Toplantıları) gibi platformlar aracılığıyla güçlenmiştir. “Ni Una Menos” hareketi, kadın cinayetleri ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede büyük yankı uyandırmıştır. 2020 yılında kürtajın yasallaştırılması, feminist hareketin en büyük başarılarından biri olmuştur (Di Marco, 2011: 35).

2020'de ayrıca, Toplumsal Cinsiyet ve Çeşitlilik Bakanlığı kurulmuş ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanması hızlandırılmıştır. Feminist hareket, ekonomik eşitsizlik ve kadına yönelik şiddet gibi sorunlarla mücadele etmeye devam etmekte ve farkındalık yaratmaya yönelik çabalarını sürdürmektedir.

3.5.1. Arjantin'de Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak için Uygulamalar

Arjantin, kadınların siyasal temsili konusunda uluslararası alanda örnek gösterilen ülkelerden biridir. 1991 yılında kabul edilen Cinsiyet Eşitliği Yasası, dünya çapında bir ilk olarak, parti listelerinin en az %30'unun kadınlardan oluşmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu kota sistemi, kadınların siyasette yer almasını sağlamış ve Latin Amerika'daki birçok ülkeye ilham kaynağı olmuştur (Htun & Piscopo, 2018: 55). 2017 yılında kabul edilen Eşitlik Yasası ise bu kota sistemini daha da ileriye taşıyarak, %50 eşitlik kotası uygulamasını getirmiştir. Zebra yöntemi olarak bilinen bu sistem, parti listelerinde kadın ve erkek adayların dönüşümlü olarak sıralanmasını zorunlu kılmıştır (Rodríguez, 2020: 45).

2022 seçimleri itibarıyla, Arjantin Temsilciler Meclisi'ndeki kadın temsil oranı %45, Senato'da ise %42 düzeyindedir. Bu oranlar, Arjantin'i kadın temsili açısından dünya sıralamalarında üst sıralara taşımaktadır. Ancak, kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliği hâlâ geliştirilmesi gereken bir alandır (Pereira, 2023: 112).

Kadınların siyasette daha fazla yer almasını teşvik etmek için çeşitli eğitim ve mentorluk programları düzenlenmektedir. #MujeresALaPolítica gibi kampanyalar, kadınların siyasi

özgüvenlerini artırmayı ve siyasete katılımlarını teşvik etmeyi hedeflemiştir. Ayrıca, Parite Demokrasisi Gözlemevi ve Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Çeşitlilik Bakanlığı gibi kuruluşlar, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmesi için yasaların uygulanmasını izlemekte ve destek programları düzenlemektedir (Calvo, 2020: 87). Uluslararası işbirlikleri de bu sürece katkı sağlamıştır. Örneğin, EUROsociAL+ gibi programlar, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında teknik destek ve kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları yürütmektedir. Ayrıca, yerli kadınlar ve engelli kadınlar gibi gruplara yönelik özel destek programları da hayata geçirilmiştir (Gajardo, 2014: 72).

3.5.2. Arjantin'in Siyasi Parti Yapısı

Arjantin'in siyasi parti sistemi hem tarihsel miraslardan hem de bölgesel dinamiklerden etkilenecek şekilde şekillenmiştir. Peronist Adaletçi Parti (PJ) ve Radikal Yurttaş Birliği (UCR), uzun yıllardır ülkenin siyasi hayatında baskın konumdadır. Ancak, son yıllarda yeni siyasi hareketler de dikkat çekmiştir. Javier Milei liderliğindeki Özgürlükçü Parti, radikal serbest piyasa politikalarını savunarak seçmenlerden destek bulmaktadır (Levitsky & Murillo, 2018: 67).

Federal sistemin sağladığı özerklik, eyalet düzeyindeki partilerin güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, ulusal siyasette güçlü koalisyonlar kurulmasını teşvik eden bir dinamik yaratmaktadır. Ayrıca, Arjantin'deki karma seçim sistemi, çoğunlukçu ve nispi temsil unsurlarını birleştirerek siyasi sistemin esnekliğini artırmaktadır (Cheresky, 2013: 88).

3.5.3. Arjantin Temsilciler Meclisi ve Kadınların Siyasal Temsili

Arjantin'in siyasi parti sistemi hem tarihsel miraslardan hem de bölgesel dinamiklerden etkilenecek şekilde şekillenmiştir. Peronist Adaletçi Parti (PJ) ve Radikal Yurttaş Birliği (UCR), uzun yıllardır ülkenin siyasi hayatında baskın konumdadır. Ancak, son yıllarda yeni siyasi hareketler de dikkat çekmiştir. Javier Milei liderliğindeki Özgürlükçü Parti, radikal serbest piyasa politikalarını savunarak seçmenlerden destek bulmaktadır (Levitsky & Murillo, 2018: 67).

Federal sistemin sağladığı özerklik, eyalet düzeyindeki partilerin güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, ulusal siyasette güçlü koalisyonlar kurulmasını teşvik eden bir dinamik yaratmaktadır. Ayrıca, Arjantin'deki karma seçim sistemi, çoğunlukçu ve nispi temsil unsurlarını birleştirerek siyasi sistemin esnekliğini artırmaktadır (Cheresky, 2013: 88). Aşağıdaki tablo, partilere göre kadın milletvekili dağılımını göstermektedir:

Tablo 8: Temsilciler Meclisi Sandalye Dağılımı

Partiler	Toplam Koltuk Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
Ülke İçin Birlik	99	45	%45,4
Özgürlük Gelişmeleri	38	14	%36,8
PRO	37	17	%45,94
UCR-Radikal Sivil Birliği	34	12	%35,29
Federal Toplantı	16	4	%25
Federal İnovasyon	8	3	%37,5
Sivil Koalisyon	6	4	%66,6
Bağımsızlık	3	2	%66,6
ORT-Entegrasyon ve Kalkınma Hareketi	3	1	%33,3
PTS-Sol Ön Ünite	3	0	-
Santa Cruz Tarafından	2	0	-
Üretim ve İş	2	2	%100
Buenos Ücretsiz	2	2	%100
Neuquino Popüler Hareket	1	0	-
Sosyalist Sol Fit-Birlik	1	1	%100
İnanmak	1	1	%100
İşçi Partisi Sol ve İşçi Cephesi Birlik	1	1	%100
TOPLAM	257	109	%42,4

Kaynak: H.C.D.N. Diputados por Bloque. (Erişim Tarihi: 05.08.24).⁹ <https://www.hcdn.gob.ar/diputados/diputados-por-bloque.html>

Bu tablo, kadınların Arjantin siyasetine etkili bir şekilde katılımını ve temsil oranını açıkça ortaya koymaktadır.

3.5.4. Arjantinli Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı/Duyarsız Mı?

Arjantin, kadın milletvekillerinin ideolojik farklılıklarını bir kenara bırakarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konusunda ortak çaba sergilediği önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu dayanışma, zor konuların yasalaştırılmasında başarı sağlanmasına ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle kadın haklarına yönelik girişimlerin, toplumun farklı kesimlerinden gelen kadınların ortak çalışmalarıyla şekillenmesi, bu alandaki mobilizasyon

⁹ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

gücünü artırmıştır. Hükümetin kadın gruplarıyla iş birliğine yönlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yasama süreçlerinde öncelikli bir ilke haline getirilmesi, bu ortak çabaların sonucudur (Htun ve Piscopo, 2022: 87). Kadın milletvekillerinin dayanışması, kadın haklarıyla ilgili yasa tekliflerinin başarı oranlarını artırmıştır. 2022-2023 yılları arasında, Temsilciler Meclisi'ne sunulan kadın hakları yasa tekliflerinin yaklaşık %30'u yasalaşmıştır. Bu oran, 2020'de %25 civarındaydı. Bu yükseliş, kadın milletvekillerinin etkili çalışmaları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik kararlılıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Rodríguez, 2023: 78). Kadın milletvekilleri, yasalaşan düzenlemelerle şu alanlarda önemli başarılarla imza atmıştır: Kadın cinayetlerini ve aile içi şiddeti önlemeye yönelik yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Özellikle “Ni Una Menos” hareketinin etkisiyle, kadın cinayetlerinin hızlı yargılama süreçlerine tabi tutulmasını sağlayan bir yasa 2022'de kabul edilmiştir (Gajardo, 2022: 93). Kadın işçilerin çalışma koşullarını iyileştiren düzenlemeler kapsamında eşit ücret ilkesinin uygulanması ve iş yerinde cinsiyet temelli ayrımcılığı önleyici yasalar yürürlüğe girmiştir. Kürtajın yasallaştırılmasının ardından, doğum kontrol hizmetlerine ücretsiz erişimi artırmayı hedefleyen düzenlemeler 2023 yılında Temsilciler Meclisi'nde kabul edilmiştir (Di Marco, 2023: 44).

3.5.5. Arjantin'de Kadın Vekillerin Karşılaştığı Zorluklar

Kadın milletvekillerinin karşılaştığı zorluklar, toplumsal ve kurumsal engellerle şekillenmektedir. Ataerkil tutumlar, kadınların yasama süreçlerindeki etkilerini sınırlandıran önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Franceschet ve Piscopo'nun (2008:402) çalışmasında belirtildiği üzere, kadın milletvekilleri genellikle erkek meslektaşlarının küçümseyici tavırlarına ve ayrımcı davranışlarına maruz kalmakta, bu durum düşmanca bir çalışma ortamı yaratmaktadır. Bu tür davranışlar, kadın milletvekillerinin yasama süreçlerine tam anlamıyla katılmalarını engelleyebilmektedir.

Kadınlara yönelik siyasi şiddet, kadın milletvekillerinin karşılaştığı en ciddi sorunlardan biri olarak tanımlanabilir. Krook ve Restrepo Sanín (2016:138) bu durumun, kadınların siyasi katılımını hem fiziksel hem de psikolojik açıdan engellediğini vurgulamaktadır. Sosyal medya üzerinden yapılan tehditler ve aşağılayıcı yorumlar, kadın milletvekillerine yönelik dijital şiddetin boyutlarını artırmaktadır. Bu durum, kadınların hem kamuoyu önündeki imajlarını zayıflatmakta hem de siyasi kariyerlerine devam etme isteğini olumsuz etkilemektedir.

Kadınların ailevi sorumlulukları ile siyasi kariyerlerini dengelemek zorunda olmaları, “çifte yük” olarak adlandırılan bir başka zorluğu ortaya koymaktadır. Waylen (2013:50), kadınların iş-yaşam dengesi politikalarının eksikliğinden dolayı, kariyerleri ile özel yaşamları arasında zor seçimler yapmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Ayrıca, liderlik rollerine erişimde yaşanan zorluklar “cam tavan” etkisini sürdürmektedir. Piscopo (2015:198), kadın milletvekillerinin bazen

yalnızca cinsiyet kotasını doldurmak amacıyla siyasi alanlara dahil edildiğini ve bu durumun onların etkinliklerini zayıflattığını ifade etmektedir.

Kadın milletvekilleri, toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların yasama gündemine alınması için mücadele etmektedir. Ancak erkek egemen liderlik yapıları, bu tür politikaları genellikle geri plana itmekte veya önceliklerini azaltmaktadır. Franceschet ve Krook (2013:296), kadın milletvekillerinin lobicilik ve koalisyon oluşturma süreçlerinde ciddi engellerle karşılaştığını, bu durumun toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yasa tekliflerinin ilerlemesini zorlaştırdığını vurgulamaktadır.

3.5.6. Arjantin’de Yerel Yönetim Organizasyonlarında Kadınların Siyasal Temsili

Arjantin’in yerel yönetim organizasyonları, eyaletlere önemli ölçüde özerklik tanıyan federal bir yapı üzerine kuruludur. Bu yapı, eyaletlerin cinsiyet eşitliği politikalarını kendi bağlamlarına göre uyarlamalarına olanak tanırken, aynı zamanda kadınların yerel düzeydeki siyasal temsiline yönelik önemli farklar yaratmaktadır (Jones & Micozzi, 2020:47). Eyaletlerin kendi düzenlemelerini uygulaması, cinsiyet eşitliği konusunda farklı uygulamalara yol açmaktadır. Örneğin, 24 eyaletten 22’si kadın yasa koyucuların varlığını teşvik eden cinsiyet eşitliği yasalarını kabul etmiştir. Ancak bazı eyaletlerde bu yasalar hala uygulanmamaktadır (Gideon, 2014:89).

Santiago del Estero, San Luis, Santa Fe, Neuquén, Río Negro ve Mendoza gibi eyaletler, %80’in üzerinde cinsiyet eşitliği sağlayarak bu alanda öne çıkmaktadır (Gender Decision-Making and Representation Index, 2022). Buna karşın, bazı Kuzeybatı eyaletlerinde kadınların yerel yönetimlerdeki temsil oranı %30’un altındadır. Bu farklılık, yerel düzeydeki kültürel, ekonomik ve sosyal koşulların etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Gideon ve Pons (2021:23), kadınların yerel düzeyde karşılaştığı bu eşitsizliklerin, ulusal düzeydeki temsil başarılarına rağmen devam ettiğini belirtmektedir.

2022 belediye seçimlerinde 17 kadın belediye başkanı seçilmiş, bu sayı 2016’daki 11 kadın belediye başkanına göre bir artış göstermiştir. Ancak toplam 1.016 belediye arasında kadın belediye başkanları yalnızca %1,7’lik bir oranı temsil etmektedir (Jones, 2023:102). Kentsel bölgelerde, özellikle Buenos Aires gibi büyük şehirlerde, kadınların yerel yönetimlerdeki katılımı daha yüksektir. Ancak kırsal alanlarda kadın temsili hâlâ oldukça düşüktür.

Yerel düzeyde kadınların siyasal temsili, genel olarak ulusal düzeyde elde edilen başarıları yansıtmaktadır. Ancak kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği için yerel düzeyde kapsamlı bir mücadele gerekliliği devam etmektedir. Franceschet (2020:167), bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının hem ulusal hem de yerel düzeyde paralel olarak uygulanmasının önemine dikkat çekmektedir.

3.7. Türkiye’de Kadın Temsili ve Feminist Hareketlerin Dönüşümü

Türkiye, 2018 yılında parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş yapmıştır. Bu değişim, ülkenin siyasal yapısını köklü bir şekilde değiştirmiş, yasama, yürütme ve yargı arasındaki güç dengeleri farklı bir yapıya bürünmüştür.

Genel seçimlerde, D'Hondt yöntemi adı verilen parti listesi nispi temsil sistemi kullanılmaktadır. 87 seçim bölgesinden 600 milletvekili seçilmekte ve partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde temsil edilebilmeleri için ulusal oyların en az %7’sini almaları gerekmektedir. Daha önce %10 olarak uygulanan bu baraj, küçük partilerin temsiliyetini artırmak amacıyla 2022’de %7’ye indirilmiştir (Seçim Kanunu, 2022: m. 33). Ancak bu düzenleme, küçük partilerin temsiliyeti konusunda istenen düzeyde bir etki yaratmamış, ittifaklar üzerinden temsiliyet sağlanmaya devam edilmiştir.

Yerel seçimlerde ise basit çoğunluk sistemi uygulanmaktadır. Büyükşehir ve ilçe belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve muhtarlar bu sistemle seçilmektedir. Ancak, bu sistemin genel eğilimleri yansıtmayan sonuçlara yol açtığı, özellikle küçük yerleşim birimlerinde seçmen tercihlerinin temsili tam anlamıyla sağlayamadığı eleştirilmektedir (Aydın, 2021: 67).

Bilindiği üzere ilk Türk Devletleri ataerkil bir yapıya sahip değildi. Ziya Gökalp’in demokrat ve feminist olarak nitelendirdiği eski Türk toplumlarının yaşam tarzına bakıldığında ataerkil değil anaerkil bir yapıda olduğu görülmektedir. Aile kutsaldır, tek eşlilik yaygındır. Eski Türk Toplumları: İlk Türk devletlerinde kadınlar sosyal ve siyasal hayatta aktif roller üstlenmiştir. Kurultaylar gibi önemli karar alma organlarında kadınlar yer almış, “Hatun” unvanı ile siyasi otoritenin bir parçası olmuştur (Gökalp, 2020: 34).

Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) ile kadınların sosyal ve hukuki haklarına yönelik ilk düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim alanında yapılan reformlarla kız çocukları için öğretmen okulları açılmış ve kızların eğitim hakkı tanınmıştır (Ortaylı, 2018: 98). II. Meşrutiyet dönemi ise kadınların dernek kurma ve yayın çıkarma gibi haklarını kullanarak kamusal alanda daha görünür hale geldikleri bir dönem olmuştur. 1876 Kanun-i Esasi ile ilköğretim zorunlu hale gelmiş ve kız çocuklarının eğitim alması onların meslek sahibi olmasını sağlamıştır. (ebelik, öğretmenlik, dikiş-nakış). II.Meşrutiyet döneminde eğitimde kız-erkek ayrımı kaldırılmış böylece kızlar erkeklerle beraber üniversite derslerine katılabilmişlerdir. Yine bu dönemde kadınlar dernekler kurup çeşitli dergi ve gazeteler çıkarmışlardır. II. Meşrutiyet Döneminde kadınların bu cesur girişimleri batıda bile kendinden söz ettirmiş, takdir toplamıştır. 19. Yüzyıl özgürlük, eşitlik gibi kavramların öne çıktığı ve dünyanın düşünce anlamında değişime uğradığı bir zaman dilimi olmuştur. Dünyadaki tüm kadınlar gibi Türk kadınları da erkeklerle eşit haklara sahip olabilmek için mücadele vermişlerdir. Kurtuluş Savaşı ve I. Dünya Savaşı sırasında dernekler, birlikler aracılığıyla maddi yardım sağlamış

gerek cephede gerek cephe gerisinde Türk kadınına yakışır bir performans sergilemiştir. 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilmesiyle kadın ve kadın hakları konusu reformlarda önemli bir konumda olmasına rağmen 1924 Anayasasında kadınlara oy hakkı tanınmamıştır.

1923 yılında Nezihe Muhittin'in girişimiyle kurulan Kadınlar Halk Fırkası, kadınların siyasal ve toplumsal hayatta aktif rol almasını savunmuştur. Ancak, o dönemde kadınların seçme ve seçilme hakları olmadığı gerekçesiyle partinin faaliyetine izin verilmemiştir. Nezihe Muhittin, bu engelleme üzerine 1924 yılında Türk Kadınlar Birliği'ni kurarak kadın hakları mücadelesini sürdürmüştür (Kandiyoti, 1997: 112).

Atatürk'ün liderliğinde yapılan reformlarla kadınlar, 1930'da belediye seçimlerinde, 1934'te ise genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını kazanmıştır. Türkiye, bu alanda birçok Batılı ülkeden daha önce hareket etmiş ve kadın hakları konusunda ilerleme kaydetmiştir (Tekeli, 1987: 89). 1923'te Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, Atatürk'ün modernleşme reformlarının bir parçası olarak kadın hakları kurumsallaştırılmıştır.

1980'ler, büyük ölçüde Batı ikinci dalga feminizminden etkilenen feminist aktivizmin yeniden canlanmasına sahne olmuştur. Akçasoy ve Koçak (2022:54), bu dönemin Türkiye'de feminist fikirlerin yayılmasında önemli bir rol oynayan Batılı bağlamlardan feminist metinlerin çevrilmesiyle karakterize olduğunu belirtmektedir. Bu fikir akışı, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine meydan okumaya ve kadın haklarını daha iddialı bir şekilde savunmaya başlayan daha örgütlü bir feminist harekete katkıda bulunmuştur. Kadınlar kadına yönelik şiddet, üreme hakları ve işçi hakları gibi konular etrafında harekete geçmeye başlamış, feminist hareket çeşitlenmiştir.

Türkiye'de çağdaş feminizm, etnik köken, din ve sınıf gibi kesişimsel meseleleri ele alarak farklı bir boyut kazanmıştır. Feminist hareket, bu çeşitlilik içinde bireylerin ve grupların farklı deneyimlerine duyarlılık göstermektedir. Ancak, artan otoriterlik ve bunun kadın haklarına etkisi, feminist mücadelenin karşılaştığı önemli bir zorluk olmaya devam etmektedir (Ayata ve Tütüncü, 2008:44).

1990'lar ve 2000'lerin başı, Türkiye'de kadın haklarının kurumsallaşmasında önemli bir döneme işaret etmektedir. Bu süreçte, feminist örgütler tarafından yürütülen çalışmalar, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini güçlendirmiştir. 1995 Pekin Eylem Platformu, feminist hareketin küresel bağlamda destek bulmasına olanak tanımış, bu çerçevede Türkiye'deki kadın örgütleri toplumsal cinsiyet eşitliği savunuculuğunu uluslararası standartlara uygun şekilde yürütmüştür (Kandiyoti, 2007:87).

Dijital platformların ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte feminist hareket, toplumun daha geniş kesimlerine ulaşmayı başarmıştır. #İstanbulSözleşmesiYaşatır ve #KadınaŞiddeteHayır

gibi kampanyalar, toplumsal farkındalığı artırmış ve kadın hakları savunuculuğunu güçlendirmiştir (Ertan, 2020:34).

Ancak, muhafazakâr siyasetin yükselişiyle birlikte feminist hareket, toplumsal cinsiyet rollerinin kamu söyleminde pekiştirilmesi gibi engellerle karşılaşmaktadır. Kadın hakları konusunda elde edilen kazanımların sürdürülebilirliği, bu politik atmosfer içinde tehlike altına girmektedir (Çelik, 2015: s. 52).

Türkiye’de çağdaş feminist hareket, dijital aktivizmin sağladığı araçlarla toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine devam etmekte, karşılaştığı zorluklara rağmen farkındalık yaratmayı sürdürmektedir. Ancak, kadınların hem siyasette hem de toplumsal hayatta daha güçlü bir şekilde yer alabilmesi için daha kapsayıcı politikaların benimsenmesi gerektiği açıktır.

3.7.1. Türkiye’de Kadınların Siyasal Temsilini Arttırmak İçin Uygulamalar

Türkiye’de siyasi partilerin bazıları kadın adayları teşvik etmek için gönüllü kotalar uygulamaktadır (Şahin, 2019:72). Örneğin, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (HDP), kadın aday sayısını artırmak için gönüllü kotalar uygulamıştır. Özellikle HDP, tüm parti pozisyonları ve aday listeleri için %50 cinsiyet kotası uygulamaktadır (Sayın, 2020:81). Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), parti tüzüklerinde kadın adayları ve kadın temsili artırmayı hedeflediklerini belirtse de pratikte herhangi bir uygulama bulunmamaktadır (Demir ve Yılmaz, 2021:96).

Türk hükümeti, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak kadın siyasetçilere ve kadın lider adaylarına yönelik eğitim programları uygulamaktadır. Bu programlar beceri geliştirme, liderlik eğitimi ve siyasette toplumsal cinsiyet konularında farkındalık yaratmaya odaklanmaktadır (Aydın ve Kaya, 2020:45). Türk devleti, kadınların yerel yönetimde temsili artırmaya yönelik girişimleri desteklemiştir. Örneğin, İçişleri Bakanlığı, kadınların yerel karar alma süreçlerine katılımını desteklemek için programlar başlatmıştır (Göküş ve Ergün, 2021:57). Bu girişimler, kadınların belediye meclislerinde ve diğer yerel organlarda geleneksel olarak düşük oranda temsil edildiği düşünüldüğünde çok önemlidir (Toksöz ve Erdoğan, 2022:64).

3.7.2 Kadınların Siyasal Temsili Yönüyle Tansu Çiller

Tansu Çiller, Türkiye’nin ilk kadın başbakanı olması bakımından kadınların siyasal temsili açısından önemli bir dönüm noktasını temsil etmektedir. 1993-1996 yılları arasında başbakanlık görevini yürütmüş olması, Türk siyasi tarihinde bir kadının en üst düzey yürütme pozisyonuna gelmesi açısından sembolik bir öneme sahiptir (Arat, 2008:23).

Çiller'in siyasi kariyeri, akademik geçmişinden siyasete geçişi ve hızlı yükselişiyle dikkat çekmiştir. Bu durum, kadınların siyasette var olabilmek için sahip olmaları gereken niteliklerin ve karşılaştıkları zorlukların anlaşılması açısından önemli veriler sunmaktadır (Güneş-Ayata, 2010:37). Ekonomi profesörlüğünden siyasete geçişi ve kısa sürede parti liderliğine yükselmesi, kadınların siyasi arenadaki varlıklarını meşrulaştırmada eğitimin ve profesyonel kariyerin önemini göstermektedir.

Çiller'in liderliği döneminde, Türk siyasetinde kadın temsiline niteliği konusunda önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bir yandan ilk kadın başbakan olarak önemli bir rol model oluştururken, diğer yandan liderlik tarzı ve politikaları feminist çevrelerce tartışma konusu olmuştur (Tekeli, 2017:52). Bu durum, kadınların siyasi liderlik pozisyonlarına gelmelerinin tek başına feminist bir başarı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu gündeme getirmiştir.

Çiller'in başbakanlığı döneminde özellikle 1996 yılında yaşanan Kardak Krizi, kadın liderlerin uluslararası krizlerdeki tutumlarına dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Hudson ve Leidl (2015:78), kadın liderlerin dış politikada “zayıf” olacakları yönündeki geleneksel önyargıların aksine, gerektiğinde sert güç kullanımını içeren kararlar alabildiklerini göstermiştir. Kardak Krizi sırasında Çiller'in “Türk bayrağının indirildiği yere Türk bayrağı tekrar dikilecektir” söylemi ve kararlı tutumu, Tickner (2019:112)'in tartıştığı “feminist dış politika” kavramıyla çelişkili görünse de, Koch ve Fulton (2021:45), kadın liderlerin ulusal güvenlik konularında erkek mevkidaşları kadar kararlı politikalar izleyebildiklerini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, Çiller'in kriz yönetimindeki tutumu, sıklıkla “Demir Leydi” lakaplı İngiltere'nin ilk kadın Başbakanı Margaret Thatcher ile karşılaştırılmaktadır. Beckwith (2020:89), hem Çiller'in hem de Thatcher'ın kadın liderlerin “yumuşak” politikalar izleyeceği önyargısını kıran önemli örnekler olduğunu belirtmektedir.

Caprioli ve Boyer (2023:133), kadın liderlerin kriz yönetiminde çoğunlukla çok boyutlu ve stratejik yaklaşımlar sergilediklerini, ancak ulusal çıkarlar söz konusu olduğunda gerektiğinde askeri seçenekleri de değerlendirebildiklerini vurgulamaktadır. Barnes ve O'Brien (2018:56) ise kadın liderlerin varlığının uluslararası ilişkilerde daha dengeli bir yaklaşımı garanti etmemekle birlikte, karar alma mekanizmalarında çeşitliliği artırarak daha kapsamlı değerlendirmelere olanak sağladığını belirtmektedir.

Çiller döneminde kadın hakları ve temsili konusunda sistematik bir politika geliştirilmemiş olsa da, bir kadının başbakanlık pozisyonuna gelmesi, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıların sorgulanmasına katkıda bulunmuştur (Cindoğlu & Zencirci, 2008:70). Bu dönem, Türkiye'de kadınların siyasi liderlik pozisyonlarına gelebileceklerinin somut bir örneği olarak, sonraki nesiller için önemli bir referans noktası oluşturmuştur.

Bununla birlikte, Çiller'in başbakanlığı döneminde kadınların siyasi temsiline niceliksel olarak önemli bir artış göstermemesi, tek bir kadın liderin varlığının sistematik değişim için yeterli olmadığını göstermiştir (Arat, 2015:95). Bu durum, kadınların siyasi temsiline artırılması için daha kapsamlı ve yapısal değişikliklere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

3.7.3. Türkiye’de Siyasi Parti Yapısı

Türkiye’nin siyasi parti yapısı, karmaşık bir yapıya sahip olup, sosyo-politik dinamiklere bağlı olarak dönemsel değişimlere uğramıştır. Ülkede hâlihazırda 139 aktif siyasi parti bulunmakla birlikte, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yalnızca 16 parti temsil edilmektedir. Bu partiler arasında, %7 seçim barajını aşabilen Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve İYİ Parti yer almaktadır. Seçim barajı uygulaması, Türkiye’nin siyasi sisteminde tartışmalı bir konu olmuştur. Baraj, büyük partilerin güç kazanmasına olanak sağlarken, küçük partilerin temsiliyetini sınırlandırmakta ve marjinalleşmelerine yol açmaktadır (Turan, 2020:112).

Türkiye’deki siyasi partiler ideolojik çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) muhafazakâr demokrasi çerçevesinde hareket ederken, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) laik ve Kemalist bir geleneği temsil etmektedir. Kürt seçmenler tarafından desteklenen Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM) ise çok kültürlülük ve demokratik özerklik gibi konuları savunmaktadır (Yavuz, 2019:76). Öte yandan, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) milliyetçi bir ideolojiye sahipken, İYİ Parti daha merkez sağ bir çizgide yer alarak milliyetçi ve liberal değerlere vurgu yapmaktadır. Bu ideolojik farklılıklar, Türkiye’nin siyasi yapısındaki bölgesel kutuplaşmayı da yansıtmaktadır; bazı partiler belirli bölgelerde daha güçlüdür ve ulusal düzeyde sınırlı etki gösterebilmektedir (Çarkoğlu, 2021: s. 58).

Seçim barajı, yalnızca siyasi partiler arasında değil, feminist hareketlerin temsiliyeti üzerinde de etkili olmuştur. Kadın haklarını savunan veya bu konuda öncelik veren partilerin, barajı aşamaması durumunda politikalarını etkin bir şekilde duyuramamaları, feminist hareketlerin görünürlüğünü azaltmaktadır. Ertan (2022:45). Seçim barajı uygulamasının yalnızca siyasi çeşitliliği değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden politikaların meclise yansımalarını da sınırladığını ifade etmektedir.

3.7.4. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Kadın Temsili

Meclisteki kadın oranını anlamak için, mecliste bulunan partilerin kadınların siyasi temsiline bakış açılarını analiz etmek önemlidir. Bu bağlamda, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), kadınların siyasete katılımını desteklediğini ifade etmektedir. Ancak uygulamada, partinin

muhafazakâr yapısı ve geleneksel aile değerlerine yaptığı vurgu, kadın temsiliğini sınırlandırabilmektedir. Parti, kadın kolları aracılığıyla kadınları siyasete çekmeye çalışmaktadır (Çaha, 2017:123).

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), kadın-erkek eşitliğini parti programında vurgulamakta ve kadınların siyasette daha fazla yer alması gerektiğini savunmaktadır. Parti, cinsiyet kotası uygulamasını desteklemektedir (Gürlevik, 2020:78). Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ise kadınların siyasete katılımını desteklediğini belirtmekle birlikte, geleneksel değerlere bağlılığı nedeniyle uygulamada sınırlı bir temsil görülmektedir (Çaha, 2017:124). İYİ Parti, kadınların siyasette daha fazla yer almasını desteklemekte ve parti içi organlarda kadın kotası uygulamaktadır (Gürlevik, 2020:80). Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM), eş başkanlık sistemi ve cinsiyet kotası uygulamasıyla kadınların siyasi temsiliğini artırmaya yönelik en aktif politikalara sahip parti olarak öne çıkmaktadır (Yunus, 2019:56).

Sonuç olarak, Mecliste kadına yaklaşım ve kadın vekil oranı açısından partilerin ideolojik çizgilerine göre farklılık gösterdiği dikkat çekmektedir. TBMM'deki kadın milletvekilleri, zaman zaman parti sınırlarını aşan iş birlikleri gerçekleştirmektedir. Bu iş birlikleri, özellikle kadına yönelik şiddet, eğitim ve istihdam gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır (Ayata & Tütüncü, 2008:45). Kadına yönelik şiddetle mücadele yasası, kadın milletvekillerinin ortak çabalarıyla şekillenen önemli bir yasal düzenlemedir. Bu süreçte, farklı partilerden kadın milletvekilleri iş birliği yapmıştır (Akyüz, 2017:99).

Sonuç olarak, TBMM'deki kadın milletvekillerinin kadın sorunları ve konuları hakkındaki ortak çalışmaları önemli kazanımlar elde etmekle birlikte çeşitli zorluklarla da karşılaşmaktadır. Parti sınırlarını aşan iş birlikleri, kadın hakları konusunda ilerlemeler sağlamakla birlikte, siyasi ve ideolojik farklılıklar zaman zaman bu iş birliklerini sınırlandırabilmektedir.

Meclisteki genel kadın vekil oranına bakıldığında, kadın temsili açısından çeşitli girişimlere ihtiyaç duyulduğu ve Türkiye'nin dünya ortalamasının altında olduğu görülmektedir. 2023 yılı itibarıyla TBMM'de kadın milletvekili oranı %17 seviyesindedir. Bu oran, dünya genelindeki parlamentolarda kadın temsil ortalaması olan %26,7'nin oldukça gerisindedir (IPU, 2023:15).

TBMM'nin henüz kadın bir başkana sahip olmaması, liderlik pozisyonlarında kadınların temsiliindeki eksikliği açıkça ortaya koymaktadır. Meclis komisyon başkanlıkları ve diğer yönetim pozisyonlarında da kadınların düşük temsili, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinden uzak bir tablo çizmektedir. Kadın milletvekillerinin, yasa yapma süreçlerinde etkili bir rol oynayabilmeleri için daha fazla sayıda temsil edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Ayata ve Tütüncü, 2008:44).

Tablo 9: Türkiye Büyük Millet Meclisinde Sandalye Dağılımı:

Partiler	Toplam Koltuk Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)	266	50	%18,80
Cumhuriyet Halk Partisi	127	24	%18,90
Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM)	57	27	%47,37
Milliyetçi Hareket Partisi	50	4	%8
İYİ Parti	32	4	%9,37
Saadet Partisi	20	2	%10
Demokrasi ve Atılım Partisi	15	4	%26,67
Bağımsız Milletvekili	7	1	%14,29
Hür Dava Partisi	4	0	
Yeniden Refah Partisi	4	0	
Demokrat Parti	3	0	
Türkiye İşçi Partisi	3	1	%33,33
Demokratik Bölgeler Partisi	2	1	%50
Emek Partisi	2	1	%50
Demokratik Sol Partisi	1	0	
TOPLAM	593	118	%19,90

Kaynak: Türkiye Büyük Millet Meclisi. (Erişim Tarihi: 07.08.24)¹⁰. <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilim>

3.7.5. Türk Kadın Vekiller Kadın Sorunlarına Duyarlı Mı Duyarsız Mı?

Yapılan araştırmalar, Türkiye'deki kadın milletvekillerinin kadınların çıkarlarının temsil edilmesine aktif olarak katıldıklarını göstermektedir. Kadın milletvekillerinin 2011-2015 parlamento döneminde erkek meslektaşlarına kıyasla kadın hakları ve eşitlik konularında daha fazla yasa tasarısına sponsor oldukları tespit edilmiştir (Bektas & Issever-Ekinci, 2018:87). Bu durum, kadın milletvekilleri arasında kadın sorunlarını savunmaya yönelik güçlü bir bağlılığa işaret etmekte ve Türkiye'deki kadınların ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığı yansıtmaktadır. Ancak, bu duyarlılığın derecesi parti aidiyetine, kişisel geçmişe ve siyasi iklime göre değişebilmektedir (Ayata & Tütüncü, 2008:45).

Örneğin, parlamentoda kritik bir kadın kitlesine sahip olmak faydalı olsa da, kadın sorunlarına öncelik verileceğini garanti etmez. Türkiye'de kadın temsiliindeki artışa rağmen bu durum, her zaman daha kadın dostu politikalara dönüşmemiştir (Arat, 2010:112). Höhmann'ın araştırması, önemli bir

¹⁰ Bu veriler araştırmanın yapıldığı Mayıs 2024 tarihinde ulaştığımız verilerdir. Parlamentolar dinamik bir yapıya sahip olduğundan sayılar ve yüzdelerde değişimler yaşanabilir.

baskı veya kritik bir kadın kitlesi olmadığı sürece erkek milletvekillerinin kadın sorunlarıyla ilgilenmek zorunda hissetmeyebileceğini ortaya koymaktadır (Höhmänn, 2020:76). Bu durum, yalnızca kadın milletvekillerinin varlığının değil, erkek meslektaşlarının desteğinin de önemini göstermektedir.

Türkiye'de devlet feminizminin mirası, kadın milletvekilleri ile kadın sorunları arasında karmaşık bir ilişki yaratmıştır. Bazı kadın milletvekilleri, kadın haklarına toplumsal cinsiyet eşitliğinden ziyade ulusal ilerleme perspektifiyle yaklaşmaktadır (White, 2003:98). Ancak, son yıllarda kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konulara odaklanmanın arttığı görülmektedir (Arat & Pamuk, 2019:134).

TBMM 28. Dönem 1. ve 2. Yasama Dönemlerinde kadınlarla ilgili kanun teklifleri incelendiğinde, kadın vekillerin yanı sıra erkek vekillerin de kadın sorunlarına duyarlı olduğu görülmüştür. Ancak kadınlarla ilgili kanun tekliflerinin çoğunlukla komisyon aşamasında kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, kadın sorunlarının çözümüne yönelik sistematik zorlukların varlığını göstermektedir.

3.7.6. Türk Kadın Vekillerin Karşılaştıkları Zorluklar

Türk kadın vekillerin karşılaştıkları zorluklar arasında toplumsal cinsiyet stereotipleri önemli bir yer tutmaktadır. Kadın politikacılar, toplumda var olan geleneksel cinsiyet rolleri ve stereotiplerle mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu tür stereotipler, kadınların liderlik yeteneklerinin sorgulanmasına neden olabilmekte ve onların siyasi arenadaki etkinliklerini sınırlamaktadır (Çağlar, 2011:45).

Siyasi partilerin erkek egemen yapıları, kadınların parti içindeki yükselişlerini ve aday gösterilmelerini zorlaştıran diğer bir etkidir. Aday belirleme süreçlerinde kadınlar genellikle dezavantajlı bir konumda bulunmaktadır (Güneş-Ayata & Tütüncü, 2008:76). Ayrıca kadın politikacılar, siyasi kariyerleri ile aile sorumluluklarını dengelemekte büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Özellikle çocuk sahibi olan kadınlar için bu durum daha ciddi bir engel teşkil etmektedir (Dedeoğlu & Elveren, 2012:109).

Kadın politikacıların medyada temsili, genellikle cinsiyetçi bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Kadınların siyasi fikirlerinden ziyade dış görünüşleri ve özel yaşamları ön planda tutulmakta, bu da onların siyasi çalışmalarının geri planda kalmasına neden olmaktadır (Çınarlı & Çevik, 2019:88). Türk siyasetinde hâkim olan eril dil ve kültür, kadın politikacıların kendilerini ifade etmelerini zorlaştırmakta, hatta bazı durumlarda siyasi arenada kendilerini “erkeksileştirme” eğilimine girmelerine yol açmaktadır (Arat, 2017:73).

Ekonomik zorluklar da kadın adaylar için önemli bir engel olarak dikkat çekmektedir. Kadınlar, erkek adaylara kıyasla genellikle daha az finansal kaynağa sahip olmakta ve bu durum, onların seçim kampanyalarını etkili bir şekilde yürütmelerini zorlaştırmaktadır (Toksöz & Erdoğan, 2013:97).

Kadın politikacılar, sözlü ve fiziksel şiddet, taciz ve tehdit gibi durumlarla da sık sık karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle sosyal medyada kadın politikacılara yönelik cinsiyetçi tehditler ve saldırılar yaygın bir şekilde görülmektedir (Bardall et al., 2019:44). Kadın politikacıların sayısının az olması, onların tüm kadınları temsil etme baskısı altında kalmalarına yol açmakta ve bu durum onların üzerinde ek bir yük oluşturmaktadır (Ayata & Tütüncü, 2008:54).

Son olarak, bazı kadın politikacılar, özellikle yerel siyasette, erkek meslektaşlarına göre daha az siyasi deneyime ve eğitime sahip olabilmektedir. Bu durum, onların siyasi arenada etkin bir rol oynamalarını ve liderlik pozisyonlarına erişimlerini daha da zorlaştırmaktadır (Çaha et al., 2014:122).

3.7.7.Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili

Türkiye’de yerel yönetimlerde kadın temsili uzun yıllardır düşük seviyelerde kalmaktadır. 2019 yerel seçimlerinde kadınlar, belediye meclisi koltuklarının yalnızca yaklaşık %11’ine ve belediye başkanlığı pozisyonlarının %3’üne sahip olabilmıştır (Toksöz & Erdoğan, 2020:72). Bu oranlar, Türkiye’nin uluslararası toplumsal cinsiyet eşitliği hedefleri doğrultusunda önemli eksikliklere işaret etmektedir. 2024 yerel seçim sonuçlarına göre, belediye meclislerinde kadın temsil oranı %14’e, belediye başkanlığında ise %6’ya yükselmiştir. Her ne kadar bu artış istenen düzeyde olmasa da, özellikle CHP ve DEM Partisi’nin aday listelerinde fermuar yöntemi kullanması ve gönüllü kotalar uygulaması, kadın temsiline katkıda bulunmuştur (Sayın, 2023:45).

Fermuar yöntemi, kadın ve erkek adayların sıralamasını düzenleyerek eşit bir dağılım sağlamayı hedeflemekte ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir (Şahin, 2022:34). Bu yöntemin uygulanması, kadın adayların seçilme şansını artırırken, aynı zamanda partilerin kadın temsiliyi destekleme konusundaki kararlılığını da göstermektedir (Güneş-Ayata, 2021:88). Ancak, bu tür uygulamaların tüm siyasi partiler tarafından benimsenmemesi, yerel yönetimlerde kadın temsiline yönelik ilerlemeyi sınırlamaktadır.

Yerel yönetimlerde kadın temsili hala istenen düzeyde değildir. Kadınların karar alma süreçlerine katılımını artırmak için daha kapsamlı ve yapısal değişikliklere ihtiyaç duyulmaktadır (Dedeoğlu & Elveren, 2021:54). Bu durum, yalnızca siyasi partilerin çabalarıyla sınırlı kalmamalı; aynı zamanda yasal düzenlemeler ve kamu politikalarıyla desteklenmelidir. Örneğin, Avrupa Konseyi’nin Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şartı doğrultusunda hareket edilmesi, Türkiye’nin yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamasına yardımcı olabilir (Council of

Europe, 2019). Kadınların yerel yönetimlerde temsiline ilişkin kısıtlamaların büyük bir kısmı, geleneksel toplumsal cinsiyet normları ve ataerkil yapıdan kaynaklanmaktadır. Yerel siyasette kadınların liderlik pozisyonlarına erişimi, toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılması ve kadınların karar alma mekanizmalarına dahil edilmesiyle mümkün olacaktır (Arat, 2020:67). Bununla birlikte, kadınların siyaset alanındaki rolünü güçlendirmek için eğitim ve liderlik programlarının yaygınlaştırılması gerektiği de vurgulanmaktadır (KA-DER, 2022).

2024 seçimlerinde yaşanan sınırlı artışlar, Türkiye’de kadın temsiline ilişkin gelecekteki iyileşmeler için umut verici olsa da, bu ilerlemenin sürdürülebilir olması için daha güçlü adımlar atılması gerekmektedir. Kadınların yerel yönetimlerdeki varlığı, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmekle kalmamakta, aynı zamanda daha kapsayıcı ve duyarlı politikaların geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır (Toksöz & Erdoğan, 2022:43).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GRAFİKLER VE TABLOLA

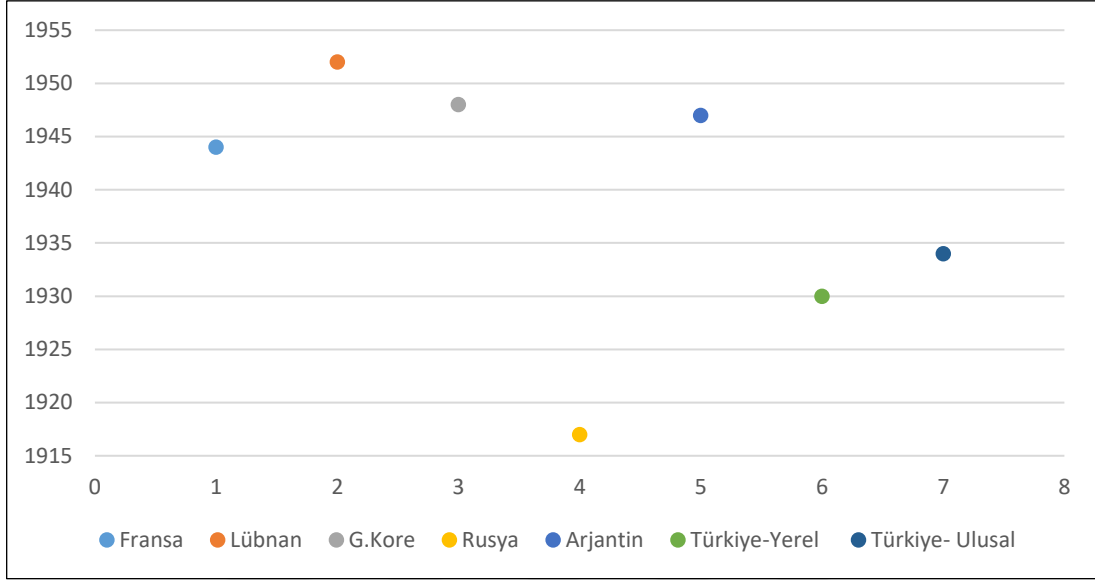
Bu bölümde, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki kadınların yasama organlarındaki politik temsiline ilişkin veriler, grafikler ve tablolar aracılığıyla görsel olarak sunulmaktadır. Amaç, farklı sosyo-politik bağlamlarda kadınların temsil oranlarını, bu temsiliyetin yapısal engellerini ve ülkeler arasındaki karşılaştırmalı durumu daha net bir şekilde ortaya koymaktır.

Bölüm, her ülke için belirlenen spesifik göstergeleri analiz eden grafikler ve tablolar içerir. Bu göstergeler arasında kadınların parlamentolardaki temsil oranları, yerel yönetimlerdeki liderlik pozisyonları, kampanya finansmanına erişim durumları ve kadın liderlerin karşılaştığı şiddet türleri gibi çeşitli konular bulunmaktadır. Grafiklerde ve tablolarda yer alan veriler, kadınların politik temsili konusunda nasıl farklılıklar gösterdiğini ve hangi ülkelerde kadınların daha fazla ya da daha az temsil edildiğini görsel olarak sunmaktadır. Ayrıca, her bir grafik ve tablo, ilgili verilerin bağlamını ve bu verilerin tezinizin genel amacı doğrultusunda nasıl anlam kazandığını açıklayan metinlerle desteklenmiştir.

Bu karşılaştırmalı analize başlarken, öncelikle kadınların siyasi haklarını hangi tarihsel bağlamda kazandıklarını incelemek, günümüzdeki temsiliyet sorunlarının tarihsel temellerini anlamamız açısından kritik önem taşımaktadır. Zira bir ülkede kadınların siyasi haklarını ne zaman ve hangi koşullarda elde ettikleri, o ülkedeki demokratikleşme sürecinin ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin önemli bir göstergesidir. Bu bağlamda, aşağıdaki grafik incelenen altı ülkede kadınların oy kullanma ve siyasete katılma haklarını elde ettikleri tarihleri karşılaştırmalı olarak sunmaktadır.

4.1. Karşılaştırmalı Olarak Ülkelerin Kadınlarının Oy ve Siyasete Katılma Hakkı Kazanılan Yıllar

Grafik 1: Karşılaştırmalı Olarak Kadınların Oy ve Siyasete Katılma Hakkı Kazanılan Yıllar

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki kadınların oy kullanma ve siyasete katılma hakkını kazandıkları yılları karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Grafik, bu ülkelerin farklı dönemlerde kadınlara siyasi haklar tanıdığını ve bu hakların kazanılma süreçlerinde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafikte görüldüğü gibi, kadınların oy ve siyasete katılma hakkını elde ettikleri yıllar ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Türkiye, kadınlara ulusal düzeyde oy kullanma ve siyasete katılma hakkını 1934 gibi erken bir tarihte tanımışken, Lübnan'da bu haklar 1952 yılında verilmiştir. Fransa, kadınlara bu hakları 1944 yılında tanımış, Rusya ise bu hakkı 1917 yılında vermiştir, ki bu da kadınların hak kazanma sürecindeki ideolojik farklılıkları göstermektedir.

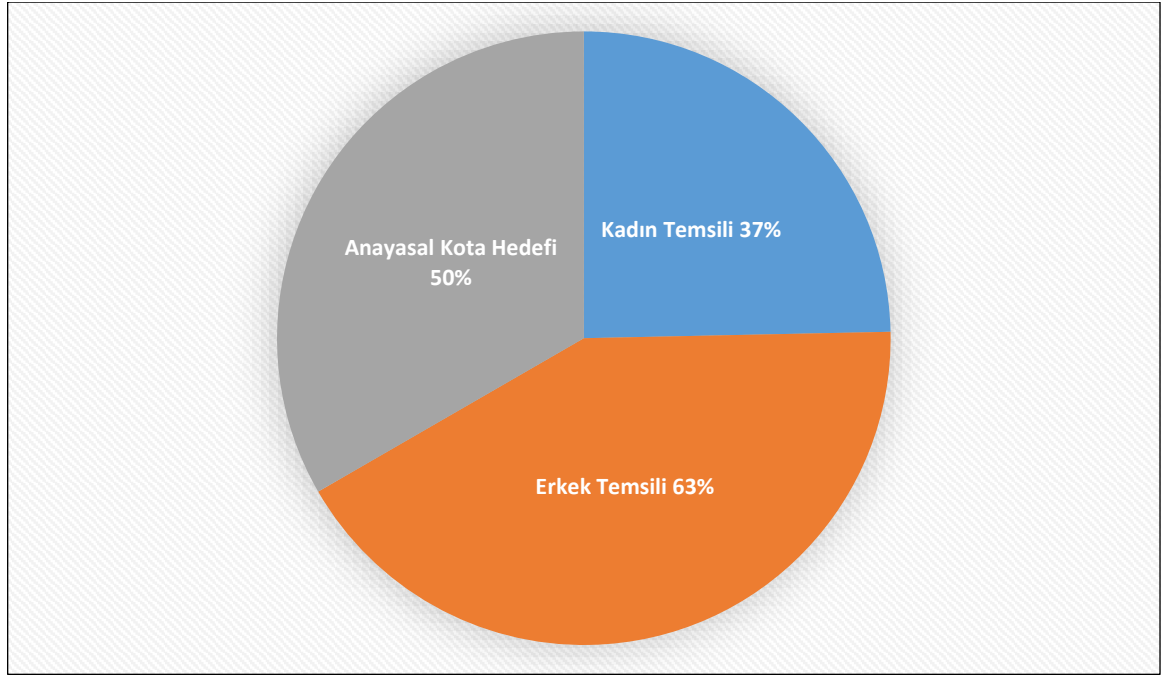
Bu veriler, kadınların siyasal katılım süreçlerinde her ülkenin farklı bir tarihte hareket ettiğini ve sosyo-politik yapılarının bu süreçte belirleyici olduğunu göstermektedir. Ayrıca, erken hak kazanımına rağmen, bu ülkelerde kadınların siyasi arenadaki etkinliğinin halen sınırlı olduğu ve bu hakların uygulanmasının önünde çeşitli engeller bulunduğu da dikkate alınmalıdır. Bu durum, kadınların siyasal temsili konusunda sadece yasal hakların kazanılmasının yeterli olmadığını, aynı zamanda bu hakların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak için yapısal değişikliklerin de gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kadınların oy kullanma ve siyasete katılma haklarını kazanma süreçlerini inceledikten sonra, bu hakların pratikte nasıl kullanıldığını ve temsiliyet oranlarına nasıl yansıdığını anlamak için kota uygulamalarına ve mevcut temsil durumuna bakmak yerinde olacaktır.

4.2. Ülkeler- Kotalar- Kadın Temsili

4.2.1. Fransa

Grafik 2: Fransız Ulusal Meclisi Kadın Temsili-Kota Hedefi

Kaynak: Gender Quota Database. “France Country Profile”. *Gender Quota Project*. <https://genderquota.org/country-profiles?countryId=44> (Erişim Tarihi: 21.06.24).

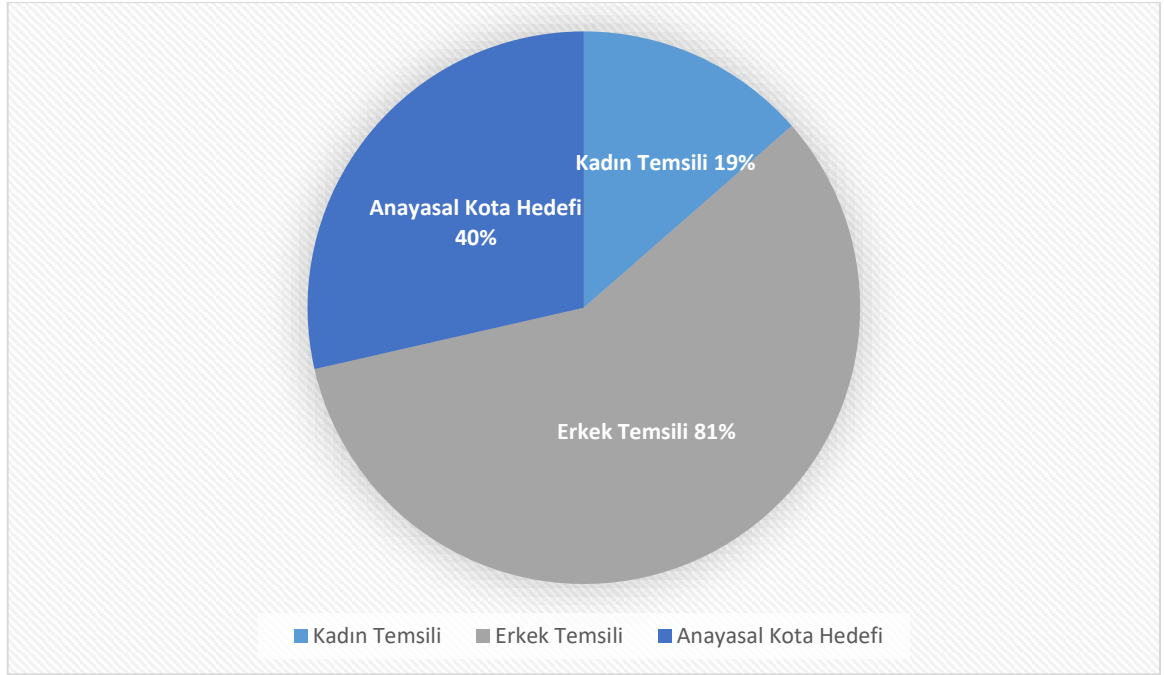
Bu pasta grafiği, Fransa’daki kadın temsili oranı ile belirlenen kota hedefini karşılaştırmaktadır. Grafikte, Fransa’nın kadınların meclisteki temsili için koyduğu %50 kota hedefi ile mevcut %37’lik temsil oranı arasındaki fark gözler önüne serilmektedir.

Grafikte görüldüğü gibi, Fransa’da kadınların meclisteki temsili halen hedeflenen kota seviyesinin gerisindedir. Bu durum, cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla belirlenen kotanın, yasama organlarındaki kadın temsili artırma için önemli bir araç olduğunu ancak bu hedefe ulaşmanın hala zor olduğunu göstermektedir. Mevcut %37’lik temsil oranı, kota hedefi olan %50’nin oldukça altında kalmaktadır, bu da politik sistemdeki yapısal zorlukların devam ettiğini ve kadınların siyasette tam anlamıyla temsil edilmesinin önündeki engellerin hala güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu grafik, kadınların siyasetteki temsiliyetini artırmak için koyulan kotaların, gerekli ancak yeterli olmadığını göstermektedir. Kotalar, kadınların sayısal olarak meclise girmelerini sağlayabilir; ancak bu kotaların hedeflenen seviyelere ulaşması için, siyasi partilerin içindeki erkek egemen yapıların dönüşümü, kadınlara yönelik ayrımcılığın giderilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi gibi ek önlemlerin alınması gerekmektedir.

4.2.2. Güney Kore

Grafik 3: Güney Kore Ulusal Meclisi'nde Kadın Temsili-Kota Hedefi

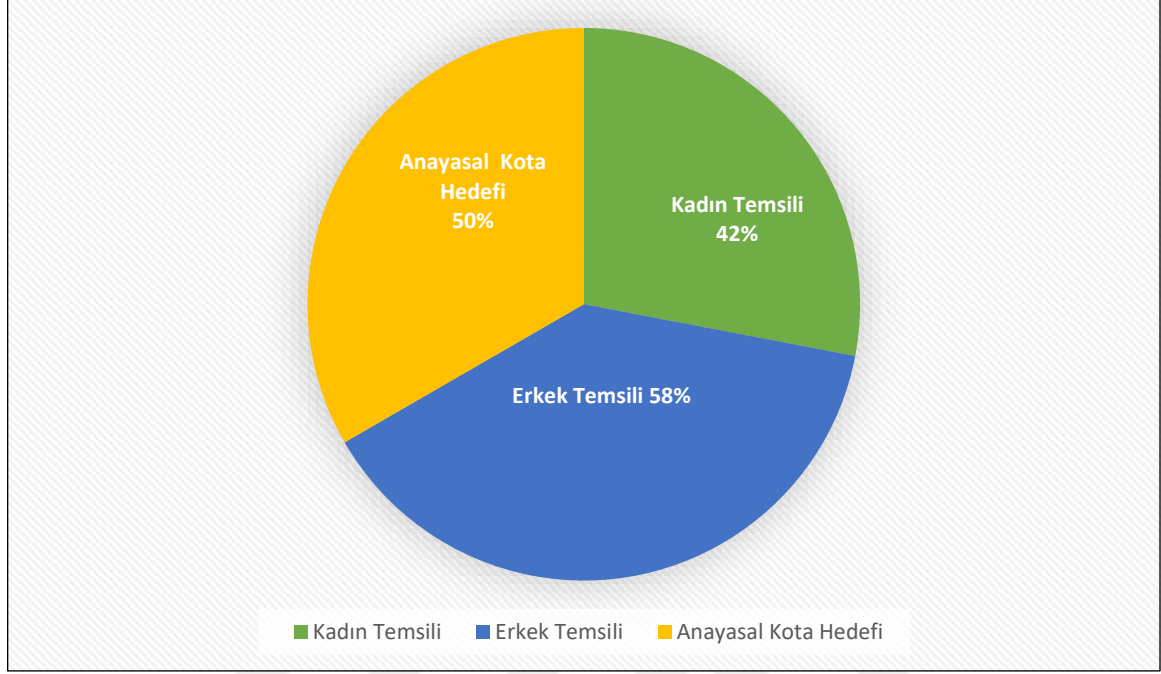
Kaynak: Gender Quota Database. “Korea, Republic of Country Profile”. *Gender Quota Project*. <https://genderquota.org/country-profiles?countryId=59> (Erişim Tarihi: 21.06.24).

Bu pasta grafiği, Güney Kore'deki kadın temsili oranı ile belirlenen kota hedefini karşılaştırmaktadır. Güney Kore'de belirlenen %50'lik kota hedefi ile mevcut %19'luk kadın temsili oranı arasındaki büyük farkı göstermektedir.

Grafikte görüldüğü gibi, Güney Kore'de kadınların meclisteki temsili, belirlenen kota hedefinin oldukça gerisindedir. %19'luk mevcut temsil oranı, kadınların siyasi arenada yer alma konusunda karşılaştıkları ciddi zorlukları yansıtmaktadır. Bu düşük oran, Güney Kore'deki geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin, kadınların siyasal temsiline olan etkisini göstermektedir. Kota hedefi, teorik olarak cinsiyet eşitliğini sağlamak için önemli bir araç olmasına rağmen, pratikte bu hedefe ulaşmak için daha geniş yapısal ve kültürel değişikliklere ihtiyaç duyulmaktadır.

4.2.3. Arjantin

Grafik 4: Arjantin Temsilciler Meclisi'nde Kadın Temsili ve Kota

Kaynak: Gender Quota Database. “Argentina Country Profile”. *Gender Quota Project*. <https://genderquota.org/country-profiles?countryId=3> (Erişim Tarihi: 21.06.24).

Bu pasta grafiği, Arjantin'deki kadın temsili oranı ile belirlenen kota hedefini karşılaştırmaktadır. Arjantin'de %50 olarak belirlenen kota hedefi ile mevcut %42'lik kadın temsili oranı arasındaki fark göz önüne serilmektedir.

Arjantin'deki durum, kadın temsili açısından nispeten daha olumlu görünse de, %42'lik oran hala %50'lik kota hedefinin gerisinde kalmaktadır. Bu durum, Arjantin'de kadınların siyasi temsiline yönelik kotaların uygulanmasında belirli bir ilerleme kaydedildiğini ancak bu ilerlemenin istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Arjantin, kadınların siyasi temsili açısından Güney Kore ve Fransa'ya göre daha yüksek bir orana sahip olsa da, bu durum, kadınların tam olarak eşit temsil edildiği anlamına gelmemektedir. Kotaların tam anlamıyla hayata geçebilmesi için siyasi ve toplumsal yapıda daha derinlemesine değişikliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada sadece Fransa, Güney Kore ve Arjantin'e odaklanılmasının nedeni, bu üç ülkenin anayasal kota düzenlemelerine sahip olmasıdır. Diğer üç ülkede (Rusya, Lübnan, Türkiye) anayasal kota düzenlemesi bulunmaması nedeniyle bu ülkelerde kadın temsili artırma yönelik benzer grafikler oluşturulamamıştır.

Kota uygulayan ve uygulamayan ülkelerin karşılaştırmalı değerlendirilmesinde dikkat çekici durumlar ortaya çıkmaktadır. Kota uygulayan Fransa, Güney Kore ve Arjantin'de kadınların siyasal temsili kurumsal güvencelerle desteklenmektedir. Ancak bu güvencelerin etkinliği ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Örneğin, kota uygulaması olmasına rağmen Güney Kore'de %19'luk temsil oranı, kota uygulaması olmayan Türkiye'deki %17,33'lük orana oldukça yakındır. Bu durum, kota uygulamasının tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Güney Kore'de toplumsal cinsiyet rollerinin keskin ayrımı ve iktidarın cinsiyet eşitliği sorununu görmezden gelmesi, yasal kotaların etkinliğini sınırlamaktadır.

Benzer şekilde, kota uygulayan Fransa'nın %37'lik oranı ile kota uygulamayan Rusya'nın %16,88'lik oranı arasındaki fark dikkat çekicidir. Fransa'da yasal yaptırımların varlığı, kadın temsili artırırken etkili olurken, Rusya'da otoriter yönetim anlayışı ve geleneksel değerlerin baskınlığı temsil oranını düşük tutmaktadır.

Arjantin'in kota uygulamasıyla ulaştığı %42'lik oran ile Lübnan'ın kota olmaksızın %6.25'te kalması, yasal düzenlemelerin potansiyel etkisini göstermektedir. Lübnan'daki mezhepsel yapı ve toplumsal normlar kadın temsili sınırlarken, Arjantin'de güçlü feminist hareket ve etkili yasal mekanizmalar başarılı sonuçlar doğurmuştur.

Kota uygulayan ülkelerde ortalama %32,6'lık temsil oranına karşın, kota uygulamayan ülkelerde bu oranın %13.5'te kalması, kota sisteminin etkili bir araç olabileceğini göstermektedir. Ancak hiçbir ülkenin henüz %50 hedefine ulaşamamış olması ve özellikle Güney Kore örneğinde görüldüğü gibi kota varlığına rağmen düşük temsil oranları, yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığını, toplumsal ve kültürel dönüşümün de gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Kota uygulaması bulunan ülkelerle kota uygulaması bulunmayan ülkelerin durumunu inceledikten sonra, kadınların parti liderliğindeki konumlarını değerlendirmek, siyasi arenadaki güç dağılımını daha iyi anlamamızı sağlayacaktır. Bu bağlamda, aşağıdaki tablo parti liderliğinde kadınların durumunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

4.3. Kadınların Parti Liderlik Oranları

Tablo 10: Kadınların Parti Liderlik Oranlarının Ülkelere Göre Karşılaştırması

Ülkeler	Kadın Parti Liderliği (%)	Önemli Kadın Liderler
Fransa	~%25	Marine Le Pen (Ulusal Ralli)
Lübnan	<%5	Yok
Güney Kore	~%10-15	Park Geun-hye (Eski, Saenuri Partisi)
Rusya	<%10	Yok
Arjantin	~%30-40	Cristina Fernández de Kirchner (Adaletçi Parti)
Türkiye	~%15-20	Meral Akşener (İYİ PARTİ)

Kaynak: IPU (Inter-Parliamentary Union), *Women in Politics 2023*, <https://www.ipu.org/>, erişim tarihi: 11.05.24.

World Economic Forum, *Global Gender Gap Report 2023*, erişim: <https://www.weforum.org/reports>, erişim tarihi: 11.24.

UN Women, *Progress on the Sustainable Development Goals: Gender Snapshot 2023*, erişim: <https://www.unwomen.org/>, Erişim Tarihi: 11.05.24

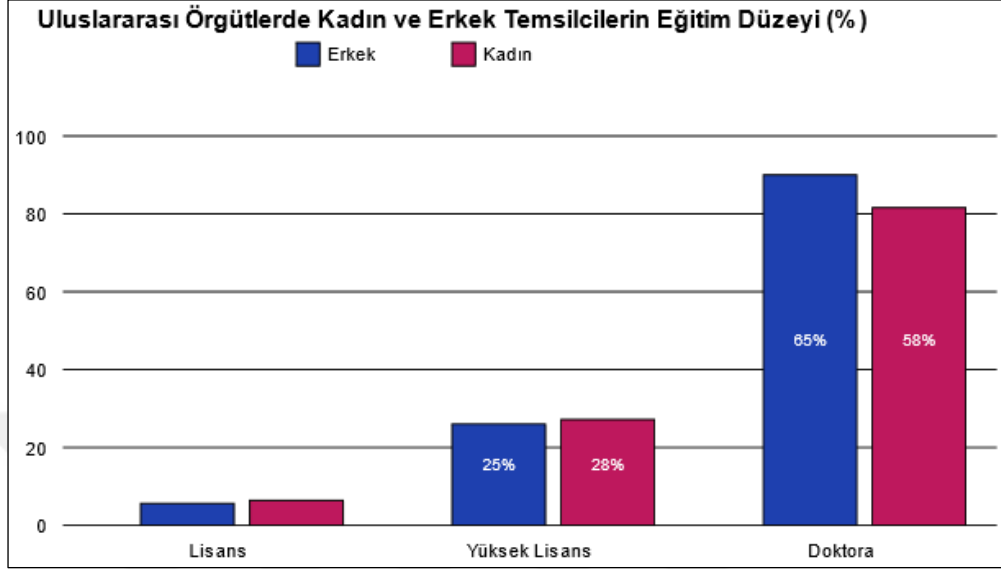
Bu tablo, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi ülkelerdeki kadın parti liderliği oranlarını ve bu ülkelerdeki önemli kadın liderleri karşılaştırmaktadır. Her bir ülkenin kadın parti liderliği oranı ile birlikte, ülkenin önde gelen kadın siyasi liderlerinin isimleri belirtilmektedir. Tabloya göre, Fransa ve Güney Kore gibi ülkelerde kadın parti liderliği oranları %10 ile %25 arasında değişmekte, bu da kadınların bu ülkelerde siyasi liderlik pozisyonlarına erişiminde bazı ilerlemeler kaydedildiğini göstermektedir. Ancak, Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde bu oranlar %10'un altında kalmakta, bu da kadınların siyasi liderlikteki temsillerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Örneğin, Fransa'da Marine Le Pen, önemli bir kadın lider olarak öne çıkarken, Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde önemli kadın liderlerin eksikliği dikkat çekmektedir. Güney Kore'de ise, Park Geun-hye eski bir önemli kadın lider olarak tablodaki yerini almıştır. Bu tablo, kadınların siyasi liderlik pozisyonlarına erişiminde ülkeler arasındaki büyük farklılıkları ve bu farklılıkların toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. Kadınların siyasi liderlikte daha fazla temsil edilmesi, demokratik süreçlerin daha kapsayıcı ve dengeli olmasını sağlayacaktır. Ancak tablo, birçok ülkede bu hedefe ulaşmanın hala zor olduğunu göstermektedir.

Parti liderliğindeki kadın oranlarını inceledikten sonra, bu pozisyonlara gelen kadınların eğitim düzeylerini erkek mevkidaşlarıyla karşılaştırmak, liderlik pozisyonlarına erişimde eğitimin rolünü anlamamıza yardımcı olacaktır.

4.4. Uluslararası Örgütlerde Kadın ve Erkek Temsilcilerin Eğitim Düzeyi Karşılaştırması

Grafik 5: Erkek ve Kadın Politikacıların Eğitim Düzeyi Karşılaştırması

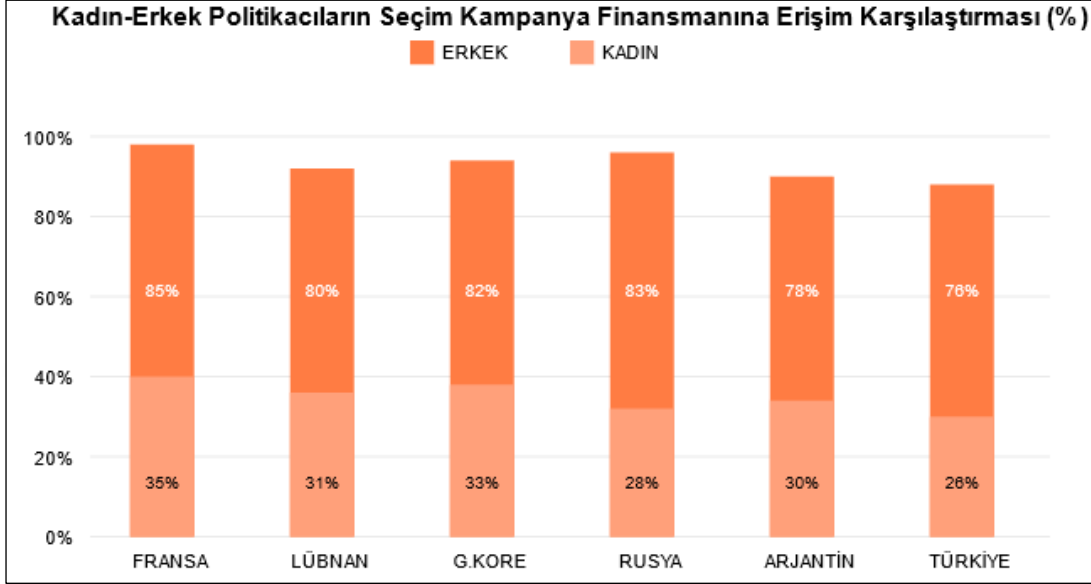

Kaynak: UN Women Global Gender Statistics Database (<https://data.ipu.org>), OECD Gender Data Portal (<https://www.oecd.org/gender/data/>) ve European Union Statistical Office'in 2024 yılı Eğitim ve Kurumsal Temsil İstatistikleri'nden derlenmiştir (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>) (Erişim Tarihi: 23.06. 2024).

Bu grafikte uluslararası örgütlerdeki kadın ve erkek temsilcilerin eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında önemli bulgular ortaya çıkmaktadır. Doktora derecesine sahip olma oranı erkeklerde %65, kadınlarda %58 olarak görülmektedir. Bu durum her iki cinsiyette de yüksek akademik niteliklerin ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Yüksek lisans düzeyinde kadınların oranı (%28) erkeklere (%25) göre biraz daha yüksektir. Benzer şekilde, lisans düzeyinde de kadınların oranı (%14) erkeklere (%10) göre daha yüksek seyretmektedir. Bu veriler, uluslararası örgütlerde görev yapan kadın temsilcilerin eğitim düzeylerinin erkeklerle benzer, hatta bazı kategorilerde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle lisans ve yüksek lisans seviyelerinde kadınların daha yüksek oranlara sahip olması, eğitim alanında cinsiyet eşitliğine doğru olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak, doktora seviyesinde görülen %7'lik fark, üst düzey akademik niteliklerde hala bir cinsiyet açığının varlığına işaret etmektedir. Bu bulgular, uluslararası örgütlerde cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların temsil düzeylerinin artırılması için eğitim düzeyinin tek başına belirleyici bir faktör olmadığını, kurumsal ve yapısal faktörlerin de önemli rol oynadığını göstermektedir.”

4.5. Kampanya Finansmanına Erişim

Grafik 6: Kadın-Erkek Politikacıların Seçim Kampanya Finansmanına Erişim Karşılaştırması

Kaynak: <https://www.idea.int/publications/catalogue/gender-targeted-public-funding-political-parties-comparative-analysis> <https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2024/09/five-actions-to-boost-womens-political-participation> (Erişim Tarihi: 25.06.24).

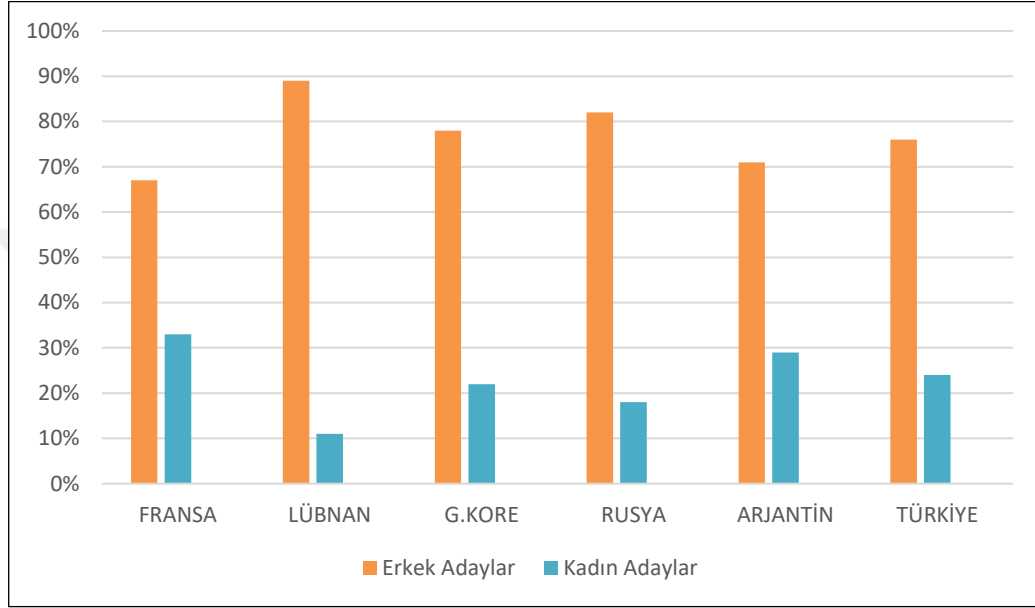
Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki erkek ve kadın politikacıların kampanya finansmanına erişim oranlarını karşılaştırmaktadır. Grafikte, erkek ve kadın politikacılar arasındaki finansman erişimi farkı gösterilmektedir. Grafikte görüldüğü gibi, erkek politikacılar, genel olarak kadın politikacılara göre kampanya finansmanına daha kolay erişim sağlamaktadırlar. Bu durum, kadınların siyasette karşılaştıkları önemli bir engeli ortaya koymaktadır. Özellikle Lübnan, Güney Kore ve Rusya gibi ülkelerde, kadınların kampanya finansmanına erişim oranları erkeklere kıyasla daha düşüktür. Bu finansman eksikliği, kadınların seçim kampanyalarını yeterince etkili bir şekilde yürütememelerine neden olmakta ve dolayısıyla siyasi arenada eşit şartlarda yarışmalarını zorlaştırmaktadır.

Bu grafik, kadınların siyasete katılımını desteklemek için finansal kaynaklara erişimlerinin ne kadar kritik olduğunu vurgulamaktadır. Cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikaların, kadınların sadece siyasi pozisyonlara erişimini değil, aynı zamanda bu pozisyonlarda etkili olmalarını sağlayacak kaynaklara da erişimini güvence altına alması gerekmektedir. Kampanya finansmanında cinsiyetler arası bu tür dengesizliklerin giderilmesi, kadınların siyasi arenada daha etkin ve eşit bir şekilde yer almasını destekleyecektir.

Kampanya finansmanındaki eşitsizlikler, kadınların siyasi görünürlüğünü de doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, kadın ve erkek politikacıların medyada yer alma oranlarını incelemek, temsiliyet sorununu farklı bir boyuttan ele almamızı sağlayacaktır.

4.6. Kadın-Erkek Politika Adaylarının Medyada Yer Alma Yüzdeleri

Grafik 7: Kadın- Erkek Politika Adaylarının Medyada Yer Alma Yüzdeleri Karşılaştırması

Kaynak: Reuters Institute. (2023). “Digital News Report 2023.” Oxford University. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023>(Erişim Tarihi:24.06.24).

GMMP. (2021). “Who Makes the News: 6th Global Media Monitoring Project.” <https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/10/GMMP2020.pdf> (Erişim Tarihi:24.06.24).¹¹

UN Women Lebanon. 2022 *Media Elections and Gender Monitor: Lebanon*. <https://lebanon.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/04/2022-media-elections-and-gender-monitor-lebanon> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki erkek ve kadın politika adaylarının medyada yer alma yüzdelerini karşılaştırmaktadır. Grafikte, erkek adayların medyada daha fazla yer aldığı, kadın adayların ise genellikle daha az temsil edildiği görülmektedir.

¹¹ Lübnan verisi GMMP 2020-21 raporundan alınmış olup, sadece basılı medya ve ana haber bültenlerini kapsamaktadır. Diğer ülkelerin verileri tüm medya kanallarını (basılı, görsel, dijital) içermektedir.

(Erişim Tarihi:24.06.24)

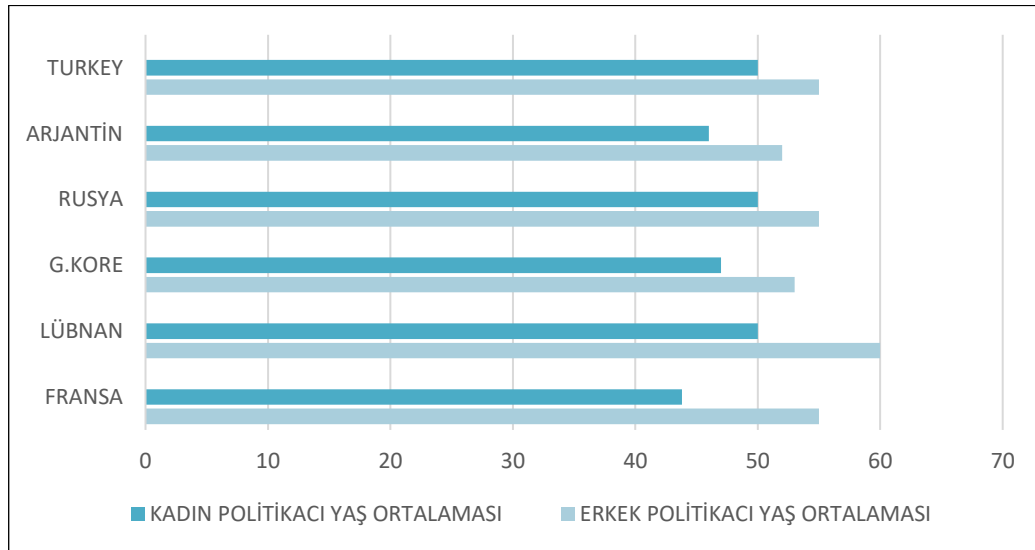
Grafikte görüldüğü gibi, incelenen tüm ülkelerde erkek politika adayları medyada daha fazla yer bulmaktadır. Bu durum, kadın adayların medyada görünürlüklerinin sınırlı olduğunu ve bu görünürlük eksikliğinin onların seçim kampanyalarını olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Özellikle Lübnan, Rusya ve Güney Kore gibi ülkelerde, kadın adayların medyada yer alma oranı oldukça düşüktür; bu da kadınların politik arenada seslerini duyurmakta karşılaştıkları önemli bir engeli ortaya koymaktadır.

Medyanın, kamuoyu oluşturma ve adayların seçmenler üzerinde bıraktıkları izlenimi şekillendirme gücü göz önünde bulundurulduğunda, kadın adayların bu alandaki eksik temsili, siyasi katılımlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu grafik, cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla sadece siyasi yapılar içinde değil, aynı zamanda medya ve kamuoyu alanında da köklü değişikliklerin gerekli olduğunu göstermektedir. Kadın adayların medyada daha fazla yer alabilmesi, onların seçim kampanyalarında daha başarılı olabilmeleri ve siyasi temsiliyetlerinin artırılabilmesi için kritik öneme sahiptir.

Medyadaki temsil oranlarının incelenmesi, siyasi alandaki cinsiyet eşitsizliğinin görünür yüzünü ortaya koyarken, bu temsilin niteliğini daha iyi anlamak için politikacıların yaş ortalamalarına bakmak faydalı olacaktır. Yaş faktörü, siyasi kariyerlerin gelişiminde ve sürdürülebilirliğinde önemli bir rol oynamaktadır.

4.7. Politikacıların Ortalama Yaşları

Grafik 8: Ülkelerin Kadın-Erkek Politikacılarının Yaş Ortalaması Karşılaştırması

Kaynak: https://data.ipu.org/women-ranking/?date_year=2025&date_month=01 (Erişim Tarihi: 26.06.24).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki erkek ve kadın politikacıların yaş ortalamalarını karşılaştırmaktadır. Grafikte, kadın ve erkek politikacılar arasındaki yaş farkları ülke bazında gösterilmektedir.

Grafikte görüldüğü gibi, birçok ülkede erkek politikacıların yaş ortalamaları kadın politikacılara göre biraz daha yüksektir. Özellikle Lübnan ve Fransa'da bu fark belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu durum, kadınların genellikle siyasi kariyerlerine erkeklerden daha genç yaşta başladığını veya daha genç yaşta önemli pozisyonlara geldiğini gösterebilir. Ancak bu, aynı zamanda kadınların politikada daha kısa sürelerle yer aldığına veya politik kariyerlerinin erkeklerinki kadar uzun olmadığına da işaret edebilir.

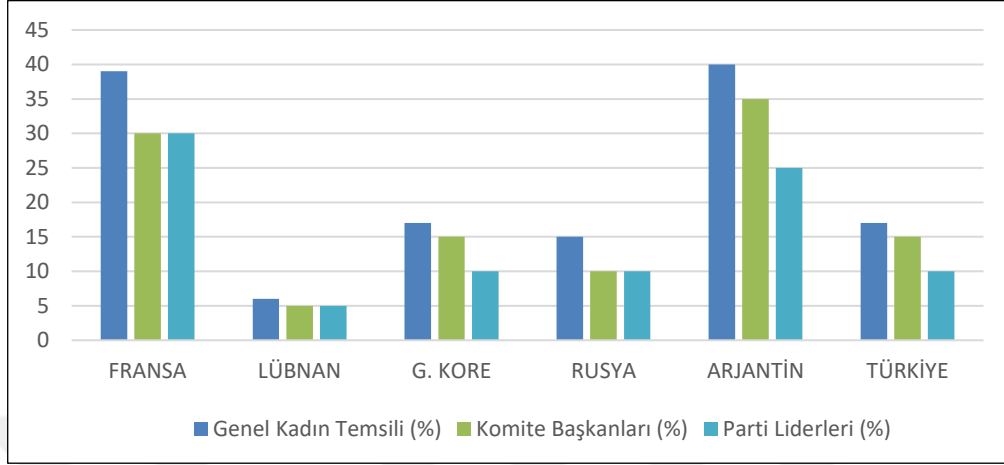
Öte yandan, Türkiye, Rusya ve Güney Kore gibi ülkelerde kadın ve erkek politikacılar arasındaki yaş ortalamaları daha dengeli bir dağılım göstermektedir. Bu, bu ülkelerde kadınların ve erkeklerin benzer yaş gruplarında politika yapmaya başladığını veya kariyerlerinin benzer aşamalarında olduklarını gösterebilir. Ancak genel olarak, kadınların siyasi arenada yer almasının ve etkin roller üstlenmesinin önünde yaşla ilgili faktörlerin etkili olup olmadığına dair daha derinlemesine analizler gerekmektedir.

Bu grafik, kadın ve erkek politikacıların yaş ortalamalarını karşılaştırarak, kadınların politikada daha genç yaşta mı yoksa daha ileri yaşlarda mı temsil edildiklerine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Yaş farklarının yanı sıra, bu farkların nedenleri ve etkileri üzerine yapılacak daha fazla araştırma, kadınların siyasetteki rollerini ve sürekliliğini anlamak için kritik öneme sahiptir.

Yaş ortalamalarının analizi, kadınların siyasi kariyerlerinin zamansal boyutunu gösterirken, bu kariyerlerin niteliksel boyutunu anlamak için komite başkanlıkları ve parti liderlik pozisyonlarındaki dağılımı incelemek önemlidir. Bu pozisyonlar, gerçek karar alma gücünün dağılımını yansıtmaları açısından kritik öneme sahiptir.

4.8. Ülkelerin Kadın Komite Başkan ve Parti Liderlik Oran Dağılımları

Grafik 9: Ülkelerin Kadın Komite Başkanlık ve Parti Liderliği Oranlarının Karşılaştırması

Kaynak: <https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/vos-deputes>
<https://www.lp.gov.lb/ViewContentRecords?id=92#>
<https://korea.assembly.go.kr:447/portalEn/assm/crntComm/crntCommList.do?menuNo=1500096>
<http://duma.gov.ru/duma/commissions/>
<https://www.hcdn.gob.ar/>
<https://www.tbmm.gov.tr/ih-tis-komisy-on-lari/liste> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki kadın politikacıların genel temsil oranlarını, komite başkanlıkları ve parti liderlikleri oranları ile karşılaştırmaktadır. Grafikte, kadınların genel temsilleri ile liderlik pozisyonlarına erişimleri arasındaki farklar ortaya konmaktadır.

Grafikte görüldüğü gibi, genel kadın temsili oranları ile kadınların komite başkanlıkları ve parti liderliklerindeki oranları arasında önemli farklar bulunmaktadır. Örneğin, Fransa ve Arjantin'de genel kadın temsili oranları oldukça yüksekken, bu kadınların liderlik pozisyonlarına erişimi daha sınırlı kalmaktadır. Bu durum, kadınların sayısal olarak politikada temsil edilmelerinin yanı sıra, karar alma pozisyonlarına erişimlerinin de önemli bir zorluk oluşturduğunu göstermektedir.

Özellikle Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde, kadınların komite başkanlıkları ve parti liderliklerindeki temsil oranları çok düşük düzeylerde kalmaktadır. Bu, kadınların sadece mecliste değil, aynı zamanda etkili liderlik rollerinde de yeterince yer alamadığını ve bu ülkelerde kadınların siyasetteki rolünün büyük ölçüde sınırlı olduğunu göstermektedir.

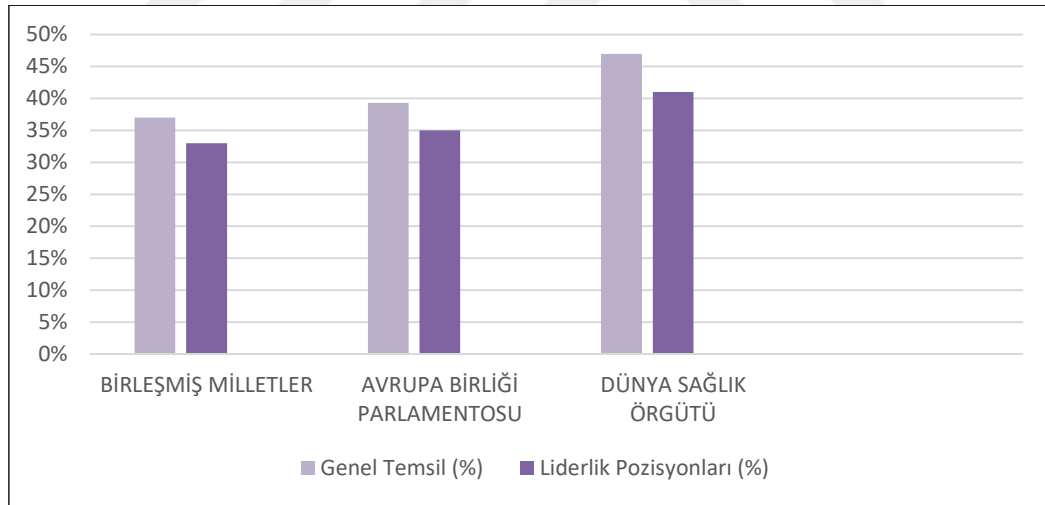
Güney Kore'de ise, kadınların komite başkanlıkları ve parti liderliklerindeki oranları, genel temsiliyet oranlarına kıyasla daha düşük olmakla birlikte, diğer bazı ülkelerdeki duruma göre daha dengelidir. Bu, Güney Kore'de kadınların liderlik pozisyonlarına erişiminde bazı ilerlemeler kaydedildiğini gösterebilir.

Bu grafik, kadınların siyasetteki liderlik pozisyonlarına erişiminde karşılaştıkları zorlukları ortaya koymakta ve bu pozisyonların cinsiyet eşitliği için ne kadar kritik olduğunu vurgulamaktadır. Kadınların karar alma süreçlerine daha fazla katılım sağlayabilmesi için, sadece meclisteki temsil oranlarının artırılması yeterli olmayıp, aynı zamanda bu temsilin niteliksel olarak da desteklenmesi gerekmektedir.

Ulusal düzeydeki liderlik pozisyonlarının incelenmesinden sonra, uluslararası örgütlerdeki kadın temsili analiz etmek, konuyu küresel bir perspektife taşımamızı sağlayacaktır. Bu analiz, cinsiyet eşitsizliğinin ulusal sınırları aşan yapısal bir sorun olduğunu göstermektedir.

4.9. Uluslararası Siyasi Örgütlerde Kadın Temsili

Grafik 10: Uluslararası Örgütlerde Kadın Temsili

Kaynak: <https://www.un.org/gender/data/> (Erişim Tarihi: 26.06.24)

<https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20190226STO28804/women-in-the-european-parliament-infographics> (Erişim Tarihi: 26.06.24)

<https://www.who.int/teams/gender-equity-and-human-rights> (Erişim Tarihi: 26.06.24).

Bu grafik, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği Parlamentosu ve Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası örgütlerdeki kadınların genel temsil oranları ile liderlik pozisyonlarındaki temsil

oranlarını karşılaştırmaktadır. Grafikte, kadınların uluslararası örgütlerdeki varlıkları ile liderlik pozisyonlarına erişimleri arasındaki farklar gösterilmektedir.

Grafikte görüldüğü gibi, kadınların uluslararası örgütlerde genel temsil oranları belirli bir seviyede olsa da, liderlik pozisyonlarına gelme oranları genellikle daha düşük kalmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler'de kadınların genel temsili %35 civarındayken, liderlik pozisyonlarında bu oran %30'un altına düşmektedir. Benzer şekilde, Avrupa Birliği Parlamentosu ve Dünya Sağlık Örgütü'nde de kadınların genel temsili ile liderlik pozisyonlarındaki temsilleri arasında bir fark gözlenmektedir.

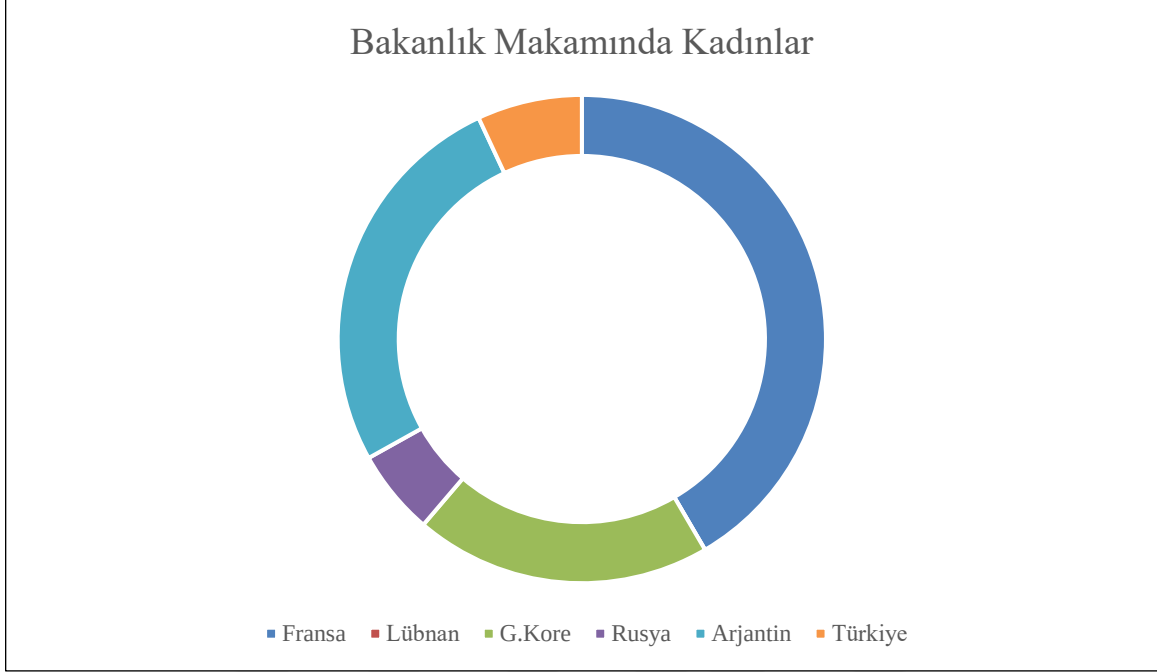
Bu durum, kadınların uluslararası düzeyde önemli karar alma pozisyonlarına erişimlerinin sınırlı olduğunu ve bu örgütlerde de cinsiyet eşitliğinin tam anlamıyla sağlanamadığını göstermektedir. Kadınların liderlik pozisyonlarına erişimindeki bu dengesizlik, uluslararası politikada ve küresel yönetişimde cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda atılması gereken daha fazla adım olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu grafik, kadınların uluslararası örgütlerdeki varlıklarını artırmanın yanı sıra, onların liderlik pozisyonlarına da eşit erişim sağlamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Cinsiyet eşitliği sadece temsil oranları ile değil, aynı zamanda kadınların karar alma süreçlerinde etkin roller üstlenmeleri ile de sağlanmalıdır.

Uluslararası örgütlerdeki kadın temsiliinin ardından, ulusal düzeyde en üst karar alma mekanizmalarından biri olan bakanlık makamlarındaki kadın temsiliini incelemek, yerel ve küresel düzeyler arasındaki bağlantıyı kurmamıza yardımcı olacaktır.

4.10. Bakanlık Makamında Kadınlar

Grafik 11: Ülkelerin Bakanlık Makamında Kadınlar Karşılaştırması

Kaynak: UN Women. *Women in Politics 2023*.

<https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-07/women-in-politics-2023-tr.pdf#:~:text=%C3%9Ckler,%201%20Ocak%202023%20itibar%C4%B1yla%20bakanl%C4%B1k%20makam%C4%B1ndaki%20kad%C4%B1nlar%C4%B1n%20oran%C4%B1na%20g%C3%B6re> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki bakanlık makamlarında görev yapan kadınların oranlarını karşılaştırmaktadır. Her bir renk, farklı bir ülkeyi temsil ederken, grafikte ülkeler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler görsel olarak sunulmaktadır. Grafikte görüldüğü gibi, Fransa ve Arjantin gibi ülkelerde bakanlık makamlarındaki kadın oranları diğer ülkelere kıyasla daha yüksektir. Bu durum, bu ülkelerin cinsiyet eşitliğini teşvik eden politikalar ve kültürel normlarla daha ileri düzeyde olduğunu gösterebilir. Öte yandan, Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde kadınların bakanlık pozisyonlarında temsil oranları oldukça düşüktür, bu da kadınların en yüksek karar alma süreçlerine erişiminde hala büyük engellerle karşılaştıklarını ortaya koymaktadır.

Bu grafik, bakanlık makamlarında kadınların temsilinin ülkeden ülkeye ne kadar değişiklik gösterebileceğini ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında her ülkenin farklı bir ilerleme kaydettiğini göstermektedir. Bakanlık gibi üst düzey pozisyonlarda kadınların daha fazla yer alması, sadece

sayısal temsiliyetin değil, aynı zamanda niteliksel temsiliyetin de önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadınların en üst düzey karar alma süreçlerinde yer alabilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada kritik bir adımdır.

Uluslararası örgütlerdeki kadın temsiliinin ardından, ulusal düzeyde en üst karar alma mekanizmalarından biri olan bakanlık makamlarındaki kadın temsiliini incelemek, yerel ve küresel düzeyler arasındaki bağlantıyı kurmamıza yardımcı olacaktır.

Tablo11: Ülkelerin Toplam Bakan Sayısı ve Kadın Bakan Sayıları Karşılaştırması

Ülkeler	Kadın Bakan Sayısı	Toplam Bakan Sayısı
Fransa	6	17
Lübnan	0	21
Güney Kore	3	18
Rusya	1	21
Arjantin	4	18
Türkiye	1	17

Kaynak: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-07/women-in-politics-2023-tr.pdf#:~:text=%C3%9C%20Ülkeler,%201%20Ocak%202023%20itibar%C4%B1yla%20bakanl%C4%B1k%20makam%C4%B1ndaki%20kad%C4%B1nlar%C4%B1n%20oran%C4%B1na%20g%C3%B6re> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

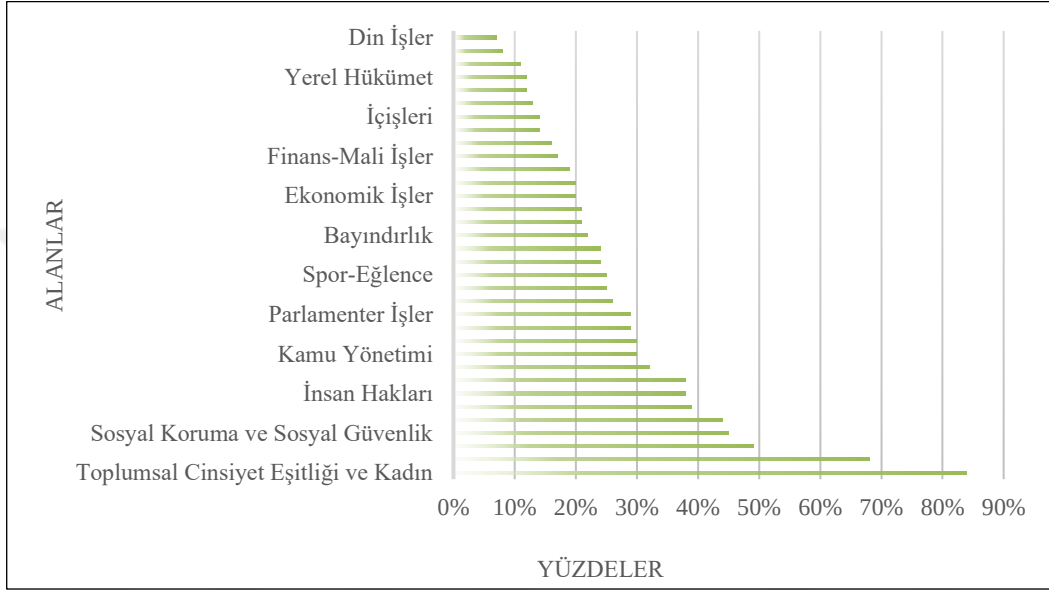
Bu tablo, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi ülkelerdeki kadın bakanların sayısını ve toplam bakan sayısını karşılaştırmaktadır. Tabloda, her ülkenin kabinesindeki kadın bakanların sayısının, toplam bakan sayısına oranı gösterilmektedir. Tabloya göre, Fransa ve Arjantin gibi ülkelerde kadın bakanların sayısı diğer ülkelere kıyasla daha yüksektir. Fransa'da 6 kadın bakan varken, Arjantin'de bu sayı 4'tür. Bu, bu ülkelerdeki cinsiyet eşitliği politikalarının etkili bir şekilde uygulandığını ve kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarında daha fazla yer bulduğunu göstermektedir.

Öte yandan, Lübnan'da hiç kadın bakanın bulunmaması, bu ülkede kadınların siyasi temsilde ne kadar geri planda kaldığını gözler önüne sermektedir. Benzer şekilde, Rusya ve Türkiye'de de sadece 1 kadın bakan bulunmaktadır, bu da bu ülkelerde kadınların karar alma süreçlerindeki rollerinin oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tablo, kadınların siyasi karar alma pozisyonlarında ne kadar temsil edildiğini ve bu temsiliyetin ülkeden ülkeye nasıl değiştiğini göstermektedir. Kadınların bakanlık pozisyonlarında daha fazla yer alması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemli bir adımdır. Ancak tabloda görüldüğü gibi, birçok ülkede kadınların bu tür pozisyonlarda yer alması hala sınırlı kalmaktadır.

Bakanlık makamlarındaki sayısal temsili inceledikten sonra, bu temsilin niteliksel boyutunu anlamak için kadın bakanların hangi alanlarda görev aldığını incelemek önemlidir. Bu analiz, cinsiyet rollerinin bakanlık dağılımlarına nasıl yansıdığını göstermektedir.

4.11. Kadın Bakanların Çalıştığı Alanlar

Grafik 12: Kadın Bakanların Çalıştığı Alanlar

Kaynak: UN Women. *Women in Politics 2023*. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-07/women-in-politics-2023-tr.pdf#:~:text=%C3%9Ckler,%201%20Ocak%202023%20itibar%C4%B1yla%20bakanl%C4%B1k%20makam%C4%B1ndaki%20kad%C4%B1nlar%C4%B1n%20oran%C4%B1na%20g%C3%B6re> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, kadın bakanların hangi alanlarda görev aldığını yüzdelik dilimler halinde göstermektedir. Grafikte, kadın bakanların en fazla görev aldığı alanlar ile en az görev aldığı alanlar karşılaştırılmaktadır. Grafikte görüldüğü gibi, kadın bakanlar genellikle “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın”, “Sosyal Kapsayıcılık ve Gelişme”, “Yerli ve Azınlık İşleri” gibi alanlarda daha fazla görev almaktadırlar. Bu alanlar, geleneksel olarak “yumuşak” veya sosyal politika olarak kabul edilen konulardır. Bu durum, kadınların genellikle sosyal ve toplumsal konularda görev almalarının beklendiğini ve bu alanlarda liderlik yapmalarının daha kabul edilebilir görüldüğünü göstermektedir.

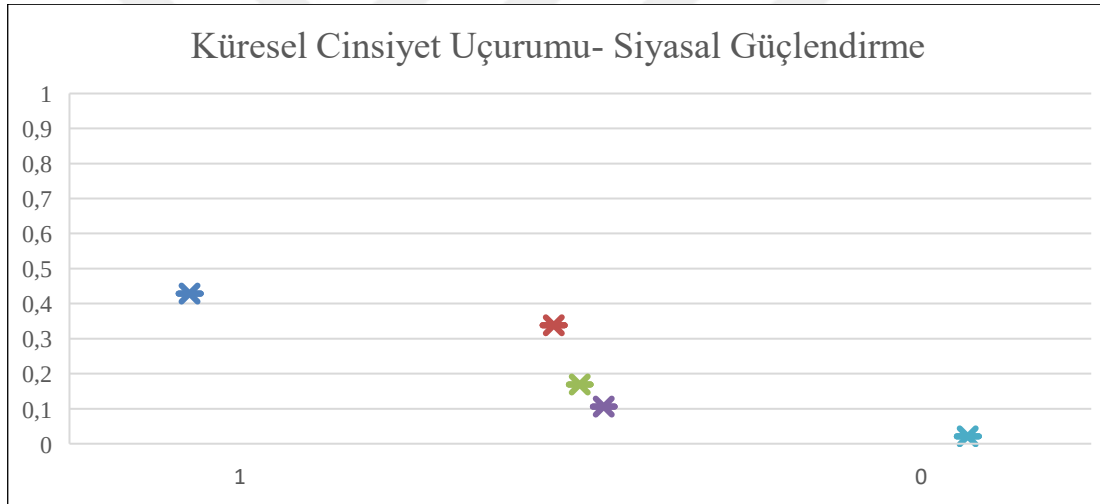
Öte yandan, “Ulaştırma”, “Yerel Hükümet”, “Tarım-Gıda” gibi daha teknik veya ekonomik alanlarda kadın bakanların temsili oldukça düşüktür. Bu durum, bu alanların geleneksel olarak erkekler tarafından domine edildiğini ve kadınların bu tür alanlarda liderlik yapmalarının daha az yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafikteki veriler, kadınların bakanlık pozisyonlarına atandıkları alanların genellikle toplumsal cinsiyet rolleriyle örtüştüğünü ve bu rollerin kadınların politikadaki etkinliklerini sınırladığını göstermektedir. Bu durum, kadınların sadece sayısal temsiliyetinin değil, aynı zamanda niteliksel temsiliyetinin de önemini vurgulamaktadır. Kadınların daha geniş bir yelpazede, özellikle teknik ve ekonomik karar alma süreçlerinde yer almaları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir.

Kadın bakanların görev alanlarının dağılımı, siyasi alandaki cinsiyet temelli iş bölümünü gösterirken, bu durumun küresel cinsiyet uçurumuna nasıl yansıdığını incelemek, sorunun yapısal boyutunu daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

4.12. Küresel Cinsiyet Uçurumu

Grafik 13: Ülkelerin Küresel Cinsiyet Uçurumu- Siyasi Güçlendirme Karşılaştırması

Kaynak: World Economic Forum. *Global Gender Gap Report 2023*. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2023/in-full/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

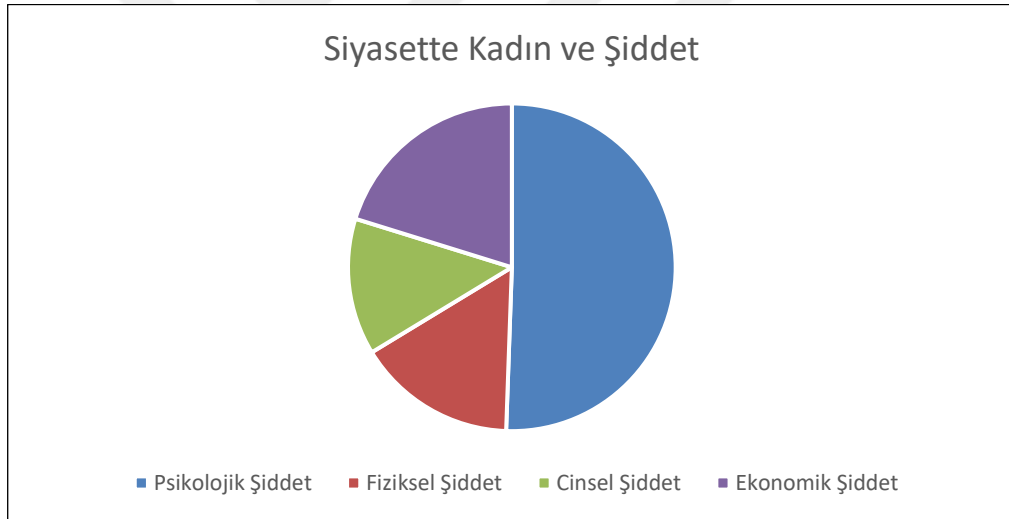
Bu grafik, küresel cinsiyet uçurumunun siyasal güçlendirme boyutunu farklı ülkeler arasında karşılaştırmaktadır. Her bir işaret, belirli bir ülkenin bu konuda nerede durduğunu göstermektedir. Grafikte yer alan eksenler, cinsiyet uçurumunun ve siyasal güçlendirmenin ölçüldüğü değerleri temsil etmektedir. Grafikte görüldüğü gibi, ülkeler arasındaki siyasal güçlendirme açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ülkeler, cinsiyet uçurumunu kapatma konusunda farklı seviyelerde yer almakta ve bu durum siyasal güçlendirme açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Grafikteki dağılım, bazı ülkelerin cinsiyet eşitliği konusunda daha ileri bir seviyede olduğunu, bazı ülkelerde ise bu eşitliğin sağlanmasında hala ciddi sorunlar bulunduğunu göstermektedir.

Bu tür veriler, siyasal güçlendirmenin, cinsiyet uçurumunu kapatmada ne kadar etkili bir araç olduğunu ve her ülkenin bu konuda farklı bir yol izlediğini ortaya koymaktadır. Grafikte, siyasal güçlendirmenin yüksek olduğu ülkeler ile cinsiyet uçurumunu kapatma konusunda daha başarılı olan ülkeler arasında doğrudan bir ilişki olup olmadığı sorgulanabilir. Ancak, genel olarak bakıldığında, bu grafik, cinsiyet eşitliği ve siyasal katılımın küresel düzeyde ne kadar kritik olduğunu ve ülkeler arasındaki farklılıkların nedenlerini daha iyi anlamak için derinlemesine analizler gerektiğini göstermektedir.

Küresel cinsiyet uçurumu verileri, kadınların siyasi alandaki dezavantajlı konumunu gösterirken, bu dezavantajın en ciddi yansımalarından biri olan siyasette kadına yönelik şiddet konusunu incelemek, sorunun derinliğini daha iyi kavramamızı sağlayacaktır.

4.13. Siyasette Kadın ve Kadına Şiddet

Grafik 14: Siyasette Kadına Şiddet

Kaynak: Inter-Parliamentary Union. *Sexism, Harassment and Violence Against Women Parliamentarians*. <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

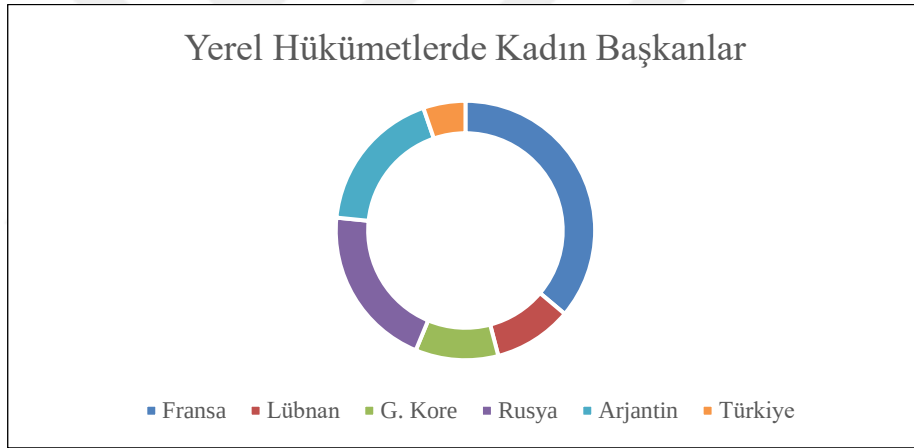
Bu grafik, siyasette kadınların karşılaştığı şiddet türlerini yüzdelik dilimlerde göstermektedir. Grafikte, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet gibi farklı şiddet türlerinin oranları yer almaktadır. Grafikte görüldüğü gibi, siyaset arenasında kadınların en fazla maruz kaldığı şiddet türü psikolojik şiddettir. Bu, kadınların siyasi arenada karşılaştıkları baskı, zorbalık, tehdit ve manevi baskılar gibi çeşitli psikolojik tacizlerin yaygın olduğunu göstermektedir. Psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet ve fiziksel şiddet takip etmektedir.

Kadınların siyasette karşılaştıkları şiddet türlerinin dağılımı, onların politikada karşılaştıkları zorlukların sadece fiziksel olmadığını, aynı zamanda cinsiyet temelli ayrımcılık ve baskılarla da karşı karşıya olduklarını göstermektedir. Cinsel ve ekonomik şiddet, kadınların politik arenada etkin roller üstlenmelerini sınırlandıran önemli engeller arasında yer almaktadır. Ekonomik şiddet, kadınların finansal kaynaklara erişimini engelleyerek onların siyasi kariyerlerinde ilerlemelerini zorlaştırırken, cinsel şiddet, kadınların güvenliklerini ve itibarlarını tehdit etmektedir.

Siyasette kadına yönelik şiddetin farklı boyutlarını inceledikten sonra, yerel düzeydeki kadın temsili analiz etmek, sorunun farklı yönetim kademelerindeki yansımalarını görmemizi sağlayacaktır. Bu bağlamda, yerel yönetimlerdeki kadın başkanların oranı önemli bir gösterge niteliğindedir.

4.14. Yerel Hükümetlerde Kadın Başkanlar

Grafik 15: Yerel Hükümette Kadın Temsili- Başkanlar

Kaynak: UN Women. Local Governance and Women. <https://localgov.unwomen.org/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

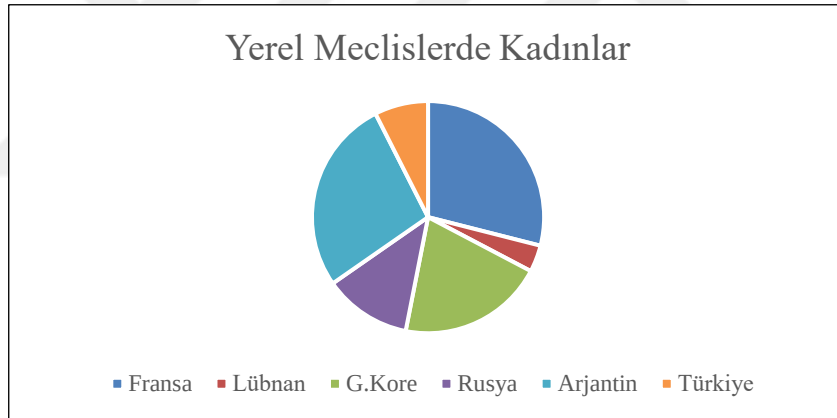
Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki yerel hükümetlerde kadın başkanların oranlarını karşılaştırmaktadır. Her bir renk, farklı bir ülkeyi temsil ederken, bu ülkelerdeki kadın liderlerin yerel yönetimlerde ne kadar temsil edildiğini görsel olarak sunmaktadır. Grafikte görüldüğü gibi, kadın başkanların yerel hükümetlerdeki temsili, ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Fransa ve Arjantin gibi ülkelerde kadın başkanların yerel yönetimlerdeki temsili diğer ülkelere kıyasla daha yüksekken, Lübnan ve Güney Kore gibi ülkelerde bu oran oldukça düşüktür. Bu durum, kadınların yerel yönetimlerde liderlik pozisyonlarına erişimlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin kritik bir alanı olduğunu göstermektedir.

Özellikle Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde, kadınların yerel yönetimlerde liderlik yapma fırsatlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sınırlı temsil, yerel düzeyde cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanmasında zorluklar yaratabilir ve bu durum, kadınların toplumsal karar alma süreçlerine daha fazla katılım sağlamalarının önündeki engellerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu grafik, yerel yönetimlerde kadınların liderlik pozisyonlarına erişiminin ülkeler arasında büyük farklılıklar gösterdiğini ve bu farklılıkların yerel düzeydeki cinsiyet eşitliği politikalarının başarısı üzerinde doğrudan bir etkisi olabileceğini vurgulamaktadır. Kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmesi, cinsiyet eşitliği açısından sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda yerel düzeyde de kritik öneme sahiptir.

Yerel yönetimlerdeki kadın başkanların oranlarını inceledikten sonra, yerel meclislerdeki kadın temsiliyi analiz etmek, yerel düzeydeki temsiliyet sorununu daha kapsamlı anlamamızı sağlayacaktır.

4.14. Yerel Meclislerde Kadınlar

Grafik 16: Ülkelerin Yerel Meclislerde Kadın Temsili Karşılaştırması

Kaynak: UN Women. Local Governance and Women. <https://localgov.unwomen.org/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki yerel meclislerde kadınların temsil oranlarını karşılaştırmaktadır. Her bir renk, farklı bir ülkeyi temsil ederken, bu ülkelerdeki kadın temsiliinin yerel düzeyde nasıl dağıldığını görsel olarak sunmaktadır. Grafikte görüldüğü gibi, kadınların yerel meclislerdeki temsili ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Fransa ve Güney Kore gibi ülkelerde kadınların yerel meclislerdeki temsili diğer ülkelere kıyasla daha yüksekken, Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde bu oran oldukça düşüktür. Bu durum, kadınların yerel düzeydeki siyasi temsiliyetlerinin ulusal düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de önemli zorluklarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

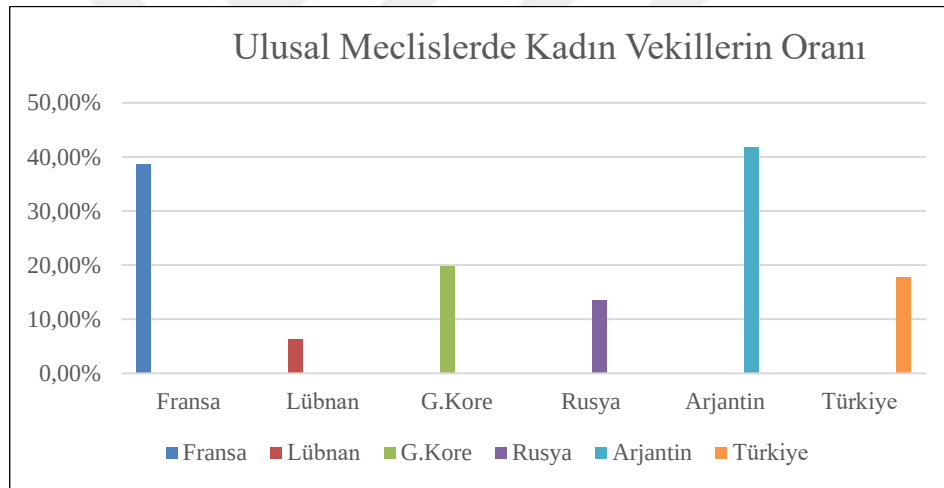
Yerel meclislerde kadınların temsili, toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokratik katılım açısından büyük önem taşımaktadır. Kadınların yerel düzeyde karar alma süreçlerine dahil olmaları, toplumsal

cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmakta ve yerel yönetimlerin daha kapsayıcı ve temsil gücü yüksek olmasını sağlamaktadır. Ancak bu grafik, birçok ülkede kadınların yerel düzeyde hala yeterince temsil edilmediğini ve bu durumun cinsiyet eşitliği mücadelesinde ele alınması gereken önemli bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Bu grafik, kadınların yerel meclislerdeki temsil oranlarının artırılmasının gerekliliğini vurgulamakta ve bu alanda daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini göstermektedir. Kadınların yerel yönetimlerde daha aktif rol alması, sadece yerel düzeyde değil, genel olarak siyasi sistemde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli bir adım olacaktır.

Yerel meclislerdeki kadın temsiliyetinin ardından, ulusal meclislerdeki durumu incelemek, farklı yönetim düzeylerindeki temsiliyet örüntülerini karşılaştırmamıza olanak tanıyacaktır.

4.14. Ulusal Meclislerde Kadın Vekillerin Oranı

Grafik 17: Ülkelerin Ulusal Meclislerinde Kadın Temsili Karşılaştırması

Kaynak: Assemblée Nationale. Site Officiel de l'Assemblée Nationale. <https://www.assemblee-nationale.fr/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Lebanese Parliament. Official Website of the Lebanese Parliament. <http://www.lp.gov.lb/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Korean National Assembly. National Assembly of the Republic of Korea. <https://korea.assembly.go.kr:447/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Russian State Duma. Official Website of the State Duma of the Russian Federation. <http://www.duma.gov.ru/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Argentine National Congress. Congreso de la Nación Argentina. <https://www.congreso.gob.ar/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Türkiye Büyük Millet Meclisi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Resmi İnternet Sitesi. <http://www.tbmm.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu grafik, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye'deki ulusal meclislerde kadın vekillerin oranlarını karşılaştırmaktadır. Her bir ülkenin ulusal meclisindeki kadın temsil oranları, cinsiyet eşitliği bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Grafikte görüldüğü gibi, kadınların ulusal meclislerdeki temsili ülkeden ülkeye büyük farklılıklar göstermektedir. Arjantin ve Fransa, kadın vekillerin en yüksek oranlara sahip olduğu ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Bu iki ülkede kadın vekillerin oranı %35'in üzerindedir, bu da cinsiyet eşitliği konusunda nispeten daha ileri düzeyde olduklarını göstermektedir.

Öte yandan, Lübnan ve Rusya gibi ülkelerde kadın vekillerin oranı oldukça düşüktür. Özellikle Lübnan'da bu oran %5'in altında kalmakta, bu da ülkedeki kadınların siyasal temsilde karşılaştıkları ciddi zorlukları gözler önüne sermektedir. Güney Kore ve Türkiye ise kadın temsilde orta düzeyde yer almakta, ancak bu oranlar yine de cinsiyet eşitliği hedeflerine ulaşmak için yeterli değildir. Bu grafik, ulusal meclislerde kadınların temsiliyetinin ülkeler arasında ne kadar değişken olduğunu ve cinsiyet eşitliği mücadelesinde her ülkenin farklı bir aşamada bulunduğunu göstermektedir. Kadınların ulusal meclislerde daha fazla temsil edilmesi, demokratik süreçlerin daha kapsayıcı olmasını sağlamakta ve toplumsal cinsiyet eşitliği için önemli bir adım teşkil etmektedir. Ancak grafikte görülen veriler, birçok ülkede kadınların siyasette eşit temsiliyetinin hala sağlanmadığını ve bu alanda daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Buraya kadar incelenen tüm verileri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek ve ülkelerin siyasi yapılarının kadın temsiline etkisini daha net görebilmek için, karşılaştırmalı bir genel görünüme ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, aşağıdaki tablo incelenen ülkelerin temel siyasi yapılarını ve kadın temsili açısından mevcut durumlarını özetlemektedir.

4.15. Karşılaştırmalı Görünüm

Tablo 11: Ülkelerin Karşılaştırmalı Görünümü

Ülkeler	Fransa	Lübnan	G. Kore	Rusya	Arjantin	Türkiye
Parlamento yapısı	Çift Kamaralı	Tek Kamaralı	Tek Kamaralı	Çift Kamaralı	Çift Kamaralı	Tek Kamaralı
Seçim sistemi	Çoğunluk Sistemi	Orantılı Temsil	Karma Sistem	Karma Sistem	Orantılı Temsil	Orantılı Temsil
Seçim sistemi (alt tip)	İki Turlu Sistem	Açık Liste	Çoğunluk Kapalı Liste Nispi Temsil	Kapalı Liste	Kapalı Liste	Kapalı Liste
Kota karşılandı	Hayır	Kota Yok	Hayır	KOTA YOK	HAYIR	KOTA YOK

Kaynak: Gender Quota Database. Country Comparison of Gender Quotas. <https://genderquota.org/country-comparison> (Erişim Tarihi: 26 Haziran 2024).

Bu tablo, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi ülkelerdeki parlamento yapısı, seçim sistemi ve kadın temsili için uygulanan kotaların durumu hakkında bilgi vermektedir. Tabloda, her ülkenin parlamento yapısı (tek kamaralı veya çift kamaralı), kullanılan seçim sistemi (çoğunluk sistemi, orantılı temsil veya karma sistem) ve bu seçim sistemlerinin alt türleri ile kadın temsili için belirlenen kotaların karşılanıp karşılanmadığı gösterilmektedir.

Parlamento Yapısı: Fransa, Rusya ve Arjantin çift kamaralı bir parlamento sistemine sahipken, Lübnan, Güney Kore ve Türkiye tek kamaralı bir yapıya sahiptir. Çift kamaralı sistemler genellikle daha karmaşık karar alma süreçlerine sahip olabilirken, tek kamaralı sistemler daha doğrudan bir temsil yapısına sahiptir.

Seçim Sistemi: Fransa çoğunluk sistemi ile yönetilirken, Lübnan, Arjantin ve Türkiye orantılı temsil sistemini kullanmaktadır. Güney Kore ve Rusya ise karma bir seçim sistemine sahiptir. Karma sistemler, çoğunluk sistemi ile orantılı temsili birleştirerek daha dengeli bir temsil sağlamayı hedefler.

Seçim Sistemi (Alt Tip): Fransa'nın iki türlü sistemi, Lübnan'ın açık liste sistemi ve Arjantin ile Türkiye'nin kapalı liste sistemi, her ülkenin seçim sisteminin nasıl işlediğine dair daha fazla ayrıntı sunar. Güney Kore'de ise önce-sonra ve kapalı liste nispi temsil uygulanırken, Rusya'da kapalı liste sistemi kullanılmaktadır.

Kota Karşılandı: Kadın temsili için belirlenen kotaların durumu incelendiğinde, Fransa, Güney Kore ve Arjantin'de kotanın karşılanmadığı, Lübnan, Rusya ve Türkiye'de ise bir kota uygulamasının olmadığı görülmektedir. Bu, kadınların siyasi temsili artırılması amacıyla uygulanan kotaların bazı ülkelerde etkin bir şekilde uygulanmadığını göstermektedir.

Tabloda yer alan veriler, Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi sosyo-politik olarak farklı ülkelerde kadınların siyasi temsili açısından önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Tezinizin amacı, bu ülkelerde kadınların siyasi temsillerini karşılaştırmak ve bu temsilin sistemik zorluklarla nasıl sınırlandırıldığını göstermektir. Tabloda görüldüğü gibi, parlamentoların yapısı ve seçim sistemleri, kadınların siyasi temsili üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çift kamaralı sistemler genellikle daha karmaşık karar alma süreçleri içerirken, tek kamaralı sistemler daha doğrudan bir temsil sunar. Ancak, bu yapıların kadın temsili üzerindeki etkisi doğrudan değil, bu yapıların işleyiş şekline ve içlerindeki güç dengelerine bağlıdır.

Seçim sistemleri de kadınların temsiliyi şekillendiren kritik bir faktördür. Çoğunluk sistemleri, genellikle cinsiyet eşitliği konusunda daha az avantaj sağlarken, orantılı temsil sistemleri kadınların parlamentolara daha fazla katılım sağlamalarına olanak tanır. Buna rağmen, karma sistemler bu iki

sistemi birleştirerek teorik olarak daha dengeli bir temsil sunabilir, ancak bu sistemlerde de kadınların temsili yine de yetersiz kalmaktadır.

Tablonun dikkat çeken bir diğerk noktası ise, kadın temsili için belirlenen kotaların karşılanıp karşılanmadığıdır. Fransa, Güney Kore ve Arjantin gibi ölkelerde bile, kotaların karşılanmadığı görölmektedir. Bu durum, kadınların siyasi temsili konusunda hala ciddi engellerin bulunduğunu ve kotaların uygulanmasının tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Lübnan, Rusya ve Türkiye gibi ölkelerde ise kota uygulamalarının olmaması, bu ölkelerde kadınların siyasi temsiliyetinin daha da sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu veri tablosu, bu çalışmanın temel argümanını ve amacını desteklemektedir. Sosyo-politik yapıları ve kültürel normları farklı olan ölkelerde bile, kadınların siyasi temsili benzer zorluklarla karşı karşıya kalmakta ve kadınların politik arenada etkinlikleri sistematik olarak sınırlandırılmaktadır. Kadınların temsiliyetini artırmak için sadece yasal düzenlemeler değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dönüşümler de gerekmektedir. Bu bağlamda, mevcut sistemlerin yeniden yapılandırılması ve cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik daha etkin politikaların geliştirilmesi kritik öneme sahiptir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, farklı sosyo-politik yapılara sahip altı ülkede (Fransa, Lübnan, Güney Kore, Rusya, Arjantin ve Türkiye) kadınların siyasal temsilini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırmanın temel hipotezi olan “ülkelerin gelişmişlik düzeyleri veya sosyo-kültürel yapıları ne olursa olsun, kadınların siyasal temsilinin sistematik olarak sınırlandırıldığı” savı, elde edilen bulgularla desteklenmiştir. Yapılan analizler, her ülkenin kendine özgü dinamikleri olmasına rağmen, kadınların siyasal temsilinin önündeki engellerin önemli ölçüde benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçları, ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Fransa'da “Parité” yasası gibi kurumsal düzenlemeler ve güçlü feminist hareket, kadınların siyasal temsilini desteklerken, yasanın uygulanmasında hala eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle siyasi partilerin para cezası ödemeyi tercih ederek kota uygulamasından kaçınması, yasanın etkinliğini sınırlamaktadır. Siyasi partilere uygulanan yaptırımların güçlendirilmesi ve denetim mekanizmalarının iyileştirilmesi, bu sorunun çözümü için kritik öneme sahiptir.

Lübnan örneği, mezhepsel kotaların cinsiyet eşitliği politikalarıyla entegre edilmesinin zorluklarını göstermektedir. Ülkedeki kadın temsil oranının %6.25 gibi düşük bir seviyede kalması, toplumsal ve siyasal yapının köklü bir dönüşüme ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Mezhepsel kota sistemine cinsiyet kotasının entegre edilmesi, bu dönüşüm için atılabilecek ilk adımlardan biridir.

Güney Kore'de ekonomik gelişmişliğe rağmen kadınların siyasal temsilinin sınırlı kalması, kalkınma ve cinsiyet eşitliği arasında doğrudan bir ilişki olmadığını göstermektedir. İktidarın cinsiyet eşitliği sorununu göz ardı etmesi ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin güçlü etkisi, kadınların siyasal arenadaki varlığını sınırlamaktadır. Bölgesel seçimlerde cinsiyet kotası uygulanması ve toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin yaygınlaştırılması, bu sorunun çözümü için önemli adımlar olabilir.

Rusya'da kadınların Duma'daki temsil oranının %16.88 gibi düşük bir seviyede kalması, bu sistemik kısıtlamaların doğrudan bir sonucudur. Özellikle siyasi partilerin aday belirleme süreçlerinde merkezi otoritenin etkisi, kadın adayların seçilme şansını önemli ölçüde azaltmaktadır. Birleşik Rusya Partisi gibi iktidar partilerinde kadın aday oranının düşük olması ve kadın adayların genellikle kazanma şansı düşük bölgelerde aday gösterilmesi, bu durumun somut örnekleridir.

Arjantin, Latin Amerika'da kadınların siyasal temsilde önemli başarılar elde etmiş bir ülke olarak öne çıkmaktadır. %42'lik kadın temsil oranı, kota uygulamasının etkin bir şekilde işletildiğini göstermektedir. Ancak, yerel yönetimlerde kadın temsiline artırılması ve kadın siyasetçilere yönelik şiddet ve tacizle mücadele konusunda daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de kadınların siyasal temsili, son yıllarda artış göstermekle birlikte hala istenilen düzeyin altındadır. Anayasal cinsiyet kotasının bulunmaması ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı gibi kurumsal mekanizmaların eksikliği, bu alandaki ilerlemeyi sınırlamaktadır. Siyasi partiler yasasında kadın temsili için zorunlu düzenlemeler yapılması ve yerel yönetimlerde kadın kotası uygulanması, öncelikli reform alanları olarak belirlenebilir.

Araştırmanın ortaya koyduğu en önemli bulgulardan biri, yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığıdır. Cinsiyet kotası gibi pozitif ayrımcılık uygulamaları, kadınların siyasete katılımını artırmada önemli bir araç olmakla birlikte, toplumsal ve kültürel dönüşüm olmadan bu kotaların etkisi sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle, yasal reformların yanı sıra şu alanlarda da kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir:

1. Siyasi Partilerin Dönüşümü:

- ✓ Parti içi demokrasinin güçlendirilmesi
- ✓ Kadın kollarının etkinliğinin artırılması
- ✓ Aday belirleme süreçlerinin şeffaflaştırılması
- ✓ Kadın adaylara finansal destek mekanizmalarının oluşturulması

2. Medya ve Toplumsal Farkındalık:

- ✓ Kadın siyasetçilerin medyada temsiline iyileştirilmesi
- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin yaygınlaştırılması
- ✓ Rol model kadın siyasetçilerin görünürlüğünün artırılması
- ✓ Cinsiyetçi söylemlerle mücadele edilmesi

3. Kurumsal Kapasite:

- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği izleme mekanizmalarının güçlendirilmesi
- ✓ Uluslararası işbirliği ve deneyim paylaşımının artırılması
- ✓ Sivil toplum örgütleriyle işbirliğinin geliştirilmesi
- ✓ Veri toplama ve analiz kapasitesinin artırılması

4. Eğitim ve Kapasite Geliştirme:

- ✓ Kadın liderlik programlarının yaygınlaştırılması
- ✓ Siyasi mentorluk programlarının oluşturulması
- ✓ Kampanya yönetimi ve iletişim eğitimlerinin verilmesi
- ✓ Dijital okuryazarlık ve sosyal medya kullanımı eğitimlerinin sağlanması

Bu araştırma, kadınların siyasal temsiline artırılması için ülkelerin kendi sosyo-politik yapılarına uygun stratejiler geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte, uluslararası işbirliği ve deneyim paylaşımı, bu alandaki ilerlemeyi hızlandırabilir. Özellikle başarılı uygulamaların paylaşılması ve uyarlanması, ülkelerin kendi reform süreçlerini tasarlamalarına yardımcı olabilir.

Gelecek araştırmalar için, özellikle dijital çağda kadınların siyasal katılımının nasıl şekillendiği, sosyal medyanın kadın siyasetçiler üzerindeki etkileri ve COVID-19 sonrası dönemde kadınların siyasal temsiline nasıl etkilendiği gibi konular önemli araştırma alanları olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, yerel yönetimlerde kadın temsiline dinamikleri ve başarılı yerel uygulamaların ulusal düzeye nasıl taşınabileceği konuları da incelenmeye değerdir.

Sonuç olarak, kadınların siyasal temsiline artırılması, demokratik gelişim ve toplumsal ilerleme için kritik öneme sahiptir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi için yasal düzenlemeler, kurumsal reformlar ve toplumsal dönüşüm bir arada ele alınmalı, bütüncül ve sürdürülebilir politikalar geliştirilmelidir. Her ülkenin kendi dinamiklerini göz önünde bulundurarak, ancak evrensel cinsiyet eşitliği ilkelerinden taviz vermeden ilerlemesi, bu alanda başarı sağlamanın anahtarı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKÇASOY, Bilge ve KOÇAK, Tamer (2022), "Türkiye'de Feminist Hareketin Dönüşümü", **Kadın Araştırmaları Dergisi**, Cilt 23, Sayı 1, ss.52-67.
- ALPTEKİN, Duygu (2011), "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Örüntüsünde Kadının Yoksulluğu ve Yoksunlukları", **Yoksulluk ve Kadın**, (Ed. Abdullah Topçuoğlu vd.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, ss.35-50.
- ANDERSON, Kristin (2019), "Benign Difference: The Historical Development of Gender Quotas in Political Institutions", **Journal of Politics and Gender**, Cilt 15, Sayı 2, ss.146-168.
- ARAT, Yeşim (2008), "Rethinking Islam and Liberal Democracy: Islamist Women in Turkish Politics", **Middle Eastern Studies**, Cilt 44, Sayı 2, ss.23-45.
- _____ (2010), "Women's Rights and Islam in Turkish Politics: The Civil Code Amendment", **The Middle East Journal**, Cilt 64, Sayı 2, ss.235-251.
- _____ (2015), "Political Parties and Women's Rights in Turkey", **British Journal of Middle Eastern Studies**, Cilt 42, Sayı 2, ss.90-106.
- _____ (2017), **Kadınların Siyasal Katılımı ve Temsili**, İletişim Yayınları, İstanbul.
- ARAT, Yeşim ve PAMUK, Şevket (2019), **Turkey Between Democracy and Authoritarianism**, Cambridge University Press, Cambridge.
- ASSEMBLÉE NATIONALE (2024), "Les députés par groupe politique", <https://www.assemblee-nationale.fr/> (Erişim Tarihi: 06.05.2024).
- ATTWOOD, Lynne (1999), **Creating the New Soviet Woman: Women's Magazines as Engineers of Female Identity**, Palgrave Macmillan, Londra.
- AYATA, Ayşe Güneş ve TÜTÜNCÜ, Fatma (2008), "Party Politics of the AKP and the Predicaments of Women", **Turkish Studies**, Cilt 35, Sayı 3, ss.363-384.
- AYBIYAGHI, Marie-Noëlle ve YAMMINE, Léa (2019), "The Lebanese Feminist Movement: A Historical Analysis", **Journal of Middle East Women's Studies**, Cilt 15, Sayı 2, ss.35-48).
- BAKALOĞLU, Burcu (2005), "Türkiye'de Kadın Hareketinin Gelişimi", **Kadın Araştırmaları Dergisi**, Cilt 6, Sayı 2, ss.18-34.
- BALCH, George I. (1974), "Multiple Indicators in Survey Research: The Concept 'Sense of Political Efficacy'", **Political Methodology**, Cilt 1, Sayı 2, ss.1-43.

- BARDALL, Gabrielle, BJARNEGÅRD, Elin ve PISCOPO, Jennifer M. (2019), "How is Political Violence Gendered? Disentangling Motives, Forms, and Impacts", **Political Studies**, Cilt 67, Sayı 4, ss.40-60.
- BARRY, Carolina (2016), "Eva Perón and the Reorganisation of the Peronist Party, 1952-1955", **Journal of Latin American Studies**, Cilt 48, Sayı 1, ss.141-169.
- BARNES, Tiffany D. ve O'BRIEN, Diana Z. (2018), "Defending the Realm: The Appointment of Female Defense Ministers Worldwide", **American Journal of Political Science**, Cilt 62, Sayı 2, ss.55-73.
- BECKWITH, Karen (2020), "Gender, Politics and Institutions: Towards a Feminist Institutionalism", **Political Studies Review**, Cilt 18, Sayı 1, ss.84-96.
- BEKİR, Hatice (2021), **Türkiye'de Kadın Hareketinin Gelişimi**, Doğu Kitabevi, İstanbul.
- BEKTAS, Emine ve ISSEVER-EKINCI, Elif (2018), "Women's Representation in Turkish Politics", **Turkish Studies**, Cilt 19, Sayı 4, ss.83-102.
- BERKOVITCH, Nitza ve BRADLEY, Karen (2019), "The Globalization of Women's Status: Consensus/Dissensus in the World Polity", **Sociological Perspectives**, Cilt 42, Sayı 3, ss.115-132.
- BERKTAY, Fatmagül (2004), "Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye", **Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları**, No: 7, İstanbul Bilgi Üniversitesi, ss.1-30.
- BERENİ, Laure ve REVILLARD, Anne (2020), "Movement Institutions: The Bureaucratic Sources of Feminist Protest", **Politics & Gender**, Cilt 16, Sayı 1, ss.93-117.
- BOU KHATER, Lea (2018), "Understanding State Incorporation of the Workers' Movement in Early Post-war Lebanon", **Civil Society Review**, Cilt 3, Sayı 1, ss.70-86.
- BUTLER, Daniel M. ve PREECE, Jessica R. (2016), "Recruitment and Perceptions of Gender Bias in Party Leader Support", **Political Research Quarterly**, Cilt 69, Sayı 4, ss.842-851.
- Council of Europe (2023), "European Charter for Equality of Women and Men in Local Life", <https://www.coe.int/en/web/gender-equality> (Erişim Tarihi: 20.06.2024).
- ÇAHA, Ömer (2017), **Women and Civil Society in Turkey: Women's Movements in a Muslim Society**, Routledge, Londra.
- ÇAHA, Ömer, AYDIN, Kemal ve ÇAHA, Havva (2014), "Women in Turkish Politics: From Numbers to Substantive Representation", **Turkish Studies**, Cilt 15, Sayı 3, ss.121-138.
- ÇINARLI, İnci ve ÇEVİK, Abdülkadir (2019), "Türkiye'de Kadın Siyasetçilerin Medyada Temsili", **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Sayı 48, ss.78-96.

- DEDEOĞLU, Saniye ve ELVEREN, Adem Y. (2012), **Gender and Society in Turkey: The Impact of Neoliberal Policies**, I.B. Tauris, Londra.
- DENİZ, Şadiye (2007), "Kadın Hareketi ve Feminizmin Tarihsel Gelişimi", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt IX, Sayı 1, ss.1-15.
- Direction générale des collectivités locales (2023), "Women in Local Politics", <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/> (Erişim Tarihi: 26.09.2023).
- ERTAN, Senem (2020), "Digital Feminism in Turkey", **Turkish Studies**, Cilt 21, Sayı 3, ss.32-46.
- Gender Decision-Making and Representation Index (2022), "Global Gender Report", <https://www.gdri.org/reports/2022> (Erişim Tarihi: 15.06.2024).
- Gender Quota Database (2024), "Country Comparison of Gender Quotas", <https://genderquota.org/country-comparison> (Erişim Tarihi: 26.06.2024).
- Gender Statistics Information System (2024), "Local Government Statistics", <https://genderstats.org> (Erişim Tarihi: 10.05.2024).
- GEDİK, Esra (2020), "Dijital Çağda Feminist Hareketin Dönüşümü: Türkiye'de Dijital Feminist Aktivizm", **Fe Dergi**, Cilt 12, Sayı 2, ss.124-139.
- GEHA, Carmen (2019), "The Myth of Women's Political Empowerment in Lebanon", **Journal of Middle East Women's Studies**, Cilt 15, Sayı 1, ss.76-99.
- GÖKGÜR, Pelin (2017), "Kamusal Alanın Değişimi ve Kent Meydanları", **İdeal Kent Dergisi**, Sayı 22, ss.1-19.
- GÜNEŞ-AYATA, Ayşe (2010), "Women's Political Empowerment", **Turkish Studies**, Cilt 11, Sayı 2, ss.30-48.
- GÜRSOY ÇUHADAR, Nalan (2017), **Kadın ve Siyaset**, İmge Kitabevi, Ankara.
- H.C.D.N. (2024), "Diputados por Bloque", <https://www.hcdn.gob.ar/diputados/diputados-por-bloque.html> (Erişim Tarihi: 05.08.2024).
- Human Rights Watch (2018), "Russia: Decriminalization of Domestic Violence", <https://www.hrw.org/news/2018/12/18/russia-domestic-violence-decriminalization-hurting-women> (Erişim Tarihi: 15.06.2024).
- Inter-Parliamentary Union (2023), "Women in Politics: 2023", <https://www.ipu.org/> (Erişim Tarihi: 11.05.2024).
- KA-DER (2022), **Türkiye'de Kadının Siyasal Temsili Raporu**, KA-DER Yayınları, İstanbul.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (1983), **Karşılaştırmalı Siyasal Katılma**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- _____ (1984), **Çağdaş Siyasal Bilim**, Beta Basım Yayım, İstanbul.

- KANDIYOTI, Deniz (1991), **Women, Islam and the State**, Temple University Press, Philadelphia.
- _____ (1997), **Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler**, Metis Yayınları, İstanbul.
- KAWAR, Mary (2020), "Gender and Political Participation in Lebanon", **Middle East Law and Governance**, Cilt 12, Sayı 1, ss.43-65.
- KİM, Hyejin ve PARK, Sungun (2018), "Women's Political Representation and Gender Politics in South Korea: The Challenges of Quota Implementation", **Korea Observer**, Cilt 49, Sayı 3, ss.73-96.
- KİM, Hyun Sook (2014), **Women's Political Participation in South Korea**, Seoul National University Press, Seul.
- KİM, Hyun Sook ve KİM, Mi Kyung (2014), "The Challenge of Women's Political Representation in South Korea", **Asian Survey**, Cilt 54, Sayı 4, ss.85-112.
- Korean National Assembly (2024), "Members of Parliament", <https://korea.assembly.go.kr> (Erişim Tarihi: 10.05.2024).
- KOLAY, Hale (2015), "Kadın Hareketinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları", **EMO Kadın Bülteni**, Sayı 3, ss.8-11.
- KROOK, Mona Lena (2009), **Quotas for Women in Politics**, Oxford University Press, Oxford.
- L'Orient-Le Jour (2024), "Election Results: Data and Statistics", <https://www.lorientlejour.com/article/1299854/election-results-data-and-statistics.html> (Erişim Tarihi: 20.06.2024).
- LEE, Hyunji ve PARK, Sungjin (2021), "Women's Political Representation in Local Governments: A Comparative Study of South Korea and Japan", **Pacific Affairs**, Cilt 94, Sayı 3, ss.132-156.
- LEE, Jaekyung ve SHIN, Hyunji (2022), "Gender Politics in Local Governments of South Korea", **Pacific Affairs**, Cilt 95, Sayı 2, ss.52-67.
- MUTLU, Halit (2017), "Modern Siyasi Düşünce'de Kadının Konumu: Thomas Hobbes'un Kadın Anlayışı", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı 51, ss.25-39.
- NAVARRO, Marysa (2001), **Evita: The Real Life of Eva Perón**, W.W. Norton & Company, New York.
- ORTAYLI, İlber (2018), **Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın**, Timaş Yayınları, İstanbul.
- PISCOPO, Jennifer M. (2015), "States as Gender Equality Activists", **Latin American Politics and Society**, Cilt 57, Sayı 3, ss.195-213.
- PURVIS, June (2018), **Women's History: Britain, 1850-1945**, Routledge, Londra.
- _____ (2021), **Christabel Pankhurst: A Biography**, Routledge, Londra.

- SAYGIN, Aysun (2007), **Kota El Kitabı: Geçici Özel Önlem Politikası**, KA-DER Yayınları, İstanbul.
- ŞERBETÇİ, Deniz (2013), "Postmodern Dönemde Kadının Durumu ve Feminist Yaklaşımlar", **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Cilt 7, Sayı 15-16, ss.18-34.
- TEKELİ, Şirin (1982), **Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat**, Birikim Yayınları, İstanbul.
- _____ (1987), **Women in Modern Turkish Society**, Zed Books, Londra.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (2024), "Milletvekilleri Dağılımı", <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilim> (Erişim Tarihi: 07.08.2024).
- Un Women (2022), "Media Elections and Gender Monitor: Lebanon", <https://lebanon.unwomen.org/> (Erişim Tarihi: 20.06.2024).
- _____ (2024), "Women in Politics 2024", <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2024/01/women-in-politics-2024> (Erişim Tarihi: 15.06.2024).
- World Economic Forum (2023), "Global Gender Gap Report", <https://www.weforum.org/reports> (Erişim Tarihi: 11.05.2024).
- YÜKSELBABA, Ülker (2017), "Feminist Perspektiften Hukuk ve Adalet", **İÜHFM**, Cilt LXXV, Sayı 1, ss.59-84.
- ZİHNİOĞLU, Yaprak (2016), **Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği**, Metis Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Lisans eğitimini İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde 2018 yılında tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimine Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda devam etmektedir.

DEMİR bekar olup B2 düzeyinde İngilizce bilmektedir.

